PARAPHRASE

VAN HET BOEK

I SAMUËL

DOOR

J. SMELIK

T. WEVER — FRANEKER

TER INLEIDING.

Wij willen u niet gaan vermoeien met allerlei bijzonderheden van en hypothesen over het boek, waarvan hier de *paraphrase* volgt. Wie daarvan meer studie zou willen maken, zij verwezen naar geschriften als: dr C. J. Goslinga, „Samuël I" (in Korte Verklaring met Nieuwe Vertaling, Uitgave J. H. Kok, Kampen, 1948) en „I Samuël" door dr Joh. de Groot (in „Tekst en Uitleg", Uitgave J. B. Wolters, Groningen, 1934).

Wij achten dit inleidend woord geëigend, om u rekenschap te geven van de geloofsvisie, door welke de paraphrase, zowel van het eerste als van het tweede boek Samuël, beheerst wordt [1]).

Want het gaat in dit Bijbelboek niet om allerlei romantische en interessante biografische bijzonderheden over hen, die in dit geschrift onmiskenbaar de hoofdpersonen zijn: *Samuël, Saul* en *David,* waardoor dit boek de geschiedenis van het Bondsvolk beschrijft van ± 1105—1010 v. Chr., een periode dus van ongeveer een eeuw; het gaat er ook zelfs niet om, de tragiek van Sauls koningschap te tekenen, en daartegenover de opkomende luister van dat van David; maar we moeten in alles het worstelend werk van de Ware, de Theocratische Koning der Kerk zien, Jezus Christus, Wiens Herderschap over Israël door zijn eerste koning, Saul, in afvalligheid wordt verloochend, waarom de HERE David verkiest, de man naar Zijn hart, op wie God in souvereine genade de afglans van Christus' theocratisch Koningschap heeft willen leggen.

Dan leren we ook *I Samuël* zien als een geschrift, door de Geest Gods geïnspireerd en door Zijn bijzondere zorg voor ons en onze zaligheid bewaard tot *stichting* en *vermaning* en *vertroosting* van de Kerk uit alle eeuwen.

Vermaning — want dit Bijbelboek vangt aan midden in de langdurige periode van het verval der Oude Kerk, in de donkere en deformatorische tijd der Richteren, toen de vreze des HEREN bijna geheel verstikt werd door een godsdienstige en zedelijke verwildering, waartegen „het lied van Mozes" (Deut. 32 : 21-43) het Bondsvolk al zo ernstig had gewaarschuwd, het lied, dat de HERE ten getuige moest zijn tegen de kinderen Israëls.

Vertroosting — waar juist *I Samuël* ons zo uitvoerig tekent, hoe de Grote Herder Israëls Zich worstelend voor Zijn tot afval geneigde en hardnekkige volk, het volk, dat Gods verkiezende liefde niet waardiger is dan enig ander volk, in de bres stelt. Christus worstelt in die fel-

---

[1]) Wat 2 Samuël betreft, leze men de inleiding, welke daarvoor afzonderlijk gegeven is.

bewogen, vaak allerdonkerste eeuw van Israëls historie om de reformatie van Zijn volk! Hij zorgt, dat het licht der profetie niet ontbreekt, door aan Israël, naar Gods welbehagen, de reformatorische figuur van *Samuël* te schenken. En van dit licht der profetie wordt het koningschap, dat de HERE aan Zijn Oude Kerk geeft, doorschenen. In *Sauls* historie laat de Geest tegen dat licht het zondige *autocratisch* koningsideaal zien, dat meent: de kudde is er om mij, de herder. En in de tekening van David zien we de grondslag gelegd worden van het *theocratisch* koningsideaal, dat weet: ik, de herder, ben er om de kudde.

Deze Woordgetrouwe theocratie zal nader en dieper in *2 Samuël* beschreven worden (zie de inleiding aldaar).

Welnu, door deze vermaning en vertroosting heen is dit Bijbelboek tot *stichting* der Kerk, die de Zone Gods Zich vergadert, beschermt en onderhoudt tot aan het einde der wereld. Zo is ook *1 Samuël* onderdeel van het profetische Woord, dat zeer vast is, en als een lamp, die schijnt in een duistere plaats, totdat de dag aanbreekt, en de morgenster opgaat in onze harten (2 Petrus 1 : 19).

Wie aldus de worstelingen ziet in het Verbond, de worstelingen van de HERE der heirscharen voor en met Zijn volk, van de Ware en Heerlijke Herder der schapen, Koning Christus, de Priester, Die Zijn leven voor Zijn kudde stelt, wint ook bij het lezen van *1 Samuël* grote vreugden.

DE WEGBEREIDING TOT HET KONINGSCHAP. 1 : 1—7 : 17.

a. *Hanna's worstelingen om de komst van Israëls Grote Koning.* 1 : 1-28.

1 : 1 In de tijd der Richteren leefde in het bergland van Efraïm, en wel in het plaatsje Ramathaïm of Rama [1]), een man, wiens naam was Elkana [2]). Hij stamde uit het geslacht der Zufieten, want hij was een zoon van Jeroham, een kleinzoon van Elihu, een achterkleinzoon van Tohu, die weer van Zuf afstamde. Daar hij nu in de landstreek Efratha woonde, was hij een Efrathiet [3]).

2 Deze Elkana had zich, tegen Gods gebod in, twee vrouwen genomen, waarvan de ene heette Hanna [4]) en de andere Peninna [5]). Hanna was tot nu toe onvruchtbaar gebleken: zij had haar man geen kinderen geschonken. Uit zijn verbintenis met Peninna waren wel kinderen gesproten [6]).

3 Elkana was een man, die met zijn gezin de HERE diende naar de inzettingen des Verbonds. Daarom trok hij op vaste tijden, van jaar tot jaar [7]), vanuit de plaats, waar hij woonde, naar Silo [8]), waar de heilige tent der samenkomst stond [9]), om naar het Goddelijk gebod daar de HERE der heirscharen [10]) te aanbidden, en Hem offers te brengen: in het heiligdom toch mocht niemand met lege handen verschijnen. Toen ter tijde fungeerden de beide

---

1) Vgl. 1 : 19 en 2 : 11.

2) Elkana = „God heeft geschapen".

3) Volgens 1 Kron. 6 : 22-27, 33-38 was Elkana uit de stam van Levi afkomstig, want hij behoorde tot het geslacht van diens zoon Kahat. De Levieten hadden geen eigen stamdomein, maar woonden verspreid onder de andere stammen.

4) Hanna = lieflijkheid, bevalligheid, gratie.

5) Peninna = koraal.

6) Verondersteld wordt wel, dat Elkana een tweede vrouw nam, omdat Hanna hem geen kinderen schonk.

7) Vgl. Ex. 23 : 17; 34 : 23; Deut. 16 : 16.

8) Silo lag ± 5 uur ten noorden van Jeruzalem, ter hoogte van Jaffa.

9) Vgl. Jozua 18 : 1.

10) Voor 't eerst gebruikt de Schrift hier de naam „Jahweh Zebaoth", waarschijnlijk een verkorting van „Jahweh, God der heirscharen", de naam, die bijzonder Gods koninklijke glorie aangeeft. Opmerkelijk, dat deze naam juist voor 't eerst, en veelvuldig, gebruikt wordt in het boek, dat de instelling van het koningschap onder Israël verhaalt.

zonen van de hogepriester Eli [1]), die tevens richter was, daar als priesters. Hun namen waren Hofni en Pinehas [2]).

4, 5 Telkens wanneer Elkana te Silo ging offeren, was daaraan een maaltijd verbonden, aan welke hij dan aan al de leden van zijn gezin de voor hen bestemde porties gaf. Gaf hij aan zijn vrouw Peninna en haar zoons en dochters het hun toekomende deel — aan Hanna stopte hij altijd een dubbele portie toe, want haar had hij in bijzonder sterke mate lief, hoewel zij hem nog steeds geen kinderen geschonken had, omdat de HERE haar schoot tot nog toe onvruchtbaar deed zijn.

6-8 De verhouding tussen Elkana's beide vrouwen was wel een uiterst gespannene: Peninna zag Hanna als haar mededingster, en trad zelfs als haar vijandin op: voortdurend plaagde zij de kinderloze vrouw, met tergend leedvermaak: „Gij hebt lekker geen kinderen, ik wel!" Haar doel en haar blijdschap was 't, als deze plagerijen Hanna tot uitbarstingen van drift konden verleiden. Vooral wanneer de feesttochten naar het huis des HEREN jaarlijks plaatsvonden, en Elkana door die extra-portie aan Hanna ondubbelzinnig van zijn onverzwakte liefde voor haar getuigde, tergde Peninna haar als een duivelin: „Och, Hanna, verbeeld je toch niet, dat je verschijning in Silo de HERE aangenaam is: die kinderloosheid bewijst toch, dat het oordeel van God op je rust!" Zo werden de maaltijden vergald: Hanna's verdriet werd haar te groot, en deed haar in tranen uitbarsten, zodat zij niet at. Dat was ook voor Elkana verdrietig; hij trachtte haar wel te troosten: „Hanna, waarom ween je toch zo, en ben je zo verdrietig gestemd? Waarom laat je de spijzen staan? Ben ik je niet meer waard dan tien zoons?" [3])

9, 10 Eens, toen men weer te Silo was en de offermaaltijd beëindigd werd, stond Hanna op en begaf zich naar de

---

1) Eli (misschien afkorting van „Eli-el") = „God is verheven".

2) Waarschijnlijk namen van Egyptische oorsprong; men meent, dat Hofni betekent: „jonge kikvors", en Pinehas: „neger".

3) Hoe goedbedoeld deze troostwoorden ook zijn, ze waren oppervlakkig, want Elkana stootte niet door tot de kern van Hanna's leed. Uit 't vervolg en vooral 2 : 1-10 blijkt, dat Hanna's verdriet niet maar een kwestie was van een op zichzelf volkomen begrijpelijke begeerte naar moederweelde, maar dat zij geen kinderen mocht baren voor de HERE en Zijn Verbond.

voorhof van het heiligdom, met het doel, al de nood van haar hart den HERE uit te klagen. Ze passeerde Eli, de hogepriester, die bij de tempelpoort, welke tot de voorhof toegang gaf, gezeten was op een stoel [1]), en knielde, aangegrepen door haar bittere zielesmart, neer, al wenende en vurig biddende tot de HERE.

11 Biddende, of de HERE haar toch wilde aanzien in haar ellende en levensnood, deed zij Hem een gelofte. Want haar verlangen, moeder te mogen worden, was niet zelfzuchtig: zij begeerde een kind, een zoon te mogen hebben, om daarin de HERE te mogen dienen. De gelofte luidde aldus: „Als U, HERE, werkelijk naar de ellende van Uw dienstmaagd omziet, en mij gedenkt en niet vergeet — als U mij een zoon zoudt willen schenken, dan zal ik hem voor heel zijn leven U afstaan in Uw bijzondere dienst, en ten teken daarvan zal geen scheermes op zijn hoofd komen" [2]).

12, 13 Lang bleef Hanna volharden in haar gebed: het was haar diepste behoefte, het aangezicht des HEREN te zoeken. Dat trok echter de aandacht van Eli. Op haar lettende, meende hij tot de conclusie te moeten komen, dat de vrouw dronken was, want Hanna bad niet overluid, maar ze prevelde haar gebeden: Eli zag dus alleen haar lippen bewegen, en dat zo geruime tijd.

14 Zonder nader onderzoek zei Eli opeens, op barse toon: „Zeg vrouw, hoe durft ge u, nog wel in het huis Gods, als een beschonkene te gedragen? Pak u weg van hier, en zorg, dat ge uw roes uitslaapt!" [3])

---

[1]) Het heiligdom te Silo wordt hier „tempel" genoemd. In 2 : 22 wordt gesproken van „de tent der samenkomst". Dr C. J. Goslinga (K.V. blz. 43) oppert de gedachte, dat om de tabernakel heen een stenen muur was gebouwd, welke de voorhof afsloot.

[2]) Vgl. Num. 6 : 5; Richt. 13 : 5. Hier is echter geen tijdelijk en vrijwillig nazireeërschap, gelijk leden van het Bondsvolk zich konden opleggen; Hanna's geloofsbedoeling is geweest, dat haar zoon op bijzondere wijze de HERE zou dienen, tot reformatorische arbeid onder Israël. Als Leviet zou haar zoon op zijn 25e jaar den HERE gewijd geworden zijn, en van zijn 30e tot zijn 50e jaar „dienstplichtig" geweest zijn (vgl. Num. 4).

[3]) Dat Eli tot deze gevolgtrekking komt, is wel een tekenend bewijs van de trieste verwording, welke Israëls volksleven had aangetast: het kwam blijkbaar méér voor, dat na de offermaaltijden (waarbij veel gedronken werd) beschonkenen naar de voorhof van Gods huis kwamen. Een ontzettende zonde! (vgl. Jes. 28 : 8; Amos 2 : 8)

15, 16 Rustig antwoordde echter Hanna: „O neen, mijn heer, het is helemaal niet zo, als u denkt! Ik heb geen wijn gedronken of een bedwelmende drank, maar ik ben een diepbedroefde vrouw, en ik heb voor het aangezicht van de HERE al mijn ellende en leed uitgeklaagd in het gebed. Dat kunt u toch wel begrijpen, mijn heer? Dat ik zo lang heb liggen bidden, is alleen omdat ik door zo grote zorg en smart gekweld word! Ik bid u, houd uw dienstmaagd toch niet voor een slechte, nietswaardige vrouw!"

17 Daaruit bemerkte de oude priester, hoe hij zich vergist had; getroffen en nu op vriendelijke toon zeide hij tot haar: „Staat het zo, mijn dochter? Ga dan in vrede heen, en moge de God van Israël u geven de vervulling van uw wensen, waarom gij Hem gebeden hebt".

18 Voor Hanna lag in wat Israëls hoogste priester zei een toezegging van de HERE. Getroost stond zij op, en met de woorden: „Moge uw dienstmaagd uw gunst verwerven!" verwijderde zij zich van de voorhof. Nu kon zij weer wat spijzen tot zich nemen, en haar gezicht stond niet meer droevig, maar straalde van diepe zielevrede en gelovige overgave aan haar God.

19, 20 Voor zij nu de volgende morgen allen samen de terugreis aanvaardden, waartoe zij vroeg waren opgestaan, gingen zij nog even naar het heiligdom, om zich voor het aangezicht des HEREN neer te buigen; daarop keerden zij terug naar hun huis in Rama.

Toen daarna Elkana en Hanna samen het huwelijksverkeer oefenden, gedacht de HERE aan haar ellende en vurige gebeden: Hij nam de onvruchtbaarheid weg; ze werd zwanger, en na verloop van dagen mocht Hanna de weelde smaken, haar man een zoon te schenken. De naam, welke zij hem gaf, was Samuël [1]), wat zij aldus motiveerde: ik heb hem van de HERE gebeden!

21-23 Binnen een jaar nadat Elkana met Hanna en heel zijn gezin naar Silo geweest was, had dus de HERE deze vreugde aan de eerst-onvruchtbare willen schenken. Spoedig na Samuëls geboorte brak opnieuw het tijdstip aan voor de tocht naar het heiligdom, tot het offeren van het jaarlijkse slachtoffer en het gelofte-offer. Hanna ging echter ditmaal

[1]) Samuël betekent: „de door Gods verhoring geschonkene".

niet mee, en daar had zij een geldige reden toe: haar zuigeling kon zij immers nu nog niet, naar haar gelofte, tot het huis Gods brengen, dan moest hij eerst de moedervoeding kunnen missen [1]). Dat zeide zij ook tegen Elkana, haar man: „Als de jongen gespeend is, zal ik mijn gelofte vervullen, om hem voor het aangezicht van de HERE te brengen, om daar heel zijn leven te blijven". „Ik vind het uitstekend", antwoordde hij, „als het u goed dunkt, thuis te blijven, totdat de jongen gespeend is, moet gij dat doen. Het voornaamste is, dat de gunst des HEREN met ons blijft, en Hij Zijn woorden bevestige!" Zo bleef Hanna bij de volgende reizen naar Silo thuis, totdat de jongen de moedervoeding ontwend was.

24-28 Maar bij de eerste tocht daarna nam Hanna hem mee naar Silo. Het offer, dat meegenomen werd, bestond ditmaal uit drie stieren [2]), een efa [3]) meel en een kruik wijn. Zo werd Samuël op wel zeer jeugdige leeftijd door zijn moeder afgestaan voor de dienst in het huis des HEREN, te Silo. Nadat de ouders de stier geslacht hadden tot het brandoffer, dat bij dit wijden aan de HERE behoorde, brachten zij hun zoontje tot Eli. Eerbiedig wendde Hanna zich tot de priester, en zeide: „Met uw verlof, mijn heer, u zult zich herinneren, dat enige jaren geleden een vrouw hier was, die bij u stond om tot de HERE te bidden in al haar nood? Nu, die vrouw was ik. Om dit jongetje, dat u hier ziet, heb ik de HERE gebeden, en in Zijn grote barmhartigheid heeft Hij mijn smeken verhoord. Nu kom ik mijn gelofte vervullen, hem aan de HERE en Zijn dienst volledig af te staan, voor heel zijn leven; zie, hier is hij!"

Daarop beduidde zij haar Samuël, zijn knietjes voor de HERE te buigen, wat deze ook deed.

---

1) Gelijk bekend, hadden de oosterse vrouwen veel langer moedervoeding dan hier in 't Westen, meestal 2 à 3 jaar, soms nog langer.

2) Zowel St. V. als Vert. 1951 hebben hier: drie stieren. Zowel dr Joh. de Groot als dr C. J. Goslinga (in genoemde werken) volgen hier de lezing van de Septuaginta (LXX), de Griekse vertaling van het O. T.: „'n 3-jarige stier". Het komt mij voor, dat er geen noodzaak tot deze wijziging is: twee stieren waren bestemd voor Elkana's brand- en vredeoffer; de derde is dan speciaal bedoeld voor 't afstaan van Samuël. Hierop wijst ook: één efa, want bij elke stier moest, naar Num. 15 : 8 v.v., $^{3}/_{10}$ efa meel geofferd worden.

3) 1 efa = ± 36.5 liter.

b. *Hanna's lofzang op de advent van de Gezalfde Gods.* 2 : 1-10.

2 : 1 Nadat dit alles geschied was, zong Hanna — en daarbij heeft de Geest van Christus, Die op haar was [1]), haar gedreven — voor het aangezicht Gods in het heiligdom een aanbiddende lofzang op de genade des HEREN [2]).
Aldus zong zij:

„Mijn hart juicht in de HERE,
mijn hoorn is verhoogd in de HERE,
Wijd opent zich mijn mond tegen mijn vijanden,
want ik verheug mij in Uw hulp".

Hoe heeft deze godvruchtige vrouw geleden onder het verval der Kerk, onder de vijandschap, die tegen de HERE openbaar kwam, van welke zij haar smaad en nood een onderdeel wist!

2 „Er is niemand heilig gelijk de HERE,
want niemand is er buiten U,
en er is geen rots gelijk onze God."

Zij heeft, in de verhoring van haar gebed, mogen ervaren, hoe de rechtvaardigen zich volkomen kunnen verlaten op de Here, Die de Rotssteen Israëls is [3]):

3 „Spreekt toch niet steeds zo hoogmoedig,
geen verwaten taal kome uit uw mond.
De HERE immers is een alwetend God
en door Hem worden de daden getoetst".

Achter haar vijandig-gestemde mededingster Peninna, die gloriëren wilde in haar moederschap, heeft Hanna dus de vijanden Gods gezien, die Zijn Verbond verachtten, en

---

1) Vgl. 1 Petrus 1 : 10-12.
2) We vinden in Hanna's „Magnificat" duidelijke reminiscenties (herinneringen) aan het lied van Mozes, Deut. 32 : 1-43.
3) Vgl. Deut. 31 : 3, 4, 31, 39.

in wegen van afval wandelden. Zo had zij oog voor de strijd tussen „vrouwenzaad" en „slangenzaad", waarvan haar eigen geloofsworstelingen een onderdeel vormden:

4, 5 „De boog der helden is verbroken,
maar de wankelenden zijn met kracht omgord.
Wie verzadigd waren, verhuren zich om brood,
maar wie hongerig waren, mogen rusten.
Zelfs een onvruchtbare baart er zeven,
maar wie rijk was aan kinderen, verwelkt".

Hanna zag heel dit fel-bewogen leven om haar heen vanuit het geloof. En dat weet: God stuurt het leven naar Zijn maatstaven, en dan ervaren Zijn kinderen, dat Hij altijd aan hun zijde staat, dat Zijn kracht in zwakheid wordt volbracht:

6-8 „De HERE doodt en doet herleven,
Hij doet naar het dodenrijk neerdalen en daaruit [opkomen.
De HERE maakt arm en maakt rijk;
Hij vernedert, ook verhoogt Hij [1]).
Hij heft de geringe op uit het stof,
Hij heft de arme omhoog uit het slijk,
om hem te doen zitten bij edelen
en een erezetel te doen verwerven.
Want de grondvesten der aarde zijn des HEREN;
Hij heeft daarop het aardrijk gesteld".

De verhoging van haar hoorn, de rijkdom van genade, die de HERE haar heeft willen schenken, waardoor zij gerechtvaardigd werd tegenover de lasterende tergingen van Peninna, is haar het bewijs, dat de HERE voortgaat met Zijn grote heilswerk, waarin Hij het zaad der vrouw dat der slang de kop verbrijzelen doet, al is het telkens weer een smartelijke ervaring (die zij zelf ook beleefd heeft), dat het zaad der slang aan dat der vrouw de verzenen vermorzelt...

---

[1]) Vgl. Deut. 32 : 39.

In alle nood en donkerheden wist Hanna toch gelovig de redding der Kerk gewaarborgd:

9 „De voeten Zijner gunstgenoten behoedt Hij,
maar de goddelozen komen om in duisternis,
want niet door kracht is een man sterk" [1]).

En zo heeft Hanna profetisch mogen getuigen van het uitzicht der Kerk: van verre zag ze de Dag van Christus; en al heeft zij natuurlijk de toekomst niet zó doorschouwd, dat zij zeggen kon, welke betekenis precies haar Samuël in de geschiedenis des volks verkrijgen zou — dat de Vorstelijke Verlosser, reeds in het paradijs aangekondigd, komen en overwinnen zou, heeft ze met al de kracht van haar geloof vastgehouden, en daarom besloot zij haar lied aldus:

10 „Wie met de HERE twisten, worden gebroken;
over hen dondert Hij in de hemel.
De HERE richt de einden der aarde;
Hij geeft sterkte aan Zijn koning
en verhoogt de hoorn van Zijn gezalfde" [1]).

c. *Het verval der Kerk toont de noodzaak van reformatie.* 2 : 11-36.

2 : 11 Na de dagen van het jaarlijks bezoek aan Silo keerde Elkana, met zijn gezin, weer huiswaarts, naar Rama; maar zijn zoontje Samuël bleef achter tot de dienst in het heiligdom des HEREN: de priester Eli zelf hield het toezicht op hem, en leidde hem op tot het verrichten van allerlei handelingen in de eredienst.

12-17 Helaas, de jongen moest opgroeien temidden van een omgeving, die wel heel droevig en scherp het bewijs leverde van het diepgaand verval onder het Bondsvolk. Als priesters deden namelijk, gelijk al vermeld werd [2]), de zonen van Eli dienst in Silo. Want zij waren mannen, die niet wandelden in de vreze des Verbonds, zij speelden met de rechten

---

1) Vgl. Deut. 32 : 36-43.
2) Vgl. 1 : 3.

des HEREN: zij bekommerden zich niet om de heilige God, en maakten een spelletje van wat naar de inzetting der Wet rechtens de priesters toekwam uit de offeranden van het volk [1]). Wat deden dan deze goddeloze ambtsdragers? Wanneer de mensen hun slachtoffers kwamen brengen, en men het vlees ging koken, kwam, op last van deze priesters, hun knecht, gewapend met een drietandige vork; deze prikte in het vlees, dat zich in de kookpan of in de ketel of in wat voor pot ook bevond, haalde zoveel mogelijk naar boven, en zonderde dat af ten behoeve van de priesters, aldus de offeraars geheel of voor een groot deel berovende van wat hun toekwam ten behoeve van de offermaaltijd. En dat deden ze niet maar een keertje, doch geregeld! — niet bij een enkeling, maar bij alle Israëlieten, die te Silo kwamen offeren. Nog erger maakten zij het: alvorens de offeraars het vet in rook deden opgaan, tot een lieflijke reuk voor de HERE [2]), kwam de knecht van de priester tot de man, die zijn slachtoffer had aangevoerd en geslacht, met de ontstellende eis: „Ik moet voor de priester een flink stuk rauw vlees hebben om te braden, want hij denkt er niet over, gekookt vlees van u aan te nemen!" Dat was toch wel heel verregaand: rechtstreeks diefstal van de HERE! Geen wonder, dat deze brutale eis op verzet bij de offeraars stuitte. Daarvoor deinsden de zonen van Eli en hun helpers echter niet terug. Als de offeraars zeiden: „Maar dat kan en dat mag toch niet: eerst moet het vet in rook opgaan, en dan moogt u mijnentwege van het vlees nemen zoveel als waarin ge lust hebt!", was het antwoord: „Daar hebben we niets mee te maken, geef het terstond, en anders nemen we het met geweld!"

Zo was de ongerechtigheid van deze jonge mannen [3]) wel bijzonder ergerlijk: hoe vertoornden zij daarmee de HERE! Ja, het kwaad dezer priesters was oorzaak tot een stroom van ongerechtigheid en Verbondsverlating onder het volk: als vanzelfsprekend gingen de mensen de offerdienst aan de God des Verbonds geringschatten: men ging

---

1) Vgl. Lev. 7 : 30-34; Deut. 18 : 3.
2) Vgl. Lev. 3 : 3-5.
3) „Jonge mannen" worden ze hier genoemd in vergelijking met Eli.

de offeranden niet alleen achterwege laten, maar er ook mee spotten.

18, 19 In zulk een omgeving diende Samuël in het heiligdom, voor het aangezicht des HEREN; als hij zijn dienstwerk verrichtte, droeg hij het priesterkleed, de efod, een eenvoudig linnen lendenschort [1]). Jaarlijks als moeder Hanna met haar man naar Silo kwam, tot het brengen van het slachtoffer, bracht zij voor haar zoon een zelfgeweven manteltje mee, dat elk jaar groter afmetingen moest hebben, omdat Samuël opgroeide van kind tot knaap en van knaap tot jongeling.

20, 21 Bij die jaarlijkse ontmoeting zegende dan Eli de beide ouders en wenste Elkana toe, dat de HERE hem uit zijn Hanna kinderen mocht geven, als een rijke zegen ter vergoeding van het offer, dat deze moeder zo gewillig bracht in het afstaan van haar eersteling tot de dienst des HEREN. Verheugd keerden zij dan terug naar hun woonplaats. Zij ervoeren, dat de oude smaad volkomen voorbij was, want in Zijn voorzienig bestel deed de HERE Hanna nog meerdere malen de weelde van het moederschap smaken: behalve Samuël baarde zij haar man nog drie zoons en twee dochters. De jonge Samuël echter, in wie reeds vroeg de vreze Gods woonde, groeide op bij de HERE.

22-25 Ging het dan alles in Silo's heiligdom maar buiten Eli om? Zeker, de man was zeer oud — toch bleef hij er niet onkundig van: men vertelde hem wel van al die schandelijke gedragingen van zijn zoons. Niet alleen van de onrechtmatige offerpractijken, maar ook van die andere zonden, aan welke Eli's zoons zich schuldig durfden te maken. Er waren namelijk ook vrouwen bij de dienst in het heiligdom betrokken [2]), die daar bepaalde huishoudelijke werkzaamheden verrichtten. Met deze vrouwen hadden de zoons van Eli buitenechtelijke omgang: Gods heiligdom maakten zij dus tot een huis van ontucht; ze brachten het ambt in opspraak, bedroefden de rechtvaardigen onder het volk en deden de Naam des HEREN lasteren.

Toen er almeer klachten kwamen, meende Eli, dat het

---

[1]) Hoe dit priesterlijk kledingstuk er precies heeft uitgezien, valt niet vast te stellen; vermoedelijk een soort schort met schouderbanden.

[2]) Vgl. Ex. 38 : 8.

tijd werd, zijn zoons eens onderhanden te nemen. Aldus vermaande hij hen: „Waarom doet gij zulke dingen? Ik hoor almeer klachten over u: het hele volk heeft de mond vol van uw slechte en boze daden. Dat gaat toch niet langer zo, mijn zonen — het is toch geen enkel goed gerucht, dat ik verneem. Gij maakt het wel heel bont, en zijt oorzaak, dat het volk des HEREN ook tot allerlei overtreding gebracht wordt. Ge moet wel bedenken, mijn zonen, dat ge rechtstreeks tegen de HERE zondigt, en dat is heel wat anders nog, dan dat de éne mens tegen de àndere zondigt; in dat laatste geval zijn er overheden, die recht spreken en straf opleggen. Maar als een mens tegen de HERE zondigt, wie zal dan als scheidsrechter voor hem tussenbeide treden?"

Deze zoons waren echter al zo verstokt in het kwade, dat zij hun vader eenvoudig lieten praten: zijn vermaningen hadden dus niet het minste resultaat. Omdat zij zich stootten aan het Woord, ongehoorzaam zijnde, had de HERE besloten, hen te doden....

26 Hoe groot was dit verval der Kerk! Er was in die donkere jaren slechts één hoop op uitredding: de genade des HEREN. En deze genade was God reeds bezig te bewijzen, door aan Israël de jonge Samuël te geven, die — hoe ouder hij werd — dès te meer ook toenam in aanzien en gunst, zowel bij God als bij de mensen. Met zijn figuur deed de HERE in het toenemende duister van deformatie en Verbondsbreuk het licht schijnen uit de moederbelofte.

27-29 Door zijn slap en daadloos optreden maakte Eli zich in feite medeplichtig aan het kwaad, dat zijn zoons onbeschaamd en onboetvaardig bleven bedrijven. Geen wonder, dat er op zekere dag een boodschapper tot Eli kwam, een man Gods, die door de HERE met een profetische opdracht hem gezonden werd.

Zo sprak de gezant Gods: „Hoor, Eli, wat de HERE u te zeggen heeft. Hoe kùnt ge zó handelen in die zaak van uw zoons, en dat voor het oog van Hem, Die nu tot u spreekt: Eli, het valt toch niet te ontkennen, dat het huis van uw vader [1]) de eer heeft genoten van een bijzondere en

---

[1]) Bedoeld is, blijkens het volgende vers, Aäron.

onderscheidende openbaring Mijnerzijds, toen uw voorgeslacht nog in slavernij onderworpen was aan de dynastie der Faraonen? Heb Ik de stamvader van uw huis niet de verkiezende gunst bewezen, dat híj uit al die stammen van Israël, Mij ten priester mocht wezen? Dat híj dus Mijn altaar mocht beklimmen om de brandoffers te brengen, het reukoffer in Mijn heiligdom mocht ontsteken en bekleed met de efod staan mocht als vlak voor Mijn aangezicht? [1]) En heb Ik ook niet voor hun levensonderhoud gezorgd, door aan het huis van uw vader een aandeel te schenken in alle offers der Israëlieten, die in het vuur op het altaar verbrand moesten worden? [2]) Nu dan, gij Eli, met uw zoons, hoe kunt ge dan toch zo trappen op de heiligheden des Verbonds? Waarom veracht gij Mijn heilige slacht- en spijsoffers, van welke Ik voorgeschreven heb, dat ze in Mijn woning gebracht moeten worden? Waarom eert gij uw zonen boven Mij, door hen niet te schorsen in en te straffen over hun gruwelijke schending van hun ambt? Waarom doet gij u allen samen [3]) te goed aan het beste deel van elk spijsoffer, dat door Mijn volk Israël Mij gebracht wordt?

30-33 Daarom, Eli — deze feiten zijn onomstotelijk, ge kunt ze niet ontkennen! —, daarom breng ik u het woord van de HERE, de God van Israël, aldus over: Eéns heb Ik, de HERE, aan uw huis, als onderdeel van het huis van uw vader Aäron, de vaste en klare belofte gegeven [4]), dat zij voor altijd verkeren zouden voor Mijn aangezicht, in de dienst van Mijn heiligdom; maar nu gij aldus uw ambtsbediening misbruikt, zij het verre van Mij, die belofte ten uwent gestand te doen. Slechts hen, die Mij eren, zal Ik eren, want er is ook een keerzijde: die Mij minachten, zullen op hun beurt geringgeschat worden. Zie, daar komt een tijd, dat Ik uw kracht, o Eli, en die van het huis van uw vader verbreken zal: dan zullen allen vroeg sterven, zodat

---

[1]) In deze omschrijving vinden we een aanwijzing van de priesterdienst, zoals hij verricht werd resp. in de voorhof (brandofferaltaar), in het heilige (reukofferaltaar), in het heilige der heiligen (vgl. Ex. 28 : 28, 29).

[2]) Vgl. Lev. 6 : 16-18; 7 : 7-10; 28-38; zie ook Num. 18; Deut. 18 : 1-8.

[3]) De grondtekst gebruikt hier de meervoudsvorm, waaruit blijkt, dat Eli zonder te protesteren eveneens van het gestolen vlees geprofiteerd heeft.

[4]) Vgl. Ex. 29 : 9.

er in uw geslacht nimmer meer een oud man zal zijn. Ondanks het feit, dat Ik zal blijven voortgaan, allerlei weldaden aan Israël te bewijzen, zult gij er getuige van moeten zijn, hoe — tengevolge van de ambtsverkrachting van uw huis — er grote nood en benauwing over Mijn heilige woning zal komen; en in uw geslacht zal er nooit een oud man meer wezen. Als Ik, de HERE, ooit een uitzondering daarop maak, en een enkeling wel heel oud zal doen worden, die dus niet vroegtijdig van bij Mijn altaar verdelgd zal worden, dan zal dit, vanwege het verval in de dienst der priesters, uw ogen van leed doen verteren en uw leven in kommer doen verkwijnen [1]); al wat uit uw familie stamt, zal in de bloei van de mannelijke leeftijd sterven.

34 Aan dit woord des HEREN heeft Hij een teken verbonden: zo zeker zal het in vervulling gaan als u zult beleven wat aan uw beide zonen Hofni en Pinehas zal overkomen: beiden zullen zij op één dag sterven.

35 Hoor verder, wat de HERE u te zeggen heeft: Al wordt uw huis door Mijn wraak getroffen, dit betekent niet, dat het priesterschap vervallen zal! Want Ik zal Mij een betrouwbare priester aanstellen, die zijn ambtswerk verrichten zal naar Mijn hart en overeenkomstig Mijn wil, en zo zal Ik „Mijn Verbond met Levi" [2]) bevestigen. Ik zal die getrouwe priester een duurzaam huis bouwen, zodat hij te allen tijde voor het aangezicht van Mijn gezalfde, Israëls koning, verkeren zal [3]).

36 Maar Mijn gericht over uw huis is gewis: als er dan nakomelingen uit uw geslacht overgebleven mochten zijn, dan zullen ze zich voor die getrouwe priester neerbuigen, om te bedelen om een zilverstukje of een brood, nederig verzoekende: laat mij toch in aanmerking mogen komen om aangesteld te worden bij een der priesterdiensten, opdat ik een stuk brood te eten hebbe. . . .".

---

[1]) Deze profetie, ingekleed in het oordeel over Eli, geldt in feite die enkeling uit zijn familie, die bij wijze van uitzondering oud zal worden. Meerdere uitleggers zien dit vervuld in de persoon van Abjathar (uit Eli's geslacht), die wel oud is geworden (hij leefde tijdens Saul, David en Salomo), maar wiens grijsheid onder zware schaduwen lag (vgl. 1 Kon. 2 : 26, 27).

[2]) Vgl. Mal. 2 : 4.

[3]) Er ligt in deze profetie een sterk-Messiaanse trek.

d. *De HERE gaat de reformatie inzetten door de roeping van Samuël.* 3 : 1—4 : 1a.

3 : 1 In deze tijd van deformatie ontving de jonge Samuël van de bejaarde Eli zijn opleiding tot de priesterdienst in Gods huis.

Nu was in die dagen het openbaringswoord des HEREN schaars: maar zeer zelden gebeurde het, dat God bijzondere openbaringen gaf, bijvoorbeeld door profetische gezichten.

2, 3 Van nu aan zou dat anders worden, omdat in de Raad Gods Samuël bestemd was, Hem te dienen als Zijn instrument tot reformatie.

In die tijd had de oude Eli zich op zekere dag te ruste begeven op zijn gewone plaats: een slaapvertrek naast de voorhof. Zo oud was de man, dat zijn ogen bijna uitgedoofd waren, zodat hij niet meer kon zien en al meer van anderen afhankelijk was. Nog was de lamp Gods, de gouden kandelaar in het heilige, niet uitgegaan [1]); de nacht was dus nog niet verstreken. Ook Samuël had zich te bed gelegd en was gaan slapen, eveneens in een slaapkamertje, dat tot het complex van het heiligdom behoorde; hij sliep dus, om zo te zeggen, vlak nabij de ark Gods, waarboven de HERE woonde.

4-9 Van die ark uit nu ging de HERE Zich, in die nacht, voor 't eerst aan Samuël openbaren. Tot de slapende kwam een stem, het was de stem des HEREN, maar dat wist de jongeman niet. Klaar wakker reageerde hij met een: „Hier ben ik!" Menende dat Eli zijn hulp behoefde, snelde hij ogenblikkelijk naar diens slaapvertrek, en zeide: „Hier ben ik, u hebt mij immers geroepen!" Maar Eli zei: „Welneen, ik heb je niet geroepen, ga maar gerust weer liggen!" Dus ging Samuël heen, en legde zich weer te bed. Nog maar even lag hij, of de HERE riep Samuël opnieuw: „Samuël!" Wat vreemd was dat! Weer stond hij op, liep naar Eli en zeide: „Mijn heer, hier ben ik, u hebt mij toch geroepen!"

---

[1]) Vgl. Ex. 27 : 20, 21; 30 : 8, waaruit blijkt, dat de priester bij elke invallende avondschemering de lampen moest aansteken.

En weer kreeg hij hetzelfde antwoord: „Neen, mijn zoon, ik heb je niet geroepen, ga maar rustig slapen!" Samuël begreep er niets van: hij had toch duidelijk die stem gehoord, welke hem riep? Nu had Samuël nog nooit de HERE leren kennen, zoals Deze Zich aan mensen kon openbaren, in het spreken van Zijn Woord; het was dus geen wonder, dat hij zich door een mens geroepen meende, en daarbij allereerst aan Eli dacht. Hij legde zich echter maar weer te bed. Hoor, daar was weer die stem! Inderdaad riep de HERE hem voor de derde maal. Hij maar weer naar Eli toe: wie kon 't anders zijn? „Hier ben ik, mijn heer, u roept mij toch duidelijk!" zeide hij. Maar toen begreep Eli, dat de jongeman door de HERE geroepen moest zijn, dat Samuël de eer te beurt viel, een Goddelijke openbaring te mogen ontvangen; dies antwoordde hij hem: „Het is de HERE, Die je roept, Samuël! Ga naar je kamer terug, leg je neer, en als je dan opnieuw die stem hoort, weet dan, dat God je roept, en antwoord: „Spreek, HERE, want Uw knecht hoort!" In grote spanning legde Samuël zich daarop te bed, en wachtte af.

10 Toen zag Samuël een lichtende gestalte nader treden, welke in zijn slaapkamer bleef staan, en duidelijk riep gelijk als de vorige malen: „Samuël! Samuël!" In diepe eerbied antwoordde de jongeman: „Spreek, HERE, want Uw knecht hoort!"

11-14 Daarop zeide de HERE tot Samuël: „Hoor nu goed, Samuël: Ik ga in Israël iets doen, waarvan ieder, die het hoort, de oren van schrik en ontzetting zullen tuiten, zulk een ramp zal het zijn. En tegelijk dat Ik werken ga, zal Ik ook Mijn woord vervullen, dat Ik gesproken heb over Eli en zijn huis; Ik zal het alles waar maken, tot de laatste jota toe. Ge weet wel, wat Ik gesproken heb, en hem heb doen meedelen: dat Ik namelijk hem en zijn huis treffen zal door Mijn gerichten, voor altijd, vanwege de tergende ongerechtigheid, waarvan hij kennis heeft gedragen; immers, zijn zonen hebben zich Mijn vloek op de hals gehaald door hun schandelijke ambtspractijken, één gruwel van zonde — en hij heeft hen niet eens zuur aangezien. Daarom zwoer Ik over het huis van Eli, dat nooit door enig offer, hetzij slacht- hetzij spijsoffer, de ongerechtigheid van Eli's huis

verzoend kan worden: er is voor dat geslacht geen genade meer".

15 Daarop ging de HERE weg; Samuël echter kon de slaap niet meer pakken, en bleef liggen, tot de ochtendschemering aanbrak. Toen begon hij zijn dienstwerk van de dag met het openen van de deuren van het huis des HEREN, de poortdeuren van de voorhof. Hij begreep natuurlijk wel, dat hij het gebeurde aan Eli moest rapporteren, maar daar zag hij tegen op als tegen een berg.

16-18 Eli begreep wel, dat de HERE aan Samuël een ernstige openbaring had gegeven; dus riep hij de jongeman: „Samuël, mijn zoon!" — waarop Samuël zich tot hem begaf, en zeide: „Hier ben ik!" Nòg durfde hij evenwel uit zichzelf niet te gaan vertellen. Dus zeide de oude priester: „Vertel eens, wat heeft Hij u geopenbaard vannacht? Spreek maar gerust, en houd niets achter. Spreek, Samuël, God moge u met slag op slag bezoeken, indien ge iets voor mij verbergt van alles wat Hij tot u gezegd heeft". Daarop deelde Samuël hem getrouw alles mee, wat hij gehoord had; niets er van verzweeg hij. Toen hij uitgesproken was, boog Eli het hoofd, en zeide: „Hij is de HERE, rechtvaardig in Zijn spreken en doen, Hij doe wat goed is in Zijn ogen".

19-21 Alzo was Samuël opgegroeid, en nu mondig geworden. Hij ervoer, dat de HERE met hem was, en hij in Zijn gunst mocht delen, want met deze nachtelijke roeping had God hem tot Zijn profeet gemaakt. De HERE toonde dat aan, door alles wat Samuël als profeet sprak, ook letterlijk tot vervulling te brengen. Daarmee werd hij gelegaliseerd als een ware profeet des HEREN [1]). En zo kwam geheel Israël, van Dan tot Berseba toe, dus van het uiterste Noorden tot het uiterste Zuiden, tot de erkenning, dat de HERE aan Samuël het ambt van profeet had toevertrouwd. Telkens weer verscheen hem de HERE in Silo en maakte hem Zijn woorden bekend, die hij dan weer aan het volk moest doorgeven.

4 : 1a Zo kwam het woord, dat Samuël in de Naam des HEREN sprak, tot gans Israël.

---

[1]) Dat dit een bewijs is van autoriteit en van door de HERE geroepen en gezonden te zijn, bewijzen Schriftplaatsen als Deut. 18 : 21, 22 en Jerem. 28 : 9.

e. *Het gericht des HEREN over de afval in de Kerk.* 4 : 1b-22.

4 : 1b In die tijd wilde het volk het gehate en drukkende juk der Filistijnen van zich afschudden [1]). Ze hadden daartoe moed gegrepen door het feit, dat in Samuël weer een profeet des HEREN onder hen was opgestaan, waardoor de publieke opinie van oordeel was: de HERE is weer met ons! [2]) Daarom hadden de oudsten de mobilisatie der strijdkrachten van Israël gelast, en het leger saamgetrokken in een kamp, dat opgeslagen was bij het plaatje Eben-Haëzer [3]). De Filistijnen daarentegen hadden hun troepenmacht geconcentreerd bij Afek [4]).

2 Het leger der vijanden nu trok naar het open veld en stelde zich daar in slagorde, aldus de Israëlieten dwingende, in de vlakte het gevecht te openen. Het bleef geen gevecht van groep tegen groep, of van voorhoede tegen voorhoede; neen, de strijd werd algemeen, de legers namen er in hun geheel aan deel. De Filistijnen bleken echter verreweg de sterksten; het leger van Israël leed de nederlaag, en moest zich terugtrekken naar het kamp in het gebergte, met achterlating van ongeveer vierduizend gesneuvelden.

3 Deze nederlaag kwam gevoelig aan: wie had dat verwacht? Geslagen en ontmoedigd zaten de stamoudsten van Israël, die tevens de officieren van het leger waren, bijeen, om het probleem van de nederlaag en wat er nu verder te doen was, te bespreken. Ze stelden het probleem wel zuiver: „Waarom heeft de HERE ons vandaag de nederlaag doen lijden tegen die onbesnedenen?" Ze beleden daarmee, dat deze tegenspoed hun uit de hand Gods toekwam, maar ze konden het niet rijmen: Hij was toch de God des Verbonds, zij vormden toch het volk des Verbonds? Maar niemand zeide: „laten we naar de profeet Samuël gaan, om het Woord des HEREN te vragen!" Déze voorslag werd

---

1) Hierop wijst vs 9: „zoals zij (de Hebreeën) van u geweest zijn....".

2) Sommige uitleggers brengen een scherpe scheiding aan tussen vs 1a en de rest van hfdst. 4; er is echter wel degelijk verband.

3) Eben-Haëzer (= „Steen der hulpe") lag vermoedelijk in het gebergte, op de lijn Silo—Jaffa.

4) Afek is waarschijnlijk te zoeken ten noordoosten van Jaffa; men vermoedt, dat het dezelfde plaats is als het in Hand. 23 : 31 genoemde Antipatris.

gehoord en vond algemene bijval: „Er is maar één middel om te overwinnen: wij moeten uit Silo de ark van het Verbond des HEREN laten komen; als die maar in ons midden is, dan zijn we onoverwinnelijk; zij kan en zal ons redding brengen!" Niets zagen ze er dus van, wat de oorzaak van Gods toorn was: hun onbekeerlijkheid en afvallig leven. Ze beschouwden de heilige Bondsark als een geheim wapen, een tovermiddel, dat hun de zege verzekerde. Juist daarin toonden zij hun afvalligheid en trouweloosheid [1]): hoe diep was het proces van verheidensing al voortgevreten....

4 Het volk ontving de voorslag der oudsten met gejuich. Onmiddellijk werden er koeriers naar Silo gezonden, die het verzoek van de legerleiding overbrachten. En zo werd de ark, die het teken was van Gods wonen bij Zijn volk en het symbool van Zijn sterkte en heerlijkheid, naar het legerkamp vervoerd, onder het persoonlijke toezicht van de beide priesters Hofni en Pinehas, de zonen van Eli.

5 Zodra de heilige Bondsark des HEREN in het legerkamp aankwam, hief gans Israëls leger een vreugdegejubel aan, zo krachtig en zo luid, dat de aarde er van dreunde.

6-9 Geen wonder, dat de Filistijnen, dit horende, en bemerkende, dat er een vreugderoep in het vijandelijke kamp gehoord werd in plaats van de te verwachten weeklagen, zich gingen afvragen: „Wat zou er toch bij de Hebreeën aan de hand zijn, dat zij, na de afstraffing, die wij hen gaven, zo aan 't jubelen zijn?" Door spionnen uit te zenden, kwamen zij al spoedig te weten, wat de oorzaak was: het komen van de ark van Jahweh! Toen werden zij bang: was dus de God der Hebreeën in hun kamp gekomen? Dat zag er naar hun mening uiterst bedenkelijk uit! „Wee ons!" zeiden ze, „dat is vroeger nooit gebeurd! Ja, wee ons, want die goden van de Hebreeën [2]) zijn zo geweldig en zo heerlijk! Weet ge het wel: dit zijn nu de goden, die de Egyptenaren zo fel en krachtig geslagen hebben met allerlei plagen in de

---

1) Vgl. Ps. 78 : 57.

2) Dat de Filistijnen in het meervoud spreken, is in hun heidense denkwijze volkomen begrijpelijk. Goslinga (K.V. blz. 77) denkt aan de twee cherubs op de ark, die deze heidenen van „goden" zouden doen spreken.

woestijn?! [1]) Wat moeten we doen?" „Wat we doen moeten, mensen? Wel, de moed niet verliezen! Nog zijn we niet overwonnen! We hebben maar één ding te doen: mannen te zijn! als helden te strijden! Op, Filistijnen, tot de strijd! Denkt er om: het gaat er òp of er ònder! We moeten zorgen, dat wij geen slaven van die verachtelijke Hebreeën worden, zoals zij dat al jaren en jaren lang van ons geweest zijn! Op ten strijde! Vecht als mannen om uw leven en om uw vrijheid!"

10, 11 Opnieuw leverde nu het vijandelijke leger slag tegen de troepen van Israël, die ditmaal vol vertrouwen uittrokken, zeker van de overwinning: de HERE was nu immers bij hen, in de ark? Maar opnieuw werd Israël verslagen, in een vernietigende nederlaag, zó dat de oren van gans het volk er van tuitten [2]). Volkomen werd het leger uit elkaar geslagen en op de vlucht gedreven: in kleine groepjes, als enkelingen vluchtten die ontkomen konden naar hun woonplaats. En in deze slag betaalde het onboetvaardige en afvallige Bondsvolk een bloedige tol: niet minder dan dertigduizend krijgslieden bleven dood op en in de omgeving van het slagveld liggen. . .[3]). En het allerergste was, dat de heilige Bondsark buitgemaakt werd en in triomf door de onbesnedenen werd meegevoerd, want daarmee gaf God Zijn woning onder het volk prijs. . .[4]). Het gerichtswoord, gesproken over het huis van Eli [5]), werd tegelijk vervuld: op deze zwarte dag vonden Eli's beide zoons, Hofni en Pinehas, de dood.

12 Het bericht van deze ontzettende ramp bereikte Silo, doordat een Benjaminiet van het slagveld wist te ontkomen en nog op diezelfde dag de stad, waar zich het — nu lege — heiligdom des HEREN bevond, wist te bereiken [6]). Als teken, dat hij een onheilsbode was, had de man zijn kleren gescheurd en aarde op zijn hoofd gestrooid.

---

[1]) Historisch is dit natuurlijk onjuist; bewijs van de vage kennis dezer onbesnedenen van wat er in Egypte's geschiedenis gebeurd was.
[2]) Vgl. 3 : 11.
[3]) Lees hierover de prachtige beschrijving door Asaf in Psalm 78 : 61-64.
[4]) Vgl. Ps. 78 : 60.
[5]) Zie 2 : 34.
[6]) Van het slagveld naar Silo moet minstens 4 uur lopen geweest zijn.

13-18 De hogepriester Eli had zich naar de stadspoort laten brengen, waar hij aan de kant van de weg, gezeten op zijn stoel, in gespannen en zorgelijk afwachten, komende berichten tegemoet zag.

Vooral tegen de avond verzamelde zich daar veel volk, dat de boodschapper zag aankomen, ontzet zijn onheilspellend voorkomen bemerkte, en — toen deze zijn verpletterende tijding meedeelde — in een luid jammergeschrei uitbrak. Eli hoorde dat hartbrekend geweeklaag, en vroeg, wat de oorzaak van dit rumoer was. Men maakte de bode op de hoogbejaarde priester opmerkzaam, waarna deze direct op hem toeliep, om hem op de hoogte te stellen. Ja, oud en der dagen zat was Eli, want hij was acht en negentig jaar, en zijn gezichtsvermogen was practisch weg, doordat er een staar op zijn ogen lag. Aldus rapporteerde de boodschapper hem: „Mijn heer Eli, ik kom regelrecht van het slagveld; ik ben vandaag nog uit de slag gevlucht". Daarop zeide Eli: „Vertel het maar, mijn zoon, wat is er gebeurd?" In voorzichtige bewoordingen antwoordde de Benjaminiet: „Och, mijn heer, ons volk is voor de Filistijnen op de vlucht geslagen.. ach ja, wij hebben een nederlaag moeten lijden, een grote nederlaag.... er zijn ontzaglijke verliezen, velen, velen zijn gesneuveld, mijn heer.... helaas, helaas ook uw beide zonen, mijn heer, Hofni en Pinehas....en ach, mijn heer Eli, die onbesnedenen hebben de ark van God buitgemaakt....". Toen hij dit laatste zei, greep dat Eli zo geweldig aan, dat hij bezwijmde, het evenwicht verloor, en tot grote schrik van de bode en van de omstanders achterover van zijn stoel naast de poort sloeg. Hij brak daardoor zijn nek, en stierf: zijn zware oude lichaam kon dat niet meer hebben. Zo was het einde van de man, die veertig jaar over Israël gericht had....[1]).

19-22 Zijn schoondochter nu, de vrouw van Pinehas, was in blijde verwachting en liep in haar laatste dagen. Toen zij al die droeve tijdingen vernam, en hoorde, dat de ark des Verbonds was buitgemaakt, dat haar man gedood, en haar stokoude schoonvader zó om het leven gekomen was, gre-

---

[1]) Vermoedelijk ± 1080 viel Eli's dood. Eli was richter over Midden-Kanaän. Simson was nog maar ± 3 jaar voor Eli's dood overleden.

pen al die emoties haar zó aan, dat de barensweeën haar overvielen en de geboorte nog eerder begon dan verwacht werd. Wel bracht zij haar kind levend ter wereld — het was een zoon —, maar dat kostte deze moeder het leven. De vrouwen, die om haar heen stonden, poogden de stervende nog te bemoedigen, door te zeggen: „Gij moet niet vrezen, want ge hebt een zoon ter wereld gebracht!" Op die troostwoorden reageerde zij echter niet, ze sloeg er ook niet in het minst acht op: de nood, die zij zo sterk aanvoelde, was niet gelegen in haar eigen wedervaringen, maar was de nood van het volk. En dat bracht zij tot uitdrukking in de naam, welke zij haar jongen gaf, want zij zeide: „Ikabod [1]) moet hij heten, want weggevoerd in gevangenschap is de heerlijkheid uit Israël!" Nog eens herhaalde zij dat, met smartelijk-brekende stem: „Ikabod!" „de glorie is weg!" — „want de ark Gods is buitgemaakt door de vijanden, de hogepriester, mijn schoonvader, is gestorven, en ook mijn man!" Daarmede toonde deze priestervrouw iets aan te voelen van de ware en diepe zin der rampen: God de HERE woonde niet meer bij Zijn volk, en scheen Zijn Verbond te niet te hebben gedaan....

f. *„Toen ontwaakte de HERE...."* [2]). 5 : 1-12.

5 : 1, 2 Maar al was de heilige Bondsark buitgemaakt door de onbesnedenen, al had de HERE Zijn woning onder Israël prijsgegeven — toch gedacht Hij Zijn Verbond!

Nadat de Filistijnen de ark Gods hadden veroverd, voerden zij die in triomf van Eben-Haëzer naar Asdod [3]), waar een der belangrijkste tempels voor hun god Dagon [4]) stond; was hun god niet de sterkere van Israëls God gebleken? — hadden zij, nu dat gouden symbool van Jahweh

---

[1]) Spreek uit: „iekabóód"; sommige uitleggers verklaren deze naam aldus: „niet heerlijkheid (meer)"; anderen: „waar is de eer?" De „kabood Jahweh" is in de Schrift de staande uitdrukking voor: „de heerlijkheid des HEREN".

[2]) Deze titel is ontleend aan Psalm 78 : 65.

[3]) Asdod behoorde tot de z.g. pentarchie (= 5 (koningen) regeringsbond); de andere steden waren Askelon, Ekron, Gath en Gaza.

[4]) Dagon was een god, wiens beeld bestond uit een bovenlijf als een mens, en een onderlijf als een vis. Hij beeldde het levenwekkende natuurprincipe uit.

in hun handen gevallen was, niet de God der Hebreeën gevankelijk opgevoerd? Dus brachten zij de ark Gods naar het heiligdom in Asdod, en zetten haar neer naast het beeld van Dagon, als een kostbaar wijgeschenk aan hun god, die hun zulk een luisterrijke zegen had geschonken.

3-5 Toen de volgende morgen de bevolking ontwaakt was en de priesters van Dagon het heiligdom openden en binnentraden, schrokken dezen hevig: daar lag toch het schone beeld van Dagon op zijn aangezicht voor de ark des HEREN! Wat was dat? Hoe kon dat? Welk een geheimzinnig voorval! Maar, zo zeiden de priesters, dat is natuurlijk een ongeluk geweest, en het is gauw te verhelpen. Zij sjorden het beeld weer overeind en zetten het op zijn plaats: de offerdienst kon gewoon doorgaan.

Weer ging een dag voorbij; weer stonden de priesters vroeg op en begaven zich naar de tempel. Nog heviger schrik beving hen: opnieuw lag het beeld van hun god voor de ark des HEREN; maar was het gisteren nog héél, nu lag het er zielig en verminkt bij: Dagons hoofd en zijn beide handen lagen afgehouwen op de drempel, alleen het onderstuk [1]) stond nog overeind. Welk een ramp! Kwamen nu Dagons dienaren onder de indruk van de klaarblijkelijke machteloosheid van hun god? [2]) Neen, ze verklaarden van dit moment af aan de drempel, waarop de lichaamsdelen van het beeld gelegen hadden, voor heilig, en stelden een verordening op, waarin bepaald werd, dat ieder, die het heiligdom van Dagon binnenging, of hij al dan niet priester was, niet op de drempel van de tempel treden mocht — een maatregel, waaraan de Filistijnen zich tot op de dag van vandaag houden [3]).

6-8 Maar nog veel geduchter en gevoeliger zou de HERE Zijn macht en heerlijkheid aan deze onbesnedenen laten gevoelen. Want zwaar drukte Zijn hand op de bevolking van Asdod, tot in een wijde kring rond de eigenlijke stad: Hij sloeg namelijk de mensen met zeer pijnlijke gezwellen [4]), aan de achterste delen [5]), zodat zij niet meer konden

---

1) Letterlijk: de ruggesteun.
2) Vgl. Ps. 97 : 7.
3) Dat is dus de dag, waarop het boek Samuël onder Israël „verscheen".
4) Vgl. Deut. 28 : 27.
5) Vgl. Ps. 78 : 66a.

lopen en zitten, en dagen, weken lang ten enenmale uitgeschakeld waren. Welk een smaad deed de HERE hun daarmee aan. . . .[1]). De situatie werd zo ernstig, dat de leidende autoriteiten tot de vernederende conclusie moesten komen: 't Gaat zo niet langer! Wij kunnen die ark van Israëls God niet langer hier houden, want wij kunnen niet tegen Zijn macht op, wij niet, en ook onze god Dagon niet! Daarom werd het besluit genomen, een vergadering der vijf vorsten van de Filistijnse stedenbond te beleggen, om overleg te plegen. In die samenkomst namen de vorsten, na hun adviseurs gehoord te hebben, deze beslissing op de vraag, wat er nu toch met die ark van de God der Hebreeën aangevangen moest worden: Het is billijk, dat zij uit Asdod weggaat — laat haar overbrengen naar Gath!

9, 10 Aldus werd gehandeld: men verhuisde de Bondsark van Israëls God naar het stadje Gath. Een verhuizing, die echter de inwoners van Gath danig heugen en spoedig berouwen zou! Nog feller werd deze stad bezocht door de HERE; ook hier sloeg Zijn hand de inwoners met dezelfde kwaal: vreselijke builen, die etterend openbraken. Oud en jong leed hieronder ontzettend. Hun bleef niets anders over dan de ark maar weer door te zenden. Nu was Ekron aan de beurt. Daarheen was echter het gerucht van die gevaarlijke epidemie al vooruitgesneld, en toen de ark Gods in de stad arriveerde, ontstond er een weeklagend protesteren, waaraan zelfs de stadsvorst en zijn hovelingen meededen: „Wat? — brengen ze nu die vervloekte ark van de God van Israël hierheen? Moeten wij soms allen samen een ellendige dood sterven?"

11, 12 Op zijn beurt riep dus de vorst van Ekron een vergadering bijeen van alle stadsvorsten: de geheimzinnige ziekte toch had ook in Ekron haar intocht gedaan, en greep nog wijder, nog heviger om zich heen, want de HERE verzwaarde hier Zijn oordelen; velen, die door haar aangetast waren, stierven namelijk — en wie nog geen prooi van de dood werden, werden zo ontzettend met deze gruwelijke kwaal bezocht, dat het gejammer der bevolking naar de hemel opsteeg, als één permanent noodgeschrei. Men over-

---

[1]) Vgl. Ps. 78 : 66b.

woog, dat er toch eigenlijk niets anders opzat, dan die onheilbrengende ark maar weer naar Israël terug te zenden — bleef zij, dan betekende dat de ondergang van heel het volk. En daar niemand een andere uitweg zag, viel het besluit, geboren uit hun radeloosheid: we laten de ark van de God van Israël maar terugkeren naar haar eigen plaats!

g. *„DE HERE neemt gaven van weerspannigen"* [1]).
6 : 1-18.

6 : 1-3 Op dat moment was de ark des HEREN reeds zeven maanden binnen de grenzen van het Filistijnse rijksgebied geweest — en niet alleen vanwege die algemene builenplaag, maar ook omdat, juist in de tijd van de oogst [2]), de HERE nog een tweede ramp over Zijn vijanden bracht, namelijk een verschrikkelijke muizenplaag, welke het te velde staande koren met totale vernieling bedreigde [3]), wilden de Filistijnse autoriteiten hun besluit tot wegzending der ark zo spoedig mogelijk in de daad omzetten. Opdat dit zó zou geschieden, dat de wijze daarvan niet nog meer de toorn des HEREN zou ontketenen, wonnen de vorsten van de stedenbond het deskundig advies in van de priesters en de waarzeggers, die zij thuis achtten in het ontraadselen van de geheime bedoelingen der goden. Zij stelden dus deze colleges voor de vraag, op welke manier zij het best „de ark van Jahweh" [4]) konden terugzenden. Na ampele beraadslaging gaven deze adviseurs als hun mening te kennen: „Als gij er toe overgaat, de ark van de God der Hebreeën terug te zenden, dan kan dit natuurlijk niet zonder meer, maar moet gij er een verzoeningsoffer aan toe-

---

1) De titel is ontleend aan Psalm 68 : 19.
2) Gelijk blijkt uit vs 13.
3) Vergelijking met de tekst doet zien, dat daarvan in deze verzen niet gesproken wordt. Wel blijkt duidelijk uit vs 5, dat de plaag der muizen er bij gekomen is. Om de gang van het verhaal vloeiender te doen zijn, heb ik mij deze uitweiding veroorloofd.
4) „Jahweh" is (gelijk bekend) Gods Verbondsnaam, in de St. V. weergegeven met „HERE". De heidenvolken kenden God, als de God van Israël, onder de naam Jahweh.

voegen, waardoor eventueel aan Jahweh genoegdoening gegeven wordt. Dan kunnen we rustig afwachten, hoe dit uitpakt: komt er genezing, en wijkt dus de kwaal, dan weten we, dat Zijn hand inderdaad al die rampspoed gezonden heeft, en 't alles niet toevallig was".

4-9 „Een verzoeningsoffer?" was de wedervraag der autoriteiten, „maar waarin dient dit dan te bestaan?" Het antwoord was: „Naar onze mening dient gij vijf gouden builen en vijf gouden muizen te nemen, voor iedere stadsvorst één, want het is één plaag, die ons gehele volk raakt, met alle vijf de vorsten. Maakt dus afbeeldingen van die boze zweren, welke het volk zo doen lijden, en van die muizen, welke onze akkers kaalvreten, alles in goud, en brengt op die manier namens het ganse land hulde aan de God van Israël: misschien zal Hij dan de druk van Zijn hand wegnemen, die nu zwaar rust op u en uw land, en eigenlijk ook op uw goden. Want àls het blijkt, dat het Jahweh is, Die ons zó bezoekt, ja, dan moeten we erkennen, dat Hij op dit tijdstip machtiger is dan onze goden. En wij raden u ten sterkste aan, dit advies op te volgen, want als gij uw hart tegen Israëls God verhardt, zoals ge u wel herinnert, dat eeuwen geleden de Egyptenaren met hun faraö gedaan hebben, dan trekt ge toch aan het kortste eind. Egypte heeft die Hebreeën toch ook moeten laten trekken, toen hun God een spel met hen dreef? [1])

Hoort nu, hoe ge handelen moet. Ge moet ten spoedigste een nieuwe wagen laten vervaardigen, waarop de ark vervoerd kan worden, en deze moet ge laten bespannen met twee zogende koeien, die nog nimmer een juk gedragen hebben, want in de dienst der goden moet alles vers en nieuw zijn! [2]) Ja, zogende koeien! Wat ge dan met de kalveren moet doen? Wel, die moet ge, als de moederdieren voor de wagen gespannen worden, naar huis brengen en in de stal opsluiten. Waarom, vraagt ge? Dat zult ge aanstonds horen. Ge moet de ark van Jahweh op die nieuwe

---

[1]) De Hebreeuwse uitdrukking, hier gebruikt, betekent „een spel drijven met" en komt ook voor in Ex. 10 : 2 en Num. 22 : 29.

[2]) De HERE heeft deze gedachte ook in de Mozaïsche wetten laten neerleggen, vgl. Deut. 21 : 3; Num. 19 : 2; Ex. 20 : 25; zie ook 2 Sam. 6 : 3.

wagen doen zetten, en het zoenoffer, die gouden voorwerpen, welke ge Hem geven zult, er naast doen leggen, in een kistje verpakt. En laat dan zo die wagen, door de koeien getrokken, maar wegrijden. Let dan goed op, hoe dat verloopt: als de ark de weg naar haar gebied, naar het land der Hebreeën, de weg naar Beth-Semes [1]) opgaat, dan zal daaruit blijken, dat het inderdaad Jahweh was, Die dit grote onheil over ons gebracht heeft; als dat niet zo is — nu, dan weten we, dat het niet uit Zijn hand voortgekomen is, maar dat die plagen ons slechts toevallig hebben getroffen!"

Door dit teken te stellen, wilden de priesters en waarzeggers dus een proefneming op touw zetten.

10-12 Besloten werd, dit advies op te volgen: de nieuwe wagen werd vervaardigd, twee zogende koeien er voor gespannen, de kalveren in de stal opgesloten, de ark des HEREN op de wagen gezet, met daarnaast het kistje, waarin de onderdelen van het zoenoffer, de gouden afbeeldingen van de muizen en van de builen, gelegd waren — en vervolgens liet men de koeien, zonder bestuurder, hun gang gaan. Loeiend (ze waren immers van haar kalveren gescheiden!) gingen deze regelrecht de weg naar Beth-Semes op; al loeiende liepen ze rechtdoor naar dat stadje, zonder ooit op een wegscheiding rechts of links af te zwenken. De HERE gaf daarin het begeerde teken: deze onnatuurlijke handelwijze der stomme dieren moest wel door Jahweh ingegeven zijn! Met diepe verbazing volgden de stadsvorsten der Filistijnen het zonderlinge transport tot aan het gebied van Beth-Semes toe.

13-16 Daar het naar het Pinksterfeest liep, de tijd van de tarwe-oogst, waren de lieden van Beth-Semes juist bezig in de brede vlakte van het nabij de stad gelegen deel het koren te maaien en binnen te halen. Toen zij geloei hoorden en opkeken, zagen zij de wagen met de koeien er voor naderen, en herkenden op het voertuig de fonkelende gouden ark [2]). Dat verwekte een golf van ontroerde vreugde onder

---

1) Deze naam betekent: „huis (stad) der zon".

2) Vermoedelijk was de ark, toen ze indertijd naar het slagveld getransporteerd was, niet naar het voorschrift van Num. 4 ingepakt.

hen: kwam de HERE nu toch weer bij Zijn volk wonen?

Bij de akker van een der inwoners van Beth-Semes, een zekere Jozua, stonden de koeien stil, en kwam dus de wagen tot staan. Nu lag daar vlak bij de weg een grote, platte steen. Toen de bevolking toe kwam lopen, de Levieten, in Beth-Semes woonachtig [1]), voorop, besloot men spontaan, de HERE dank te bewijzen door het brengen van offers. Daartoe zetten de Levieten, die alleen de ark mochten aanraken, haar op die steen, welke een geschikt voetstuk vormde, en het kistje met de gouden voorwerpen er naast. Allereerst werden met bekwame spoed de koeien geslacht, die de wagen getrokken hadden, terwijl deze wagen prachtig materiaal leverde om een vuur te stoken: hij werd dus in stukken gehakt. Zo werd het een groot offerfeest. De „filistijnse" koeien werden den HERE tot een brandoffer gewijd; de mannen van Beth-Semes brachten echter daarna ook van hun eigen vee aan, om den HERE brand- en slachtoffers te bereiden; daarop volgde een feestelijke offermaaltijd [2]).

De Filistijnse stadsvorsten hadden nu genoeg gezien: ze wisten de ark van Jahweh veilig in het domein der Hebreeën, en keerden opgelucht naar Ekron terug, nog diezelfde dag.

17, 18 Hoe benauwd zij onder de gerichten Gods geworden waren, is wel hieruit gebleken, dat zij nog méér gedaan hadden dan wat hun eigen tempeldienaars hun geadviseerd hadden: ze hadden namelijk wel vijf gouden afbeeldingen van gezwellen laten vervaardigen, voor iedere stadsvorst één (dus voor die van Asdod, die van Gaza, die van Askelon, die van Gath en die van Ekron), maar van de gouden muizen, ten zoenoffer voor de plaag waarmee Jahweh steden èn platteland sloeg, hadden zij er heel wat meer laten maken, ook voor de dorpen en gehuchten, die tot hun

---

[1]) Er woonden in Beth-Semes verschillende nakomelingen van Aäron, vgl. Joz. 21 : 13-16.

[2]) De brandoffers werden geheel verbrand, en waren dus volkomen voor de HERE; de slachtoffers (beter is het, 't Hebr. woord hiervoor te vertalen door: vrede-offer, vgl. Lev. 3 : 1, N. V.) gedeeltelijk; het overige was voor de offeraars zelf, ten behoeve van hun gemeenschapsmaaltijd met de HERE (vgl. Gispen, Commentaar op Levit., blz. 68, 69).

gebied behoorden, elk één. Ze wilden dus maar liever uiterst secuur te werk gaan!

Als een getuigenis van deze historie ligt daar nog altijd op de akker van Jozua, de Bethsemiet, de grote steen, waarop op die heugelijke dag de ark des HEREN een plaats vond.

h. *Het Bondsvolk struikelt in ongehoorzaamheid.*
6 : 19—7 : 1.

6 : 19 Helaas, al spoedig verkeerde de feestvreugde in rouw. Wat daarvan de oorzaak was? — Dat de Bethsemieten het strenge gebod des HEREN inzake de ark niet in acht namen, het gebod, dat de ark achter gordijnen moest vertoeven, en dat niemand, op straffe des doods, haar mocht zien, wat zelfs voor de priesters gold [1]). Zij lieten namelijk niet alleen de ark open en bloot op de steen in Jozua's veld staan, maar namen de gelegenheid waar, om haar eens goed te bekijken. Toen ontbrandde de toorn van de HERE over Beth-Semes: Hij sloeg onder de mannen der stad er niet minder dan zeventig. . . .[2]). Groot was de ontsteltenis, en in vele gezinnen stegen de trieste weeklagen omhoog. Verbijsterd zeiden de mensen tegen elkaar: „Wat heeft Jahweh een grote slachting onder ons aangericht!"

20 Er werd druk overleg gepleegd, wat nu te doen stond. En toen kwam de werkelijke wortel van de gepleegde ongehoorzaamheid aan het licht. Ze zeiden wel met de mond: „Wie kan bestaan voor het aangezicht van Jahweh, Die zulk een heilig God is, een Verterend Vuur?" Maar de burgerij van Beth-Semes vereenzelvigde de HERE met Zijn ark! In heidense redeneertrant bespraken zij dit probleem: „Wij kunnen en mogen blijkbaar de dienst bij de ark niet

---

1) Vgl. Num. 4 : 17-20.

2) De woorden „en vijftigduizend" ontbreken in sommige handschriften, en moeten in de tekst verdwaald zijn. De N. V. heeft: „vijftig op de duizend"; ik zie daar in de grondtekst geen reden voor. Wijlen prof. Holwerda (vgl. „De Reformatie", 27e jrg., blz. 297) meende, dat het Hebreeuwse woord voor „duizend" ook betekenen kan: „sibbe", „familiegroep", en sloeg de vertaling voor: „70 man, 50 families". Het lijkt mij zeer aannemelijk: Beth-Semes zal hoogstens een duizend inwoners hebben gehad, misschien nog enkele honderden minder.

waarnemen — waarheen en naar wie zal Jahweh bij ons vandaan optrekken?"

21 Algemeen was men het er over eens, dat Kirjath-Jearim [1]) de meest-geëigende plaats was, waarheen de ark getransporteerd diende te worden [2]). Dus zonden de oudsten der stad een deputatie naar de burgerij van Kirjath-Jearim, met de opdracht, te vertellen, dat de Filistijnen zelf de ark des HEREN hadden teruggebracht, en te vragen, of zij nu naar het dal, waarin Beth-Semes lag, wilden afdalen, om haar maar op te halen naar hun stadje.

7 : 1 De mannen van Kirjath-Jearim namen inderdaad het besluit daartoe, lieten de ark des Verbonds halen, en gaven haar een plaats in het huis van een zekere Abinadab [3]), die op de heuvel woonde. Met aller goedvinden werd diens zoon, wiens naam was Eleazar [4]), aangesteld als wachter, opdat geen onbevoegde haar zou zien en aanraken en de toorn Gods opnieuw ontbranden zou.

i. *Samuëls reformatorisch optreden begint vruchten te dragen.* 7 : 2-17.

7 : 2 We verplaatsen u nu met uw gedachten twintig jaar verder. Twintig jaar na het tijdstip, waarop de ark des Verbonds van Beth-Semes naar Kirjath-Jearim werd overgebracht. Een lange tijd is dat — maar toch een tijd, die voor Gods Oude Kerk niet onvruchtbaar zou blijven: de profetische arbeid van Samuël, waarin hij zijn volk al maar vermaande, weder te keren tot de HERE, begon vruchten af te werpen. Nog altijd hield de terreur van de bezetters aan, maar langzamerhand ontwaakte onder Israël het besef, dat zij niet zonder meer over de Naam des HEREN hadden te beschikken [5]), al waren ze het Bondsvolk, maar dat zij ootmoedig de HERE hadden te vrezen. Zo steeg er aller-

---

[1]) Kirjath-Jearim (klemtoon op „im") betekent: „stad der wouden", en lag even ten noordwesten van Jeruzalem, aan de weg naar Jaffa.

[2]) Dat de ark niet naar Silo gebracht werd, ligt vermoedelijk hieraan, dat de Filistijnen deze stad verwoest zullen hebben (vgl. Jerem. 7 : 12, 14; 26 : 6).

[3]) Abinadab = „Vader heeft zich mild betoond".

[4]) Eleazar = „God heeft geholpen".

[5]) Zoals in de dagen van Hofni en Pinehas, toen ze meenden een automatisch recht op de hulp des HEREN te hebben.

wegen een klagend roepen uit de diepten [1]) tot de HERE op.

3 Toen zo Israëls zelfverzekerdheid gesmolten bleek te zijn, ging Samuël het volk oproepen tot reformatie. Hij wees de oudsten en het volk er voortdurend op, dat zij volkomen moesten breken met de dienst der vreemde goden, de plaatselijke Baälim [2]) en inzonderheid de godin Astarte, de godin van de vruchtbaarheid: alleen door hun hart geheel en al op de HERE te richten, en Hem naar Zijn geboden en inzettingen te dienen, brekend met elke vorm van geestelijke hoererij, zouden zij er op mogen hopen, dat de HERE hun uitkomst gaf uit al de ellenden, die de Filistijnen al jaar en dag het volk aandeden. Slechts bekering vormde de weg, waarin de HERE Zijn gerichten zou opheffen en tot Zijn volk wederkeren.

4 Deze prediking van de profeet droeg door Gods gunst de gewenste vrucht: de Israëlieten ruimden de beelden der Baälim en der Astaroth weg, en gingen in besliste keuze de HERE alléén dienen.

5 Daarop besloot Samuël, te Mizpa [3]) — een plaats, die zeer gunstig en centraal gelegen was — een landdag [4]) bijeen te roepen, en hij beloofde, op deze vergadering de HERE voor Zijn geslagen en verdrukte volk aan te lopen in het gebed.

6 Deze toogdag bedoelde hij als een bede- en boetedag. Inderdaad verootmoedigde het volk zich voor het aangezicht des HEREN: zij putten water, en goten dat voor het aangezicht Gods uit, als een teken van hun verbrijzeld en verslagen hart [5]). Ook brachten zij de gehele dag in vasten door. En hun hart uitstortende voor God, Die in het Verbond Zijn gunstgenoten een Vader wil zijn, mits zij zich voor Hem vernederen, bedachten zij niet slechts hun ellen-

---

1) Vgl. Psalm 130.

2) Meervoud van Baäl.

3) Mizpa (de naam betekent: „wachttoren") was gelegen aan de westelijke grens van Benjamins gebied (vgl. Joz. 18 : 26), ten noorden van Jeruzalem; er waren daar al meer volksvergaderingen gehouden (vgl. Richt. 11 : 11; 20 : 1).

4) „Geheel Israël" slaat hier voornamelijk op het Benjaminietische-Efraïmietische grondgebied.

5) Vgl. Ps. 22 : 19; 62 : 9; Klaagl. 2 : 19.

de, doch ook hun zware schuld, en beleden, dat zij tegen de HERE gezondigd hadden.

Vanaf die dag trad Samuël als richter op: hij sprak recht onder Israël, en gaf leiding aan het volksleven, door hun de rechten des HEREN voor te houden en hen te brengen tot een leven in gerechtigheid.

7-9 Natuurlijk kwamen de Filistijnen het spoedig te weten, dat de Hebreeën te Mizpa een volksvergadering hielden. Dat vonden zij verdacht: zou dat slavenvolkje soms een opstand beramen? De stadsvorsten besloten, aanstonds een expeditie-strijdmacht uit te zenden, om een eventuele vrijheidsbeweging neer te slaan. Toen de Israëlieten, die inderdaad er op zonnen, de vijand uit het land te verdrijven, hoorden van de nadering van het Filistijnse leger, sloeg hun de schrik om het hart. Ze stelden evenwel nu niet meer, op heidense wijze, hun betrouwen op de ark, maar verwachtten het van de HERE; daarom kwamen zij Samuël vragen, of hij voor hen als voorbidder zou willen optreden, en bij de HERE in aanhoudend smeken toch mocht bepleiten, dat Hij genadig wilde zijn en Zijn volk verlossen van het drukkende juk der Filistijnen. Wat Samuël graag deed. Hij begon daartoe met voor Israël een melklam te offeren, een lam, dat nog door het moederschaap werd gezoogd, en dus een symbool was van het in zichzelf zwakke en hulpeloze leven. Dit lam offerde hij in zijn geheel, als om daarmee te zeggen: zo wil Uw volk geheel in Uw dienst staan. Bij dit offer stortte hij voor de HERE zijn hart uit in vurige gebeden. Dit alles was de HERE aangenaam: Hij hoorde naar Samuëls bidden, en gaf, terwijl hij nog bad, antwoord.

10, 11 Want toen Samuël nog bezig was, het brandoffer te brengen, rukten de Filistijnse troepen naar de hoogte op, waar Mizpa lag. Daar kwam het antwoord des HEREN: een reeks van ontzettende, laaghangende onweders! Aanhoudend flitsten de bliksemen vlak boven het leger der onbesnedenen, en de donder was niet van de lucht [1]). Daardoor kwam er verwarring in de Filistijnse gelederen; in panische angst sloegen zij op de vlucht — en, zonder dat

---

[1]) Vgl. Jozua 10 : 10-14; Richt. 5 : 20; Psalm 18 : 14, 15; 68 : 8, 9; 144 : 5-8.

één zwaard van Israëls krijgers door de lucht gesuisd had, leden de vijanden de nederlaag. De mannen hadden niets te doen, dan vanuit Mizpa de vluchtende Filistijnen te vervolgen. En de HERE was met hen, zodat zij het ganse gebied tot beneden Beth-Kar [1]) van de vijanden konden zuiveren: alle steden en dorpen, die jarenlang in handen van de bezetters waren geweest, werden bevrijd.

12 Toen deze zuiveringsactie beëindigd was, deed Samuël tussen Mizpa en het zuidelijker gelegen Sen een gedenksteen oprichten, welke hij de naam gaf: Eben-Haëzer, dat is: Steen der Hulpe, want — zeide hij — „tot hiertoe heeft ons de HERE geholpen!"

13, 14 Zo heeft Gods sterke rechterhand de Filistijnen vernederd. Van dat ogenblik af gelukte het hun niet meer, het grondgebied van Israël weer onder hun macht te brengen; al de dagen, dat Samuël Israëls leidsman was, verhinderde de machtige hand des HEREN dit. Het gelukte Israël zelfs, om in de loop der jaren een aanzienlijk grondgebied aan de vroegere bezetters te ontrukken, zodat al de plaatsen, welke dezen de Israëlieten ontnomen hadden, successievelijk weer aan hen terugkwamen, en de oude grenzen met de Filistijnse staat weer hersteld konden worden: de demarcatielijn namelijk, lopende van Ekron tot Gath. Dit had weer tot gevolg, dat er ook een betere verstandhouding kwam tussen Israël en de Amorieten, de oude inwoners des lands, die door de overwinning der Hebreeën ontzag voor hen kregen.

15-17 Gedurende heel zijn verdere leven is Samuël als richter over Israël opgetreden: hij sprak recht, leidde het volk naar de Wet des HEREN, en had op het staatkundig leven, ook ten tijde van Saul — gelijk we later zien zullen —, grote invloed.

Jaarlijks maakte hij vanuit Rama, waar hij woonde, een rondreis langs de plaatsen Bethel, Gilgal en Mizpa, om daar rechtszittingen te houden en landdagen te leiden; overigens verrichtte hij zijn ambtelijk werk in Rama [2]), waar zijn huis stond. Die stad heeft hij ook tot een centrum

---

[1]) Van Beth-Kar (betekent òf: „ommuurd huis", òf: „lamshuis") is de ligging niet bekend; in elk geval zal het gezocht moeten worden zuidelijk van Mizpa, en vermoedelijk ten westen van Jeruzalem.

[2]) Zie bij 1 : 1.

van Israëls eredienst aan de HERE gemaakt, want daar liet hij Hem een altaar bouwen.

DE VESTIGING VAN HET KONINGSCHAP 8 : 1—12 : 25.

a. *Het volk begeert een koning, maar niet als drager der theocratie.* 8 : 1-22.

8 : 1, 2 Wederom verliepen er heel wat jaren [1]). Samuël kwam reeds behoorlijk op leeftijd [2]), en zijn veelomvattende taak begon hem langzamerhand te zwaar te worden. Om wat verlichting in de omvangrijke arbeid der rechtspleging te hebben, stelde hij in het zuiden van het land, met als standplaats Berseba, zijn zoons als rechters aan over Israël [3]). Zijn oudste zoon heette Joël [4]), en zijn tweede Abia [5]).

3 Helaas waren die beide zoons van een andere geest dan hun vader: oefende Samuël het recht des HEREN zonder enige persoonlijke baatzucht [6]) — Joël en Abia openbaarden zich al spoedig als omkoopbare rechters; zij weken af van Gods heilige Bondswet [7]) en kregen een slechte reputatie onder het volk. Zij waren mannen, die op rijkdom uit waren, en daartoe zich niet ontzagen, geschenken aan te nemen, aldus het recht verbuigende.

4, 5 Daar ook de internationale situatie weer dreigend werd [8]), werd er een vergadering van oudsten uitgeschreven, buiten medeweten van Samuël, om zich op de toestand te beraden, zowel wat de binnenlandse als wat de buitenlandse aspecten betrof. En aldaar kwamen de leidende figuren eenparig tot de conclusie, dat het veel beter zou zijn, als Israël een koning zou hebben, precies als de volkeren

---

1) Vermoedelijk ongeveer 25 jaren.

2) Naar schatting is Samuël 93 jaar geworden, en was hij op het tijdstip van de tekst minstens 65 jaar oud.

3) M.i. terecht wijst dr C. J. Goslinga (K. V., blz. 107) er op, dat hier niet vertaald moet worden: „richters" (St. V. en N.V.), maar „rechters": Samuël was Israëls laatste richter (een „extra-ordinair" ambt).

4) Joël = „De HERE is God" (eig.: „Jahweh—God").

5) Abia = „Vader is de HERE".

6) Vgl. 12 : 3-5.

7) Vgl. Ex. 23 : 2-8; Deut. 16: 18-20.

8) Dit blijkt uit vs 20, en vooral uit 12 : 12.

van rondom: dan waren ze niet meer zo afhankelijk van het inzicht van een richter, die toch veel meer profeet was dan militair; bovendien, die Samuël begon op leeftijd te komen — ze achtten hem niet meer zo geschikt, om Israëls leider te zijn; en dan, het gedrag van zijn zoons droeg er nu niet bepaald toe bij, Samuëls gezag en invloed te schragen — integendeel. Dus namen de oudsten het besluit, naar Rama te gaan, en Samuël het verzoek voor te leggen, in Israël het koningschap te willen instellen.

6 Toen deze hen aangehoord had, besefte hij onmiddellijk, dat het motief, waaruit dit verlangen voortkwam, niet deugde, en daarom mishaagde het Samuël. Hij voelde aan, dat dit in de grond der zaak betekende: verwerping van het Woord des HEREN. Israël wilde eigenlijk niet afhankelijk zijn van de HERE, maar zelfstandig zijn wegen kiezen — wat het meende te kunnen doen, als het door een koning werd geregeerd. Samuël gaf echter de oudsten niet aanstonds uitsluitsel, maar zocht in zijn gebed de HERE om licht en wijsheid voor deze ingrijpende beslissing.

7-9 Inderdaad gaf de HERE hem antwoord. Aldus zeide Hij tot Samuël: „Ge moet dit verlangen van het volk ten volle inwilligen, al heeft het u terecht mishaagd. Want zie dit goed: het is hun er niet om te doen, u op zij te schuiven, maar dat zij op deze wijze het koningschap verlangen, betekent, dat zij *Mij* hebben verworpen [1]): zoals zij het begeren, komt het neer op versmading van Mijn Koningschap; ze willen niet langer rechtstreeks door Mij geregeerd worden. Dàt zit er achter! Of Ik het volk door een richter dan wel door een koning regeer, maakt immers geen verschil, als Israël zijn leidsman maar als Mijn instrument ziet. Hoe ondankbaar is dit volk! Telkens valt het weer terug in hetzelfde kwaad, dat het, sinds Ik hen uit Egypte uitleidde, herhaaldelijk bedreven heeft: ze hebben Mij verlaten, door zich andere goden voor Mijn aangezicht te stellen, en die te dienen. Nu knielen zij weer voor de afgod van het koningschap, het vleselijke koningschap, waarvan zij heil en uitredding verwachten. Daarom begeren zij een koning boven u! Toch, ge moet dit hun verzoek ditmaal inwilligen,

---

[1]) Hier wordt hetzelfde woord gebruikt als b.v. in Num. 11 : 20; Ps. 118 : 22.

want het lag in Mijn voornemen, het koningschap in Israël te vestigen, maar dan een koningschap, dat heenwijst naar de Koning, Dien Ik beloofd heb [1]). Ge moet hen echter ernstig waarschuwen voor het gevaar, dat hun bedreigt, als de koning, gelijk zij hem begéren, zal blijken een koning te zijn, die door zijn ongodvruchtig optreden [2]) Israël niet tot een zegen, doch tot een verderf is. Teken hun, hoe zijn handelwijze zal zijn, wanneer hij Israël regeert op de wijze der heidense despoten!"

10-18 Dus begaf Samuël zich weer naar de oudsten, en zeide tot hen: „Gij verlangt nu een koning te hebben [3]) — maar weet wel, hoe het optreden zal zijn van de koning, die over u regeren zal! Dat kon wel eens een làst blijken in plaats van een lùst. Ge moet wèl bedenken, dat hij uw zoons zal vorderen tot zijn herendienst: hij zal hen tot zijn wagenknechts en koetsiers maken, en tot zijn slaven, die voor zijn wagen uitlopen, als hij in staatsie uitrijdt! Hij zal hen dienst laten nemen in zijn leger, en hen aanstellen tot commandanten over duizend en over vijftig. Voorts zal hij hen lijfeigenen maken, om zijn akkers te bewerken, in ploegen en oogsten, en om hem te dienen in de fabricage van oorlogstuig. En al evenzo zal hij met uw dochters handelen! Die zal hij gebruiken als dienstpersoneel voor zijn hofhouding, als parfumbereidsters [4]), en als keukenmeiden, voor het koken en broodbakken. Daarmee zijt ge er nog niet, want hij zal ook over uw goederen beschikken! Wanneer de koning zijn dienaren wil belonen, zal hij uw beste akkers, wijngaarden en olijftuinen nemen, en ze hùn verpachten. Het wordt wel waarlijk een harde herendienst! Niet alleen zal de koning behoorlijk-hoge belastingen heffen, door van uw koren- en wijnoogsten niet minder dan één tiende deel te nemen, opdat hij met heel zijn hof in vorstelijke staat zal kunnen leven; maar ook zal hij van uw slaven en slavinnen,

---

[1]) Het theocratisch koningsideaal: de *herder* is er om het *volk*.

[2]) Het autocratisch koningsideaal: het *volk* is er om de *herder*.

[3]) Zeer paedagogisch deelt Samuël dus niet aanstonds mee, dat de HERE hun verzoek heeft ingewilligd: hij drukt 't volk met de neus op zijn verantwoordelijkheid.

[4]) De parfums in het oude Oosten werden verkregen, door zuivere olijfolie te vermengen met welriekende specerijen.

van uw flinkste jongemannen en van uw ezels zijn deel opvorderen, om al het werk in paleis, tuinen en kroondomeinen te verrichten. De tienden zal hij ook heffen, door tien procent van uw kleinvee te vragen. Ja, zèlf loopt ge de kans, hem tot slaven te moeten dienen....

Weet dit alles wel, en beseft uw verantwoordelijkheid, eer het te laat is: als ge volhardt bij uw verlangen naar een koning, en hem hèbt, dan zult ge klagen en morren, en de HERE vragen, of Hij dat juk wil verlichten, wil wegnemen — maar dàn zal Hij u niet horen noch antwoorden".

19, 20 Het spreken van Samuël vond echter geen klankbodem bij Israëls oudsten. Ze bleven halsstarrig aan hun verlangen vasthouden. Vastbesloten zeiden ze tot Samuël: „Dat kunt u nu alles wel zeggen, maar dat helpt niets; de situatie ligt nu eenmaal zo, dat wij een koning moeten hebben. Nu staan wij achter bij alle andere volken om ons heen; die bezitten stuk voor stuk de glans van het koningschap. Geef ons een koning, Samuël, die onder ons een vaste en betrouwbare rechtspraak oefent, en in tijd van oorlog als onze opperbevelhebber voor de troepen heen oprukt, ons tot de overwinning voerende!" — Alsof ze geen Koning hàdden! [1])

21, 22 Opnieuw naderde daarop Samuël tot de HERE, en bracht Hem alles over, wat de oudsten, in naam des volks, gesproken hadden. De HERE gaf hem weer hetzelfde antwoord: „Ge moet hun hun zin geven, en een koning over hen aanstellen!" Toen deelde Samuël de oudsten mee, dat zij er binnenkort meer van zouden horen, en deed hen afreizen, een ieder naar zijn eigen woonplaats.

b. *Israëls eerste koning door Samuël gezalfd en van de HERE door het lot aangewezen.* 9 : 1—10 : 27.

9 : 1, 2 Zo waren dan alle oudsten huiswaarts gegaan. En in Rama wachtte Samuël op een nadere openbaring van de HERE inzake Israëls eerste koning. Dat geschiedde op een bijzondere manier.

In het stamgebied van Benjamin woonde een man, die Kis heette. Zijn vader was Abiël, een zoon van Zeror. Diens

[1]) Vgl. Ex. 19 : 5, 6.

vader heette Bechorath en was op zijn beurt de zoon van Afiah. Het was een Benjaminietisch geslacht, en Kis behoorde tot de vermogende mannen uit de stam. De zoon van Kis droeg de naam Saul [1]). Hij was een bijzonder schone jongeman, de knapste man onder het volk, wat het uiterlijk betreft; voorts was hij wel zeer lang, wel een hoofd langer dan alle mannen van Israël [2]).

3-5 Op zekere dag merkte Kis, dat er enige ezelinnen weg waren uit het weidegebied, dat tot zijn landgoederen behoorde. Daarop gaf hij aan zijn zoon Saul de opdracht, om, met een van de knechts, de weggelopen dieren te gaan opsporen. Die twee begaven zich tezamen op weg, zochten en vroegen overal, maar vonden de ezelinnen nergens terug. Deze tocht duurde wel heel wat langer dan zij bij het weggaan dachten: ze moesten een lange rondreis er voor maken! Eerst trokken zij door het Efraïmietische bergland, daarna door de streek van Salisa, vervolgens door het gebied van Sahalim. Ze kwamen daarna zelfs helemaal in het Benjaminietische terecht, in het land van Jemini. Zo waren zij van het Noorden naar het Zuiden afgezakt, want ten slotte kwamen zij in de streek van Zuf terecht, ten zuiden van Jeruzalem [3]). Daar al hun zoeken vruchteloos gebleven was, stelde Saul aan zijn knecht voor, nu maar naar huis terug te keren, „want", zeide hij, „anders zullen ze thuis nog veel meer ongerust zijn over ons dan over de ezelinnen".

6-8 De knecht antwoordde hem echter: „Ik heb een andere voorslag. Zie, in deze stad is juist op dit ogenblik een man Gods aanwezig [4]), een man, die bij het volk in hoog aanzien staat en wiens woorden alle en altijd uitkomen. Ik

---

1) De naam betekent: „van de HERE gevraagde".

2) Lettende op Gen. 49 : 8-12, was dit voor Israël al een ernstige waarschuwing: nu werd het een koning gegeven uit *Benjamin!*

3) De hier genoemde plaatsen zijn niet geheel te identificeren (zie: Goslinga, K.V., blz. 118, 119). Dat Zuf ten zuiden van Jeruzalem gezocht moet worden, blijkt uit 10 : 2-5: het graf van Rachel toch lag in de buurt van Bethlehem (± 10 km ten zuiden van de hoofdstad).

4) Vermoedelijk zal de knecht dit op de een of andere manier vernomen hebben. Welke stad hier bedoeld wordt, is niet zeker; sommigen denken aan Rama (welke plaats echter ten noorden van Jeruzalem lag), anderen aan Bethlehem (b.v. Goslinga, K.V., blz. 120).

zou zeggen: deze gelegenheid moesten wij terstond aangrijpen — misschien dat hij ons licht verschaft over de zaak, waarvoor wij deze grote tocht hebben moeten ondernemen". „Jawel", zei Saul, „maar als wij dit doen, dan kunnen we toch niet met lege handen komen: we zullen die man toch een geschenk moeten geven. En je weet: dat hebben we niet bij ons; het brood in onze reiszakken is trouwens schoon op. Of hebben we nog iets, dat we hem kunnen aanbieden?" Daarop gaf de knecht ten antwoord: „Nu, ik heb nog een kwart van een zilveren sikkel [1]) in mijn zak; ik denk toch wel, dat, als ik hem dit geef, hij ons de gewenste inlichtingen zal verstrekken!"

10, 11 „Goed", was het antwoord van Saul, „daar kan ik wel mee accoord gaan. Kom mee, dan gaan we direct naar de Godsman toe." Daarop togen zij op weg naar de stad, waar hij op dat moment vertoeven moest. Deze stad nu lag voor een deel tegen de helling van een heuvel. Toen zij die beklommen, ontmoetten zij een groepje meisjes, dat water ging putten uit de bron, aan de voet van de heuvel gelegen. Haar vroegen zij: „Weten jullie ook, of de ziener hier is?"

9[2]) [Ter verduidelijking van latere lezers zij hier opgemerkt, dat vroeger de mensen iemand, die profeet was, „ziener" noemden; wilden zij God om raad of uitsluitsel vragen, dan zeide men: „Komt, laten we naar de ziener gaan!"]

12, 13 Dadelijk putten de praatgrage meisjes zich uit, om de beide jongemannen antwoord te geven. Een zei: „Ja zeker, de ziener is er juist, hij is u eventjes voor, als u zich haast, kunt u hem ontmoeten, want hij is vandaag in de stad gekomen, omdat er voor het volk een offermaal wordt gehouden op de hoogte". Een ander [3]) voegde er aan toe: „U zult hem vast en zeker treffen, zodra u de stad inkomt, want dan gaat hij naar de hoogte, om aan de offermaaltijd deel te nemen. Weet u: het volk gaat pas beginnen, als hij

---

[1]) Waarde ± *f* 0.30.

[2]) Wat in vs 9 staat is een z.g. glosse, een aantekening, die op de rand van een handschrift er bij geschreven werd; later is ze tussen de tekst gekomen, maar achter vs 8 in plaats van achter vs 11.

[3]) Dit blijkt hieruit, dat in vs 12 in het enkelvoud gesproken wordt, maar in vs 13 in het meervoud.

aanwezig is; hij moet eerst het offer zegenen [1]) en dan pas gaan de genodigden de maaltijd gebruiken. Als de heren dus opschieten, kunnen zij de ziener dadelijk treffen!"

14 Aanstonds beklommen Saul en zijn knecht de helling. Juist gelijk de meisjes gezegd hadden: toen zij de stad inkwamen, begaf Samuël zich naar buiten, om naar de hoogte te gaan; zij ontmoetten hem dus.

15, 16 Het leek alles zo heel toevallig — maar houd nu goed vast, lezer, dat achter dit alles het voorzienig bestel des HEREN stond. Want de dag vóór Saul naar deze stad kwam, had de HERE aan Samuël een bijzonder openbaringswoord doen toekomen: „Morgen om deze tijd zend Ik tot u een Benjaminiet. Geef goed acht op een ontmoeting met deze man, want dat is degene, die Ik verkoren heb tot koning over Mijn volk Israël, en hem moet gij zalven. Hij zal in Mijn hand het instrument zijn, om Mijn volk te verlossen uit de macht van die onbesneden Filistijnen. Ik toch heb nu acht willen slaan op de smekingen om hulp, die Mijn volk aanhoudend tot Mij opzendt!" [2])

17 Zodra Samuël Saul zag, vernam hij een inspraak van de HERE: „Zie, dit is de man, over wie Ik u gisteren sprak — de man, die Ik belast met de heerschappij over Mijn volk!"

18-21 Het samentreffen van deze twee mannen vond plaats midden in het poortgebouw. Toen Saul Samuël zag, trad hij op hem toe, en vroeg: „Zoudt u mij ook het huis kunnen aanwijzen, waar de ziener verblijf houdt?" Tot zijn grote verrassing bekwam hij ten antwoord: „Ik ben de ziener!" En nog groter werd Sauls verbazing, toen Samuël er aan toevoegde: „Ga met mij mee naar de hoogte, jongeman, want vandaag zult gij mijn gast zijn, en met mij de maaltijd gebruiken, en ook vannacht; morgen vroeg kunt ge dan weer naar uw huis teruggaan. En over alles wat uw gedachten bezig houdt, zal ik u inlichten. Ge denkt natuurlijk aanstonds aan uw ezelinnen, die reeds drie dagen zoek zijn

---

[1]) Hieronder moet waarschijnlijk verstaan worden, dat de leider van de maaltijd een dankgebed uitsprak, bij de aanvang.

[2]) Hieruit blijkt wel, dat op dat tijdstip de terreur der heidenvolken weer veel heviger was dan zo omstreeks een kwarteeuw geleden, vgl. 12 : 12 (Ammon) en 13 : 19-22 (Filistijnen).

— maar daarover behoeft ge geen moment meer bezorgd te zijn: die zijn terecht! Maar wien behoort alles wat Israël begerenswaardig acht? Ik wil het u zeggen: aan u en aan uw gehele familie!" Met diepe verwondering keek Saul de ziener aan: wat bedoelde hij met deze geheimzinnige woorden? — waarop waren die een zinspeling? In zijn verwarring antwoordde hij: „Maar mijn heer, wéét toch, dat ik maar een Benjaminiet ben, uit een van Israëls kleinste stammen [1]), en dat mijn geslacht het geringste is van alle geslachten uit de stam van Benjamin! [2]) Hoe kan mijn heer de ziener dan zulke dingen tot mij zeggen?"

22-24 Op dit ogenblik deed Samuël er echter het zwijgen toe. Hij nam Saul en zijn knecht mee, naar de hoogte toe, waar een tent [3]) was ingericht voor de te houden offermaaltijd, en de genodigden, ongeveer dertig in getal, reeds op hem wachtten. De ziener deed hen naast zich aan het hoofd van de tafel zitten, op de ereplaats dus. Sauls verbazing steeg al maar — ook toen hij bemerkte, dat er blijkbaar op hem gerekend was, want hij hoorde Samuël tot de kok zeggen: „Breng nu het stuk vlees, dat ik u achteruit heb laten leggen". Daarop diende de kok een smakelijke bout op, want op de schotel, welke hij Saul voorzette, lag de schenkel, met al wat daaraan zat. Ook dit was weer een bijzonder eerbewijs, waarover Samuël deze toelichting gaf: „Zie, nu wordt u voorgezet, wat ik terzijde heb laten leggen; toen ik gisteren de mensen tot dit feest nodigde, heb ik al besloten, dat dit stuk voor u bewaard moest worden!" Zo at Saul op die dag met Samuël.

25-27 Nadat de feestmaaltijd afgelopen was, daalden de beide mannen, samen met de knecht, af naar de stad, naar de woning, waar Samuël logeerde. In de stille avond nam de profeet de jongeman mee naar het dak, waar zij een langdurig gesprek met elkaar voerden [4]). Saul bleef op het

---

1) Dat is inderdaad zo; vgl. echter: Deut. 33 : 12; Gen. 49 : 27.

2) Hierin spreekt Saul met enige oosterse overdrijving, want uit vs 1 blijkt het tegenovergestelde: Kis is „een vermogend man" (N. V.).

3) Hier gebruikt de grondtaal een woord, dat „vertrek" betekent, òf in de zin van „zaal" òf in die van „tent" op te vatten.

4) Vermoedelijk heeft dit gesprek gelopen over de internationale situatie, en over de ellendige toestand van het Bondsvolk.

dak overnachten — of hij die nacht spoedig de slaap heeft kunnen pakken? Zijn geest zal boordevol gedachten zijn geweest.

De volgende morgen vroeg, toen het nog schemerde, kwam Samuël de jonge man wekken, en zeide tot hem: „Sta nu op, ik zal u persoonlijk uitgeleide doen". Saul deed dit, en zij gingen, terwijl de knecht bij hen liep, de weg op, die Saul moest gaan, om huiswaarts te keren. Aan de grens van de stad gekomen, zeide Samuël tot Saul: „Ik wil nog even apart met u spreken, draag dus de knecht op, dat hij een eindweegs vooruit ga; maar blijf gij staan, dan zal ik u het woord Gods meedelen, dat Hij tot mij gesproken heeft". Nadat de knecht was weggezonden, bleven de beide mannen op de stille weg staan.

10 : 1 Daarna haalde Samuël een kruikje met zalfolie te voorschijn, en goot dit over Sauls hoofd uit, onder de woorden: „Heeft de HERE u niet tot koning over Zijn erfdeel gezalfd? Ja, Saul, van nu aan zijt gij de gezalfde van Jahweh!" Toen kuste Samuël hem ontroerd, als een betoon van eer aan de man, die nu verordineerd was tot Israëls vorst.

2 Vervolgens sprak Samuël aldus tot hem: „Dat de HERE u tot dit hoge ambt geroepen heeft, Saul, staat vast! Ge zult dit kunnen weten aan drie ontmoetingen, welke gij op uw tocht huiswaarts hebben zult. De eerste is deze: wanneer ge van mij heengegaan zijt, zult ge in de buurt van het graf van onze stammoeder Rachel, bij de grens van het Benjaminietische gebied, in Zelzah, twee mannen ontmoeten, die u aldus zullen aanspreken: „De ezelinnen, welke gij zijt gaan zoeken, zijn terecht; ga dus aanstonds naar huis, want uw vader is heel dat gevalletje al weer vergeten, maar maakt zich nu bezorgd over u; hij zegt: wat kan ik doen, om mijn zoon op te sporen?"

3, 4 Als ge dan verder trekt, Saul, en ge komt bij de therabint Tabor [1]) — ge kènt die wel —, dan zullen u daar drie mannen ontmoeten, aan wie ge aanstonds zult bemerken, dat zij op weg zijn naar het heiligdom in Bethel, om daar den HERE te offeren, want een van hen leidt drie jonge

[1]) Tabor is misschien een Kanaänietische godheid geweest.

bokken, de andere draagt drie broden, en de derde een zak
met wijn. Die mannen zullen u niet alleen vriendelijk be-
groeten en u naar uw welstand vragen, maar u ook twee
broden vereren; neem die van hen aan.
5-7 En tenslotte de derde ontmoeting. Gij zult straks in
uw woonplaats komen, in Gibea Gods [1]), uw woon-
plaats, waar — helaas — een bezetting der Filistij-
nen gelegerd is [2]). Als gij nu de stad binnengaat, zult gij een
groep profeten tegenkomen, die in een toestand van geest-
vervoering verkeren, en voorafgegaan worden door men-
sen, die spelen op harpen, tamboerijnen, fluiten en citers.
Op het moment, dat ge hen ontmoet, zal de Geest des
HEREN u aangrijpen, en evenals die profeten zult ook gij
in extase geraken, en tot een ander mens worden. Als ge
dan deze tekenen beleefd zult hebben, doe dan, in gebon-
denheid aan het profetische Woord, wat ge meent te moe-
8 ten doen, en weet, dat de HERE met u is. Gij moet u vóór
mij uit naar Gilgal begeven, dan zal ik daar stellig tot u
komen, om brandoffers en vrede-offers den HERE op te
offeren, en de daaraan verbonden maaltijd met u te hou-
den. Een volle week moet ge daar op mij wachten. Doe niets
op eigen initiatief, voor ik bij u kom, en u namens de HERE
te kennen geef, wat u te doen staat" [3]).
9 Daarna van Samuël afscheid nemende en zich om-
kerende, om de reis huiswaarts aan te vangen, bemerkte
Saul opeens een ongekende Goddelijke werking in zijn hart,
zodat 't hem was, alsof God hem opeens een andere geest
geschonken had, een geest van verlichting en rijpe kennis.
Op zijn tocht naar Gibea gebeurden ook werkelijk de drie
tekenen, waarvan de ziener gewaagd had.
10 Bij zijn komen in deze stad ontmoette hij inderdaad,
gelijk Samuël hem voorzegd had, een grote groep profeten,
die in extase waren geraakt. Toen voelde Saul, hoe de
Geest Gods ook over hem kwam, hem geheel in beslag nam,
en hem in geestvervoering deed profeteren.

---

1) Waarom Samuël deze stad zo noemt, is niet bekend.
2) Sommige uitleggers (o.a. dr Joh. de Groot en dr C. J. Goslinga) vertalen hier: „een zuil der Filistijnen". Dat kan alleen bij een kleine tekstverandering, waarvoor m.i. niet voldoende reden bestaat.
3) Vgl. 13 : 7-15.

11, 12 Dit gebeurde dus in zijn vaderstad, waar ieder hem kende. Geen wonder, dat dit bij zijn plaatsgenoten grote verbazing wekte, en zij tot elkander zeiden: „Wat is er nu toch aan de hand met die zoon van Kis? Is Saul ook onder de profeten?" Maar een der burgers van Gibea, die méér inzicht had dan de anderen, antwoordde de mensen met een wedervraag: „Moet ge u daarover verwonderen? Wie is dan hun geestelijke vader?" [1]) Van die dag af is er onder Israël een spreekwoord ontstaan: „Is Saul ook onder de profeten?" — !

13 Nadat Sauls geestvervoering zich weer gelegd had, begaf hij zich naar zijn familiegoed, naar de offerhoogte bij het vaderlijk huis.

14-16 De eerste uit zijn familie, die hij ontmoette, was zijn oom. Deze zeide tot Saul en zijn knecht: „Waar hebben jullie toch uitgehangen?" Sauls antwoord luidde: „Wel, wij zijn de ezelinnen gaan zoeken, maar toen we ze nergens hebben kunnen opsporen, zijn we naar Samuël gegaan". „Naar Samuël?" vorste zijn oom verder, „vertel me eens: wat heeft de ziener allemaal tot jullie gezegd?" Waarop Saul alleen maar ten antwoord gaf, dat hij hun terstond meegedeeld had, dat de ezelinnen terecht waren. Het àndere, het eigenlijke van Samuëls boodschap, verzweeg Saul echter voor zijn oom. Dat de HERE hem tot het koningschap over Israël geroepen had, moest op andere wijze openbaar komen!

17-19 Enige tijd daarna riep Samuël de oudsten, als vertegenwoordigers van het volk, samen te Mizpa, om daar de beschikking van de HERE inzake de drager van het koningschap te vernemen.

De vergadering ving aan met een rede van de bejaarde Godsman. Aldus sprak hij tot de grote schare, daar vergaderd: „Hoort toe, gij Israëlietische mannen, ik breng u het Woord des HEREN over, dat Hij mij geopenbaard heeft. Op dit gewichtig ogenblik in de geschiedenis van ons volk

---

[1]) Deze man wijst zijn medeburgers dus op de Goddelijke oorsprong van het profeteren. Geheel te verwerpen acht ik de opvatting van meerdere Schriftverklaarders, als zou de vraag der plaatsgenoten getuigen van diepe minachting, of als zou dit een soort „vloekformule" zijn.

moet ik u er aan herinneren, welk een genade de HERE u bewezen heeft, toen Hij u uit Egypte leidde, u verlossende uit de overheersing, en toen Hij u telkens weer bevrijdde van het juk der heidense koningen, die u haatten en verdrukten. Nu geeft de HERE u een eigen koning! Beseft wel, dat Hij u niet doet naar uw ongerechtigheid, want dat ge dit gewild hebt, betekent niets anders dan dat ge uw God, Die u zoveel gunsten en uitreddingen bewezen heeft, u verlossende uit al uw rampen en noden, verworpen hebt, door uw volhardend eisen, dat ik een koning over u moest aanstellen. Welnu, ge zijt thans voor de HERE vergaderd: Hij zal vandaag door middel van het lot uw koning aanwijzen — stelt u voor Zijn aangezicht, naar uw stammen en naar uw geslachten!"

20-24 De loting, welke Samuël vervolgens deed houden, begon bij de stammen, in de vergadering vertegenwoordigd. Daarbij werd de stam van Benjamin geraakt. Uit deze stam traden de hoofden der geslachten naar voren; het lot wees de familie Matri aan. Uit dit geslacht trof het lot het huis van Kis — en van diens leden werd tenslotte Saul aangewezen als de van de HERE tot het koningschap geroepene. Een stemmengegons ging door de vergadering heen: „Saul is koning!" „Saul is koning!" Toen ging men vragen: „Waar is hij? Waar is onze koning?" Maar Saul was nergens te vinden. Waar zat de man? Men besloot, de HERE opnieuw te raadplegen, nu niet door het lot, maar via de dienst der priesters, door de Urim en Thummim [1]). Deze vraag werd gesteld: „Is de man wel naar Mizpa gekomen, en hier aanwezig?" Het antwoord, dat God de HERE gaf, was wel verrassend: „Zie, Saul houdt zich ergens bij de bagage schuil!" Onmiddellijk begaven zich enige mannen naar de plaats, waar al het reisgoed op een hoop was neergeworpen, om Saul te roepen en hem voor het front der vergadering te leiden. Daar stond de nieuwe koning, voor het aangezicht van al het volk. Welk een imponerende gestalte had deze knappe jongeman: wel een hoofd stak hij boven alle mannen uit! Samuël zeide, diep bewogen, tot de vergadering: „Ziet gij nu wel, wie de HERE verkoren heeft? Is deze keuze niet volkomen begrijpelijk? Wie is er

[1]) Dit blijkt uit de woordkeus.

als hij onder gans het volk?" Toen hief de ganse menigte een luid gejubel aan: „Leve de koning!" „Leve de koning!"

25 Naar aanleiding van de koningswet, die de HERE reeds door Mozes had laten beschrijven [1]), zette Samuël vervolgens voor het volk het recht van het koningschap uiteen, tekende dat in een oorkonde op, en legde dit document neer in het heiligdom, dat zich te Mizpa bevond, voor het aangezicht des HEREN. Daarna werd de vergadering ontbonden, en gingen allen huiswaarts.

26, 27 Ook Saul keerde naar zijn huis, in Gibea, terug. Sommige dappere mannen, aan wie God dit in hun hart gegeven had, sloten zich bij hem aan: nu zou Israëls verlossing toch aanbreken! Er waren echter ook heel wat mannen van niets, die met deze keuze niets op hadden, en verachtelijk spotten: „Moet die jongeman ons bevrijding brengen? Zo'n boertje!" Terwijl velen de koning met geschenken overlaadden, deden dezen het niet!

c. *De gekozen koning treedt door de Geest Gods als redder op, en wordt door de natie aanvaard.* 11 : 1-15.

11 : 1a In verband met Samuëls vermaan, te leven in diepe afhankelijkheid van de HERE [2]), was Saul naar Gibea teruggekeerd, in afwachting van nadere aanwijzingen Gods. Dat deze komen zouden, stond wel voor hem vast: de internationale situatie werd namelijk hoe langer hoe moeilijker. Naast de Filistijnen benauwden ook de Ammonieten het volk. De koning van dit volk, Nahas [3]) geheten, had, na vernomen te hebben van de koningskeuze in Israël, besloten, met het door hem zo gehate volk der Hebreeën [4]) korte metten te maken, en daartoe het beleg geslagen voor Jabes, een stadje in Gilead [5]). Dat was ongeveer een maand na Sauls verkiezing [6]).

---

1) Deut. 17 : 14-20.
2) Vgl. 10 : 7.
3) Deze naam betekent: „slang".
4) De jarenlange onderdrukking van Israël door de Ammonieten was immers beeindigd door de succesvolle veldtocht van de richter Jefta (vgl. Richt. 11 : 32, 33).
5) Gilead vormde het middenstuk van het Overjordaanse; Jabes lag waarschijnlijk ± 40 km ten noorden van de Jabbok.
6) De woorden „doch hij was als doof" (10 : 27) moeten, met de Gr. Vertaling (LXX), gelezen worden: „ongeveer een maand later".

1b-3 De burgerij van deze stad, geen kans ziende om met succes verzet te bieden aan het sterke Ammonietische leger, besloot te capituleren, en liet door een deputatie van oudsten aan Nahas voorstellen, een verbond met de stad te sluiten; op deze voorwaarde wilden de inwoners van Jabes de Ammonietische koning onderdanig zijn. Nahas lachte in zijn vuistje: dat ging al heel gemakkelijk! Maar hier zag hij zijn kans, om zich op Israël te wreken vanwege de nimmervergeten nederlaag, zo'n zeventig jaar geleden. . . .[1]). Zijn antwoord aan de deputatie was dan ook: „Jawel, ik wil u genadig behandelen, en een verbond met u sluiten, maar dan op deze voorwaarde, dat ik van ieder van u het rechteroog uitsteek. Dat is de prijs, die ik eis, en als smaad op heel Israël zal leggen!"

Daar schrokken de mannen uit Jabes toch wel heel erg van: 't rechteroog kwijt. Sluw bedacht van die „slang"[2]): zo brak hij meteen al hun militaire weerkracht[3]), afgezien van de pijn en alle verdere narigheden. De oudsten overlegden, en zeiden tot hem: „Mijn heer de koning, wilt u ons zeven dagen tijd gunnen? Want dit is toch wel een uitzonderlijk-hoge en vernederende prijs. In die tijd willen wij boden door geheel Israël zenden, naar alle kanten van ons land; als er dan niemand ons komt helpen, zullen we ons aan u overgeven". Nahas was zo welwillend, dit verzoek toe te staan: hij waande zich zeker van zijn triompf.

4 Zo zwierven ijlboden uit Jabes naar alle richtingen. Natuurlijk begaven zich er ook naar Gibea, waar immers Saul woonde, de koning! Toen zij daar op de straat het droevige bericht overbrachten en Nahas' wrede voorwaarde, brak heel de burgerij in een luid gejammer uit.

5-7 En zie, juist op dit tijdstip kwam Saul, met een span ossen, van het veld. Hij hoorde reeds van verre het weeklagen, en haastte zich naar de stad, om te informeren: „Wat is er toch aan de hand, dat het volk zo weent?" Men

---

1) Jefta was richter van 1106—1100; Saul werd koning in (±) 1032.
2) Vgl. noot 3 op blz. 51. Een beet van „het zaad der slang"!
3) Mannen met slechts een linkeroog werden immers onbekwaam tot de strijd: hun trefzekerheid ging teloor.

vertelde hem de inhoud van de boodschap, die de mannen uit Jabes gebracht hadden. Toen voelde hij de Geest Gods over zich komen, met een machtige werking; tegelijk besefte hij, dat hier nu de roeping tot hem kwam, om als Israëls koning te handelen. Welk een smaad voor Gods volk, voor de HERE Zelf! Saul ontstak in hevige toorn, nam zijn bijl, hieuw het span runderen, dat bij hem was, in stukken, en gaf de boden opdracht, om door heel het Israëlietische grondgebied heen te trekken, beladen met die bloedige stukken vlees [1]), en overal als zijn bevel uit te roepen: „Zo gelasten uw koning Saul, en Samuël de profeet, dat een ieder achter hen uittrekke, om tegen die onbesneden Ammonieten op te rukken — en wie dat niet doet, met diens runderen zal het net zo vergaan als met deze, die gij ziet!" Het mobilisatie-bevel werd op deze manier snel bekend. En de HERE wekte in ieders hart ontzag voor deze oproep. Niemand durfde thuis te blijven: als één man trok het volk op naar het als verzamelplaats gekozen stadje Bezek [2]).

8 Daar hield koning Saul inspectie. Er bleken niet minder dan driehonderdduizend Israëlietische [3]) en dertigduizend Judese krijgers opgekomen te zijn.

9, 10 Hierna zond hij de koeriers uit Jabes terug met de boodschap aan oudsten en burgerij: „Morgen, nog vóór de middag komt, zult gij vrij zijn en verlost!" Welk een verrassende en blijde tijding was dit voor de inwoners van Jabes, die al deze dagen (het was nu al de zesde na het onderhoud der gezanten met Nahas) in heftige spanning hadden verkeerd. Geen wonder, dat ze haast buiten zichzelf waren van blijdschap! Nahas moest echter de gedachte hebben, dat hun poging tot hulpverkrijgen zonder resultaat gebleven was; daarom zonden de Jabesieten een deputatie tot hem, die met betrokken gezichten hem mededeelden: „Morgen zullen we ons aan u overgeven; wij nemen uw voorwaarde aan; morgen kunt ge dus met ons doen wat u goeddunkt".

---

1) Een soortgelijk handelen vinden we in Richt. 19 : 29.
2) Bezek lag tegenover Jabes, ten westen van de Jordaan.
3) Met „Israëlietische" zullen hier bedoeld zijn: de niet-Judese stammen in het Westjordaanse.

11 Ondertussen was Saul in snelle mars met zijn leger opgerukt, en de Jordaan overgestoken: hij begreep, dat alleen een bliksemoorlog Jabes redden kon. Daartoe had hij zijn troepen in drie commando's gesplitst, die elk van een andere kant het kamp van de vijand zouden aanvallen. Het tijdstip daarvoor bepaalde de koning op de morgenwake, dat deel van de nacht, voorafgaande aan het aanbreken van de dag [1]). Naar de plannen werd de stormaanval uitgevoerd: de drie legerafdelingen drongen in het holst van de nacht het slapende kamp binnen, en versloegen in hun onweerstaanbaar opdringen het Ammonietische leger, zodat — vóór de zon heet werd — de strijd al beslist, en Jabes ontzet was; de armzalige resten van het verraste vijandelijke leger sloegen op de vlucht, werden achterna gezeten en verstrooid, zodat er geen twee tezamen bleven.

12, 13 Ook de bejaarde Samuël was meegetrokken met het leger. Gelukkig en trots kwamen nu vertegenwoordigers van de troepen tot hem, die ze de mond des HEREN wisten te zijn. Ze waren zo groots met hun dappere koning, dat zij het niet konden uitstaan, dat er lieden onder Israël geweest waren, die Sauls koningschap niet met blijdschap hadden begroet, maar hem beledigd en geminacht hadden. En ze eisten de gevangenname en het doodvonnis voor deze mannen. Daartegen kwam Saul echter op. „Neen, mensen", betoogde hij, „alzo niet! Nu de HERE vandaag in Zijn ontferming zulk een grote verlossing aan Zijn volk Israël geschonken heeft, zal er op deze schone dag niemand ter dood gebracht worden!" Zo betoonde Saul zich wel waarlijk drager van de theocratische kroon.

14, 15 Dat was naar het hart van Samuël gesproken: het was hem er veel meer aan gelegen, de eerst-ontevreden elementen onder het volk voor Sauls kroon te winnen, dan hen te doden. Dus stelde hij het volk voor, om nu gezamenlijk naar Gilgal te trekken, waar Jozua's gedenkteken van de overtocht over de Jordaan stond, en op die historische plaats het koningschap van Saul te bekrachtigen, in feestelijke dankbaarheid. Dus trok heel het volk naar Gilgal.

---

[1]) Het oude Bondsvolk verdeelde „de nacht" in drie waken: 6—10; 10—2; 2—6. In de tijd der Romeinen werden dat er vier.

Daar werd op plechtige wijze, voor het aangezicht des HEREN, Saul tot koning uitgeroepen, zodat het nu vast kwam te staan, dat heel de natie hem aanvaardde. Met een religieus feest werd dit heel die dag gevierd: er werden vredeoffers aan de HERE gebracht, en het volk genoot van de daaraan verbonden maaltijden, in dankbare vreugde. Ook Saul zelf verheugde zich zeer, dat de HERE hem deze overwinning en deze erkenning had willen geven.

d. *De laatste richter draagt het leiderschap aan de gekozen koning over.* 12 : 1-25.

12 : 1-5 Nu het volk, te Gilgal saamgekomen, het koningschap van Saul als bij acclamatie bevestigd had, achtte Samuël het tijdstip gekomen, dat hij het regeerambt, door hem tot nog toe naast zijn profetische arbeid bekleed, openlijk aan Saul overdroeg.

Daartoe sprak hij de menigte aldus toe:

„Nu ik naar uw woorden geluisterd en aan uw wens, om een eigen koning te hebben, voldaan heb; nu gij uw koning voor u ziet uitgaan, gelijk een herder zijn kudde leidt — nu ga ik, die onder u oud en grijs ben geworden (zie maar naar mijn zonen, die in het volksleven ook reeds een belangrijke functie bekleden!), terugtreden. Gij weet allen, dat ik u heb mogen leiden van mijn jeugd aan tot op deze dag. Nu ik dan vóór u sta, om afscheid van u te nemen, stel ik er prijs op, dat het duidelijk blijke, hoe ik die zware taak heb verricht. Want als er iemand onder u mocht zijn, die terecht aanmerkingen zou kunnen maken op mijn beleid, dan moet het nú geschieden, voor het aangezicht van de HERE en in tegenwoordigheid van Zijn gezalfde, uw koning. Ge moet het mij dan maar eerlijk zeggen, als ik in iets mijn bevoegdheden overschreden en misbruikt mocht hebben. Laat mij maar enkele concrete vragen stellen. Heb ik van iemand uwer een stuk vee, een rund of een os bijvoorbeeld, gevorderd? Is er één onder u, die ik verdrukt heb of verongelijkt? Uit wiens hand heb ik een geschenk aangenomen en dus, in plaats van recht te spreken, met dat geld mijn ogen bedekt, zodat ik mijn oordeel uitsprak met aanzien des persoons? Als er iemand hier is, die mij

met gegronde redenen daarvan beschuldigen kan — ik garandeer hem, dat ik het hem ten volle vergoeden zal".

Als één man verzekerden de aanwezigen hem toen, dat dit volstrekt niet het geval was. Noch van verdrukking noch van verongelijking noch van rechterlijke omkoopbaarheid was ooit iets gebleken.

Natuurlijk schonk dit antwoord Samuël grote voldoening. Voor aller oor wilde hij het nog eens nadrukkelijk vastleggen, dat hij met een schone lei het leiderschap aan de gekozen koning kon overdragen; daarom antwoordde hij: „De HERE is Getuige tegen u, en op deze dag is ook Zijn gezalfde getuige, dat mij dus geen enkel ambtelijk kwaad of onrecht verweten kan worden!"

Toestemmend riep het volk: „Getuige is Jahweh! Getuige is koning Saul!"

6, 7 Daarop vervolgde Samuël zijn rede aldus:

„Hoort allen nu toe! Gij zijt het volk van Gods keuze — het volk, dat de HERE, Die aan uw vaderen Mozes en Aäron als leidslieden gaf, uit Egypteland, uit het diensthuis, heeft uitgeleid. Dat is uw blijvende adeldom. Nu dan, schikt u toe, want ik stel u heden in een rechtsgeding met de HERE. En ik houd u al die zegenende daden van recht en gerechtigheid voor, waarmee de HERE al die eeuwen u en uw vaderen geregeerd heeft en welgedaan.

8-11 Ik herinnerde er u reeds aan: toen Jacob in Egypte gekomen was, en uw vaderen in de verdrukking tot de HERE riepen, zag Hij hun ellende aan, en zond Hij Mozes en Aäron, die bij de tocht van Egypte naar Kanaän uw vaderen als leiders dienden, en hen in dit land deden wonen. Helaas, uw vaderen vergaten de HERE, en verbraken Zijn Verbond; toen bezocht de HERE hen in Zijn toorn, en gaf hen over in de macht van Sisera, Hazors maarschalk.... of in die van de Filistijnen.... of in die van Moabs koning. Hoe streden zij tegen uw vaderen en terroriseerden zij hen! En als dan uw vaderen in hun diepe nood tot de HERE riepen, belijdend: „O God, wij hebben gezondigd, want U hebben wij de rug toegekeerd, om de afgoden te dienen, de Baäls en de Astartes — HERE, verlos ons toch uit de hand van onze vijanden, wij beloven U, dat we alleen U zullen dienen" — dan zond de HERE u

richters, die in Zijn hand het instrument waren, om u uitredding te brengen, en uw vijanden te verslaan en te verdrijven, zodat ge weer veilig wonen kondt. Ik noem u hier alleen de namen Jerubbaël [1]), Bedan [2]), Jefta en Samuël — ge herinnert u aanstonds, welke bevrijding de HERE door hun hand heeft willen werken.

12-15 Hoe ondankbaar zijt gij nu jegens Hem geweest, door, toen onlangs de Ammonietische koning Nahas u bedreigde en op het punt stond met zijn leger tegen u op te rukken, van mij te eisen, dat een koning over u regeren zou! — en dat, terwijl ge de HERE, uw God, tot Koning hadt! Welk een wonder van goedheid is het, dat de HERE uw eis heeft willen inwilligen, en u toestond een koning te verkiezen, die thans voor uw aangezicht uit- en ingaat! Ge ontvangt hem uit Zijn hand. Maar weet wel, welk een dure plicht dit u oplegt. Ge moet nooit denken, dat ge nu met de HERE niets meer te maken hebt. Want zowel gij zelf als de koning, die over u regeren zal, moeten in gehoorzaamheid de HERE, uw God, blijven volgen. Waakt er voor, dat ge Hem vreest en dient! — dat ge uw oren neigt naar Zijn stem, en niet weerspannig zijt tegen Zijn bevelen! Want, als ge dit alles niet doet.... o mijn volk, als ge niet naar de HERE luistert, en Zijn geboden niet houdt, en tegen Hem rebelleert — dan zult ge ervaren, dat de HERE altoos Dezelfde is, en dat Zijn hand ook u zal treffen in gramschap, gelijk Hij dit uw vaderen gedaan heeft".

16-19 Hier wachtte Samuël een ogenblik. Toen vervolgde hij: „Blijft nu nog even staan. Misschien zijn er onder u, die niet aanvaarden willen, dat het vragen van een koning de HERE niet welgevallig was, hoewel Hij uw verzoek inwilligde. Nu dan, ziet het geweldige teken, dat de HERE u geeft te aanschouwen. Het is nu de tijd van de tarweoogst [3]), nietwaar? De hemel is helder, en ge verwacht geen onweer of regen, want tot de wijde horizon is er geen wolkje aan de lucht.

---

[1]) Jerubbaël is de bijnaam van Gideon.

[2]) Bedan (in de N.V. leest u: Barak) is waarschijnlijk een andere naam voor deze richter, die de hoorders van Samuël wel bekend was, al wordt hij niet in de Schrift vermeld.

[3]) De tarweoogst viel van midden Mei tot midden Juni, dan regende of onweerde het in Kanaän zo goed als nooit (vgl. Spr. 26 : 1).

Nu, ten bewijze, dat ge er inderdaad een groot kwaad aan gedaan hebt, door voor het volk des HEREN een koning te eisen, zal ik Hem bidden, of Hij op dit moment donderslagen en regen geve!"

Daarop deed Samuël gelijk hij gezegd had, en aanstonds flitsten daar boven de hoofden der vergadering bliksemstralen, rolde de donder en ruiste een fikse regen neer. Toen werd het ganse volk zeer bevreesd voor de HERE, en met groot ontzag vervuld voor Samuël, die met zijn gebed dit teken van God loswrikte [1]). En in zijn angstig vrezen zeide het volk tot Samuël: „Wij erkennen onze schuld: aan al de zonden, die we reeds bedreven hebben, voegden we ook nog de boosheid toe, dat we een eigen koning voor ons gevraagd hebben; bid toch voor ons tot de HERE, dat Hij al dit kwaad niet meer gedenke, en ons niet voor Zijn aangezicht doe vergaan. . . .".

20-22 Daarop gaf Samuël ten antwoord: „Ge behoeft niet langer te vrezen. Want wèl hebt gij u aan al die ongerechtigheden schuldig gemaakt, maar de HERE is barmhartig. Laat het u echter een les zijn, dat ge niet langer van de HERE en Zijn rechten afwijkt, maar dat ge Hem in waarachtige vreze met uw ganse hart dient! Weest niet weer zo dwaas, om van de HERE af te hoereren en uw verwachting en vertrouwen te stellen op afgoden — die zijn toch enkel nietigheid! Wat zouden zij u voor baat kunnen geven of voor uitredding? Denkt er echter om, dat de HERE geen redenen in u vindt, om Zich over u te ontfermen: wanneer Hij u niet verstoot, doet Hij dat alleen op grond van Zijn grote en heilige Naam; in Zijn vrijmachtig welbehagen heeft Hij u tot Zijn Eigen volk willen maken.

23-25 Ge hebt mij gevraagd, voor u te bidden — waarlijk, ik heb dit reeds gedaan en zal het ook zeker blijven doen. Daar kunt ge op aan, want ik zou tegen de HERE zondigen, als ik dat naliet. Al ga ik als uw leider heen, ik blijf uw raadsman, en zal u de goede en rechte weg leren, de weg, die de HERE u gebiedt te gaan. Als gij allen saam nu maar van uw kant de HERE blijft vrezen met heel uw hart, en Hem in volkomenheid en trouw blijft dienen, met de inzet

[1]) Onder het volk bleef daarom Samuël als een bidder bekend (vgl. Psalm 99 : 1; Jerem. 15 : 1).

van uw ganse persoon, u steeds herinnerende Zijn grote daden, die Hij onder u gewerkt heeft. Doet ge dit niet en volhardt ge in het verwerpen van de HERE, doende wat kwaad is in Zijn heilige ogen, weet dan, dat zowel gij zelf als uw koning door Zijn gerichten weggevaagd zult worden. Want de HERE laat niet met Zich spotten!"

DE VERWORDING VAN HET KONINGSCHAP. 13 : 1—31 : 13.

a. *In de proef des HEREN kiest Saul het autocratisch koningsideaal, en.... wordt verworpen.* 13 : 1-15a.

13 : 1, 2 Toen Saul koning werd, was hij reeds een man in de kracht van zijn leven; en tweeëntwintig jaar heeft hij over Israël geregeerd [1]).

Na de landdag te Gilgal was het grote leger, waarmee hij de veldtocht tegen Nahas ondernomen had, ontbonden. Om nu echter een staand leger te hebben, een keurcorps van beroepskrijgers, koos Saul zich drieduizend mannen, die hij tot de krijgsdienst oefende — de rest van het volk had hij laten weggaan, ieder naar zijn woonplaats. Tweeduizend soldaten legerde de koning in garnizoen te Michmas [2]) en in het bergland ten noorden van Bethel [3]), terwijl de overige duizend, onder bevel van zijn zoon Jonathan, gelegerd waren in het Benjaminietische Gibea [4]).

3, 4 Jonathan opende de vijandelijkheden tegen de Filistijnen, door een symbolische daad te stellen: hij sloeg namelijk de zegezuil [5]) in stukken, welke de Filistijnen eertijds te

---

[1]) Vs 1 is in de Hebreeuwse tekst zeer corrupt. Letterlijk staat er: „Saul was jaar oud, toen hij koning werd, en twee jaar heeft hij over Israël geregeerd". Dr Goslinga (K.V., blz. 156) vertaalt: „Saul was (zoveel) jaar oud, toen hij koning werd, en twee en (twintig) jaar heeft hij over Israël geregeerd". De lezer kan zelf nagaan, hoe de St. V. en de Vert. N.B.G. de tekst hebben overgezet. Ik koos bovenstaande omschrijving, om een leesbaar geheel te krijgen, en rekening houdende met het feit, dat hier opeens gesproken wordt van Sauls zoon, Jonathan.

[2]) Michmas lag ± 12 km ten noordoosten van Jeruzalem.

[3]) Bethel was ± 18 km ten noorden van Jeruzalem gelegen.

[4]) Gibea (= heuvel) lag een uur ten noorden van Jeruzalem.

[5]) Hier moet m.i. wel „zuil" vertaald worden: 1e. omdat nu in de grondtaal het enkelvoudig woord staat, dat pilaar betekent — terwijl het meervoud door „bezetting" vertaald wordt; 2e. omdat in 14 : 14 gezegd wordt, dat het wapenfeit, daar vermeld, Jonathans „eerste slag" was, wat niet uitkomt, als hier vertaald werd: „hij sloeg de bezetting".

Geba [1]) hadden opgericht: dat was als het ware het signaal, om de vrijheidsstrijd tegen de gehate bezetter aan te vangen. Deze moedige, maar uitdagende daad kwam natuurlijk al spoedig de Filistijnen ter ore. Koning Saul wist nu de teerling geworpen, en gaf terzelfdertijd het bevel, dat in heel het land de hoorn geblazen zou worden, als een alarmsignaal tot de strijd. Want hij zei: „Dit moeten de Hebreeën horen!" Dus hoorde gans Israël, dat Saul het Filistijnse monument te Geba had stukgeslagen; dat daardoor Israël bij de Filistijnen wel een heel slechte beurt had gemaakt; en dat te verwachten was, dat dezen zouden proberen, die smaad te wreken, en de Hebreeën geducht af te straffen. Wie nu koning Saul wilde komen bijstaan in de strijd, werd naar Gilgal [2]) opgeroepen: daar was het centrum van de mobilisatie.

5-7 Dat het menens zou worden, bleek wel uit wat gerapporteerd werd omtrent de sterkte van de Filistijnse troepenmacht: niet minder dan drieduizend strijdwagens [3]), elk met twee man bemand, dus zesduizend beproefde strijders; en dan nog het voetvolk, talrijk als het zand aan de oever der zee! Deze enorme macht trok op naar Michmas; de Filistijnen bemerkten echter, dat Saul daar niet meer was; daarom sloegen zij daar hun kamp op, oostelijk van Beth-Aven [4]).

Toen overviel een angstpaniek de Israëlietische bevolking van de streek: welk een situatie! — hoe konden zij ooit tegen dit onoverwinlijke leger op?! De mensen verlieten hun steden en dorpen en woningen; zij vluchtten naar het bergland, en doken onder waar zij maar enigszins veilig meenden te zijn: in holen en rotskloven, in grotten en spelonken, ook in de nu waterloze regenputten — het was namelijk zomer. Sommige Hebreeën staken zelfs de Jordaan over, om een nog veiliger schuilplaats te vinden in het ge-

---

[1]) Sommige uitleggers willen hier lezen: „Gibea"; het komt mij voor, dat dit ongegrond is.

[2]) Gilgal, wijl blijkens 10 : 8 Saul daar van Samuël orders en adviezen zou ontvangen.

[3]) De Hebreeuwse tekst heeft: „dertigduizend wagens", wat een verschrijving moet zijn: op elke strijdwagen bevonden zich twee soldaten; de Gr. Vert. heeft ook: 3000.

[4]) Beth-Aven = huis van het ijdele.

bied van Gad, of ook in dat van het noordelijker gelegen Gilead. Degenen, die Saul trouw bleven, en dus met hem zich te Gilgal bevonden, waren al even beangst: wat moest hun handvol mannen tegen zulk een verpletterende overmacht?

8, 9 Nu had Samuël indertijd bepaald, dat Saul zeven dagen te Gilgal zou wachten, tot hij deze het openbaringswoord van de HERE zou brengen [1]). Aan die opdracht hield Saul zich. Hij wachtte één dag, drie dagen, zeven dagen — maar de oude profeet kwam niet. En iedere dag deserteerden er weer grote groepen van Sauls mannen: heel zijn leger verliep. Toen was Saul het moe: aan de avond van de zevende dag (nòg was Samuël niet komen opdagen) gaf hij het bevel, dat er brandoffers en vredeoffers gebracht moesten worden, om de HERE gunstig te stemmen. Zèlf offerde hij het brandoffer.

10-12 En zie, nauwelijks was de koning daarmee klaar, of hem werd opgewonden gemeld: „daar komt Samuël!" Ogenblikkelijk ging Saul hem tegemoet, om hem blijde te begroeten. Op strenge toon zei de profeet echter tot hem: „Wat hebt gij gedaan?", wijzende naar de smook der offers. Saul schrok, en begon zich te verontschuldigen: „Wat ik gedaan heb? Wel, ik moest constateren, dat heel mijn leger begon te deserteren. En omdat u ook al niet kwam — we hadden zeven dagen afgesproken, maar u verscheen niet! —, en de Filistijnen ons vanuit Michmas zouden kunnen overvallen, voordat ik de gunst des HEREN had gezocht, was de situatie wanhopig geworden, en besloot ik, de stoute schoenen aan te trekken, en de HERE brandoffers te brengen. Hoe had ik anders de toch-al-zo-hachelijke strijd kunnen aanbinden?"

13-15a Maar als een donderslag kwam het antwoord van de profeet: „Saul, Saul, wat hebt gij dwaas gehandeld! En dat te Gilgal, waar immers die beide monumenten u er aan herinneren, dat gij op de HERE alleen te vertrouwen hadt, en gij Zijn stem diende gehoorzaam te zijn! [2]) Nu hebt ge

---

[1]) Vgl. 10 : 8.

[2]) Vgl. Jozua 4 : 1-9. De gedenktekenen bij Gilgal moesten Israël er aan herinneren, dat het slechts door Gods genade Kanaän beërven zou, en dat het in een leven van Verbondsvernieuwing wandelen moest.

dit niet gedaan! O koning, ge zijt op deze tweesprong bezweken, ge hebt u nu wel een koning betoond, zoals het volk die begeerd heeft. Waart ge gehoorzaam geweest aan Gods gebod, dan zou de HERE uw koningschap bevestigd hebben en erfelijk gemaakt! Nu is dat niet zo. Wéét het wel: de HERE heeft Zich reeds een man uitgezocht naar Zijn hart; die zal Israël regeren, omdat gij het bevel des HEREN hebt genegeerd, en Zijn geboden niet in acht genomen hebt!" [1])

Daarop keerde Samuël hem de rug toe, en begaf zich van Gilgal naar Gibea, in het Benjaminietische.

b. *Met voorbijgang van de ongehoorzame vader geeft de HERE uitredding door de godvruchtige zoon.* 13 : 15b—14 : 23a.

13 : 15b-18 Na dit gebeurde trok Saul met het restant van zijn gedunde legertje ook naar Gibea in Benjamin, waar hij zich met de afdeling van zijn zoon Jonathan verenigde. Bij een inspectie, die hij daar hield, bleek, dat de troepen nog maar zeshonderd man sterk waren. Wat waren er velen lafhartig gedeserteerd! [2])

Daarna trokken Saul en Jonathan met hun manschappen iets vooruit, om in Geba een sterke positie in te kunnen nemen. Wonderlijk was het, dat de Filistijnse bevelhebbers, ondanks hun geweldige overmacht, het niet op een treffen deden aankomen. Want wel trokken er plunderende legergroepen vanuit Michmas, waar hun kampement lag, in noordelijke richting, de weg naar Ofra heen, in het landschap Sual — in westelijke richting, de weg op naar Beth-Horon — en in oostelijke richting, de weg in naar de streek, waarvan men het uitzicht heeft op het dal van Zeboïm [3]),

---

[1]) Velen hebben dit wel een zware, zelfs een te zware straf geacht voor zo'n „licht vergrijp". Maar het wàs niet licht. Bovendien school er voor de Oude Kerk nog barmhartigheid in: via Sauls autocratische koningschap wilde de HERE komen tot het theocratische.

[2]) Er waren van de 3000 dus 2400 gedeserteerd (behalve dan de later er bij gekomenen). Hieruit blijkt, dat ook van Jonathans „regiment" er velen gedrost waren!

[3]) Zeboïm, d.i. dal van de hyena's (die zich daar waarschijnlijk in groten getale ophielden).

in de richting van de Jordaansteppe; maar naar het Zuiden, waar Saul en zijn leger een meesterlijke positie hadden ingenomen in het bergland, met zijn talrijke holen en spleten, trok de vijand niet op.

19-22 En dit was te meer opmerkelijk, omdat de Filistijnen al sinds jaar en dag een soort ontwapeningstactiek op het Israëlietische territoir, dat zij bezet hielden, hadden toegepast: er was daar, vanwege een verordening, die ze hadden uitgevaardigd, namelijk niet één smid te vinden, die ijzeren zwaarden of speren kon vervaardigen! Deze verordening drukte zwaar op het volk, in het bijzonder op de landbouwers, want nu waren dezen genoodzaakt, met hun ijzeren werktuigen naar de Filistijnse smeden te gaan. Wilden zij hun zeisen, ploegscharen, bijlen of sikkels laten scherpen, dan kostte hun dat een flinke duit, afgezien van het vernederende, dat er in school, waar zij van de vijand afhankelijk waren — wie maar even kòn, deed dat niet! Ze moesten namelijk voor een zeis of een ploegschaar $^2/_3$ sikkel neertellen, en voor de houwelen, de bijlen en de prikkels, die aan ossenstokken bevestigd waren, $^1/_3$ sikkel [1]). Het gevolg was, dat, wanneer Israël ten strijde trok, practisch niemand een zwaard of een speer ter beschikking had dan alleen Saul en zijn zoon Jonathan! Ze moesten dus met wel zeer primitieve wapenen vechten! [2])

23 Terwijl die drie Filistijnse afdelingen het land waren binnengetrokken om te brandschatten en te roven, en een sterk detachement de overgang bij Michmas [3]) bewaakte, bespiedde Jonathan al deze bewegingen van de vijand.

14 : 1 Toen besloot de moedige prins, om in het geloof gebruik te maken van de strategische fout der Filistijnen, hun leger te versplinteren. Hij zeide tot zijn wapendrager: „Ik heb zin, om over te steken naar die wachtpost der Filistijnen daar; ga je mee?" De wapendrager stemde er in toe. Maar Jonathan deed dit zonder voorkennis van zijn vader.

---

[1]) De Hebreeuwse tekst is in vs 21 nogal corrupt (zie b.v. de vertaling van dr Goslinga in K.V., blz. 165). De paraphrase tracht de vermoedelijke bedoeling weer te geven.

[2]) Hun bleven nog over wapenen als: pijl en boog, knots, ossenstok (Samgar!), stenenslinger.

[3]) Waarschijnlijk een bergpas nabij een zijriviertje van de Jordaan.

2-5 Ge moet weten: Saul was daar niet: hij bevond zich aan de grens van Gibea, en had zijn tent opgeslagen onder een granaat-appelboom te Migron [1]). Behalve de zeshonderd man krijgsvolk, die zich daar bij hem gelegerd hadden, bevond zich ook in zijn gevolg de man, op wie in die dagen de hogepriesterlijke waardigheid rustte: Ahia [2]). Hij stamde uit het geslacht van Eli, want hij was een kleinzoon van Pinehas; zijn vader, die Ahitub heette, was een oudere broeder van Ikabod, geboren immers na het sneuvelen van Pinehas. Ahia, die te Silo woonde, was met de efod overgekomen, opdat in voorkomende gevallen de raad des HEREN kon worden ingewonnen.

Ook niemand van het volk wist iets van Jonathans weggaan af.

Nu was de situatie zo: om bij de wachtpost der Filistijnen te komen — u herinnert zich, dat die zich geposteerd had bij de overgang van Michmas — moesten Jonathan en zijn makker afdalen door een schier-onbegaanbare rotskloof, aan welks noordelijke zijde, tegenover Michmas, een hoge rotspunt lag, zich als een grillige zuil verheffend, die Bozez [3]) genoemd werd; terwijl aan de zuidzijde, tegenover Geba, een dergelijk rotsmassief gelegen was, dat de naam Sene [4]) droeg. Waren de beide mannen door die kloof heengekomen, dan stonden ze aan de voet van de rotsige wand, op de top waarvan de vijand gelegerd was.

6-10 Jonathan had dus aan zijn wapendrager het voorstel gedaan, over te steken naar de wachtpost der Filistijnen. Hij had waarlijk geen bravourestukje in de zin, maar was bezield van een heilige ijver tot de strijd des HEREN: zijn Godvrezend hart kòn het niet dulden, dat deze onbesnedenen de Naam en het volk van de HERE zo smaadden! Hij wilde het ook zeker niet in eigen kracht doen, want hij had er aan toegevoegd: „Misschien zal de HERE handelend

---

1) Migron, waarschijnlijk een gehucht ten noorden van Gibea.

2) Ahia (= „een broeder is Jahweh") wordt door velen vereenzelvigd met Achimelech (= „een broeder is Koning"), maar kan ook een oudere broeder van deze geweest zijn, na zijn dood door Achimelech opgevolgd als hogepriester.

3) Bozez = „de glanzende" (misschien een door weer-invloeden gepolijste rots?).

4) Sene = „de doornachtige" (misschien begroeid met doornstruiken?).

voor ons optreden; Híj toch is de Almachtige, voor Wie het aantal strijders niets betekent: indien Hij het wil, kan Hij de overwinning even goed door weinigen tot stand brengen als door velen!" Daarop had zijn vertrouweling dit antwoord gegeven: „U moet alles doen wat u in de zin hebt, en de neiging van uw hart volgen; ga gerust uw gang: wat u ook doet, ik ben aan uw zijde!"

Vervolgens had Jonathan zijn wapenbroeder dit voorgesteld: „We moeten zó doen: We steken naar de vijand over, en komen dan natuurlijk op een bepaald punt in hun gezichtsveld. Dan kan er tweeërlei gebeuren. Ze kunnen tot ons zeggen: „Blijft staan, dan zullen wij u wel eens een kopje kleiner komen maken!" — nu, dan dóen we dat, en blijven daar hen afwachten! Of zij kunnen tot ons zeggen: „Klimt maar eens tot ons op! — en als dàt het geval is, nu, dan klimmen we op, want dan heeft de HERE hen in onze macht gegeven: we mogen dit laatste als een teken van Hem beschouwen".

11-14 Toen zij samen dus zich de weg gezocht hadden door de kloof heen, kwamen zij aan het punt, waar de Filistijnen hen onmiddellijk moesten opmerken. Opgewonden zeiden dezen tot elkaar: „Kijk, daar komen Hebreeën te voorschijn uit de holen, waarin zij weggekropen waren!" Tot Jonathan en zijn strijdmakker riepen zij honend: „Klimt maar tot ons op, dan zullen we eens even met jullie afrekenen!" Veelbetekenend keken die twee elkaar aan: het teken van de HERE! En Jonathan sprak dit uit ook: „Klim achter mij naar boven — nu weten we, dat de HERE die onbesnedenen in de macht van Israël heeft gegeven!" Op handen en voeten klommen de twee dapperen, zoveel mogelijk dekking zoekende achter rotsblokken, de helling op, en verschenen eensklaps, tot schrik der vijanden — die waarlijk niet gedacht hadden, dat die twee zo'n stout stukje zouden durven besteken! — op het plateau, midden tussen hen in. Razendsnel sloeg Jonathan op hen in, en velde vijand na vijand neer, terwijl zijn wapendrager hun de doodsteek gaf. Dat was de eerste nederlaag, die Jonathan door het geloof [1]) de Filistijnen toebracht. Het kostte hun

[1]) Vgl. Hebr. 11 : 34 (waarbij de schrijver ook een figuur als Jonathan voor ogen kan hebben gestaan).

ongeveer twintig doden, die verspreid lagen over een afstand van circa een halve ploegvoor van een juk land [1]).

15 Hoezeer dit van de HERE was, bleek aanstonds uit het feit, dat in enkele uren tijd een panische schrik zich van heel het Filistijnse leger meester maakte. Niet alleen van de wachtpost en van de afdeling in het kamp, maar ook van de groepen, welke ter plundering uitgetrokken waren, en door ijlboden verwittigd werden van wat er gebeurd was. Bovendien gaf God op dat tijdstip een langdurige beving van de aardbodem, zodat de vreze Gods over de vijand viel [2]).

16, 17 Natuurlijk bleef al dat beweeg in het vijandelijke leger niet verborgen aan Sauls uitkijkposten rond Gibea Benjamins. Zij zagen het gewoel (de mensen liepen onzeker en druk door elkaar) en rapporteerden dit de koning. Daar begreep deze niets van: wie konden er nu toch, zonder dat hij het bevolen had, de vijand aangevallen hebben? Dus gaf hij zijn officieren de opdracht, onverwijld de troepen te monsteren, om te zien wie er ontbrak. Na de inspectie bleken Jonathan en zijn wapendrager te ontbreken.

18, 19 Ja, wat moest de koning nu doen? Het leek hem het beste toe, eerst de HERE te raadplegen. Daarom zeide hij tot de priester Ahia: „Ga toch de efod [3]) ophalen, opdat we God kunnen vragen!" Want deze droeg te dien dage de efod voor het oog der Israëlieten. Direct snelde Ahia weg, hing zich de efod om, en keerde tot Saul weer. Maar ondertussen werd het rumoer, dat uit het Filistijnse kamp tot hen overwoei, hoe langer hoe sterker, zodat Saul, met de priester sprekende over wat de HERE gevraagd moest worden, plotseling het besluit nam, tot de aanval over te gaan, het gesprek abrupt afbrak, en alleen maar tot de priester zeide: „Trek uw hand terug!"

---

[1]) „Een juk land" schijnt een stuk akker geweest te zijn, dat men op één morgen kon omploegen (misschien ± 1/2 ha).

[2]) Voor 't bewustzijn der Filistijnen was Jahweh een „berg-god" (vgl. 1 Kon. 20 : 23): vanwege die aardsiddering vreesden zij, dat die „berggod" in vernietigende toorn tegen hen ontstoken was.

[3]) Ik sluit me hierin aan bij de lezing van de Griekse Vertaling, die „efod" heeft, in plaats van „ark". Zie voor de zeer sterke argumentering daarvoor: dr Goslinga, Korte Verklaring, blz. 167, 2e noot.

20-23a Daarop liet de koning verzamelen blazen, en rukte met zijn manschappen op naar het toneel van de slag. Want wat zij, dichterbij gekomen, zágen, was, dat er een complete veldslag woedde. Er heerste een ontstellende verwarring: de vijanden waren met elkáár slaags geraakt! Bovendien kozen de Hebreeën, die uit vrees zich reeds geruime tijd in het leger der Filistijnen hadden laten opnemen, nú de partij van Saul en Jonathan, en vielen de vijand eveneens aan. Gezamenlijk wisten zij het geordend verzet, dat er nog was, te breken, en de vijand op de vlucht te doen slaan. En toen werd het leger van Saul hoe langer hoe groter, want de Israëlieten, die zich in het Efraïmietische bergland verscholen hadden, bemerkten al spoedig, dat de Filistijnen op de vlucht waren geslagen, sloten zich bij hun stamverwanten aan, en namen deel aan de achtervolging.

Zo verloste de HERE Zijn volk op die dag uit hun diepe nood.

c. *Saul laat zich drijven door vleselijke zelfhandhaving.*
14 : 23b-52.

14 : 23b Al vechtende waren Saul en zijn manschappen tot voorbij Beth-Aven gekomen, en nog altijd was er geen
24-26 rust gecommandeerd. Integendeel, hoewel de koning best bemerkte, dat de mannen vermoeid werden, dreef hij ze aan, door onder ede het volk een vervloeking op te leggen: „De man, die vóór de avond en vóórdat ik mij op mijn vijanden gewroken zal hebben, voedsel tot zich neemt, is den HERE een vloek!" Er was dan ook geen enkele strijder, die ook maar het minste voedsel gebruikte. Ook niet, toen het ganse leger langs een veld kwam, waar vele bijenkorven stonden, en waar de honing, die juist in overvloed uit de raten brak, zo maar voor het grijpen was. Niemand durfde zijn hand uit te steken, om de begeerlijke honing te nemen: ieder vreesde de schrikkelijke gevolgen van het zich niet binden aan de eed.

27-30 Jonathan echter was er niet bij tegenwoordig geweest, toen zijn vader deze eed op het volk had gelegd. Bij het passeren van de bijenkorven strekte hij zijn staf uit, stak de punt daarvan in de honingraat, streek de honing er met

zijn hand af en at die met welgevallen op. Hij gevoelde al heel spoedig, hoe dit hem verkwikte: de ban van moeheid, die op zijn ogen lag, trok weg; monter en fris stonden die nu weer. Maar een der soldaten naderde tot hem, en zeide: „Mijn heer Jonathan wéét het blijkbaar niet, dat zijn vader vandaag het volk onder ede en vervloeking verboden heeft, voordat de avond gevallen is spijs tot zich te nemen. Dat is de oorzaak, dat het volk zo uitgeput is!" Jonathan schudde het hoofd, vol afkeuring, en antwoordde: „Welk een dwaas verbod is me dat! Daarmee heeft mijn vader ongeluk over het land gebracht! Zie maar eens, hoe fris ik weer ben, en hoe helder mijn ogen staan, nu ik een beetje van deze honing geproefd heb. Hoeveel te meer zouden de manschappen nieuwe krachten hebben kunnen opdoen, als ze vrij hadden kunnen eten van de buit der vijanden, die maar voor het oprapen lag! Jammer, want de slachting onder de Filistijnen was dan veel groter geweest; nu konden er velen ontkomen, omdat onze mannen doodop waren".

31 Hoewel deze dodelijke vermoeidheid een rem betekende, werden op die dag de Filistijnen teruggeslagen van Michmas tot Ajalon [1]) toe, tot vlak bij de toenmalige grens van hun gebied.

32 Toen ging de zon onder, en met het vallen van de avond gold de koninklijke vloekeed niet meer. Maar toen waren de mannen ook niet meer te houden, zo moe en hongerig waren zij. Ze namen van de buit schapen en runderen en kalveren, slachtten die zomaar op de grond, en aten het vlees met bloed en al op, geen acht gevende op de inzettingen des HEREN [2]).

33-35 Al spoedig kwamen enige mannen dit aan Saul rapporteren: ze wisten, dat het volk door deze handelwijze tegen God zondigde. Daar schrok Saul van. „Hoe bezondigt het volk zich!" riep hij uit. Hij wendde zich tot de boden, en droeg hun op, ogenblikkelijk een grote steen naar hem toe te wentelen, en daarna zich onder de manschappen te verspreiden en tot hen te zeggen: „Laat elk zijn rund of zijn schaap hier bij mij brengen, dan kan het slachten op

---

1) Ajalon ligt ± 20 km ten westen van Jeruzalem.

2) Vgl.: Gen. 9 : 4; Lev. 3 : 17; 7 : 26, 27; 17 : 10-14; 19 : 26a; Deut. 12 : 16; 22-25; zie ook Ezech. 33 : 25.

deze steen geschieden [1]). Maar houdt alstublieft op met tegen de HERE te zondigen, door het vlees met bloed en al te nuttigen".

Toen brachten allen, die nog slachten wilden, ieder zijn rund met zich, die nacht, en verrichtten dit werk op de steen bij de koning. Tegelijkertijd bouwde Saul den HERE een altaar — dit was voor de eerste keer, dat hij dat deed —, om zoen- en dankoffers te kunnen offeren [2]).

36, 37 Aan rust en slaap dacht de koning echter niet, noch voor zichzelf noch voor het volk. Hij stelde het leger voor, aanstonds weer de vijand achterna te jagen, tot het aanbreken van de morgen, vóór zij zich konden hergroeperen. „We moeten niemand van hen overlaten, en.... uw buit zal groot zijn, mannen!" zeide hij. Geen der manschappen durfde zich hiertegen te verzetten; zij antwoordden: „Doe al wat goed is in uw ogen". Nu trad echter de priester Ahia tussenbeide: „Met uw verlof, heer koning, zouden we niet eerst de wil van God vragen?" Saul dorst niet hiertegen in te gaan, en liet Ahia de HERE vragen, of hij de Filistijnen achtervolgen zou, en God hen in de macht van Israël zou geven. Maar daar kwam geen antwoord van de HERE.

38, 39 Daaruit concludeerde Saul aanstonds, dat God om de een of andere zonde vertoornd was op Zijn volk. Daarom beval hij zijn officieren, aan te treden, en gaf hun deze opdracht: „Gaat onderzoeken, of er bij iemand schuld is, waardoor de HERE vandaag ons niet antwoorden wil". Opgewonden van boosheid voegde hij er aan toe: „Zowaar de HERE leeft, Die Israël deze verlossing heeft gegeven — al zou mijn eigen zoon Jonathan de schuldige zijn, ik zweer bij God, dat hij sterven zal!" Er was evenwel niemand uit het volk, die zich vrijwillig meldde.

40-42 Toen zeide de koning tot al de aanwezigen: „Dan moet het maar langs een andere weg aan het licht komen: door het lot. Ik stel u voor, dat gij allen samen aan de ene kant zult staan, en ik met mijn zoon aan de andere kant". Opnieuw antwoordde het volk: „Doe wat goed is in uw ogen!" Daarop bad Saul: „HERE, Gij Die Israëls God zijt,

---

1) Dan kon immers het bloed langs de steen wegvloeien.

2) Hoewel er niets van in de tekst staat, ligt het voor de hand, dat Saul in dit middernachtelijk uur offers heeft laten brengen.

wil toch door deze beslissing de waarheid aan het licht brengen". Het lot viel op de groep: Saul en Jonathan; het volk ging dus vrij uit. „Dan moet nu het lot geworpen worden tussen mij en mijn zoon!" vervolgde Saul. Daarop werd Jonathan als de schuldige aangewezen.

43-45 „Gíj de schuldige?" beet de koning zijn zoon toe, „deel mij mee, wat ge op uw geweten hebt!" Jonathan biechtte het eerlijk op: „Mijn vader, ik heb inderdaad, al was het onwetend, mij niet aan uw vervloeking gehouden, en met de punt van mijn staf, die ik in de hand had, wat honing genomen en geproefd. Maar ik sta tot uw beschikking: heb ik de dood verdiend, welnu, ik ben bereid te sterven!" Zijn vader antwoordde verbolgen: „Zo moge God mij doen, ja nog erger, als ik u sparen zou; Jonathan, er gaat niets van af: ge moet inderdaad sterven!" Niets zag Saul dus van zijn eigen schuld: zijn lichtvaardig zweren, tot tweemaal toe, en alles wat daaruit voortvloeide. Het kwam alles op uit de bron van zijn vleselijke zelfhandhaving. Toen echter kwam heel het leger in opstand: „Jonathan sterven? Onze held? Hij, die met Gods hulp heden zulk een schitterende overwinning voor Israël heeft bevochten? Neen, o koning, daar komt niets van in!" Men bezwoer Saul: „Zo waar de HERE leeft, er zal aan uw zoon Jonathan geen haar op zijn hoofd gekrenkt worden!" De koning durfde zich tegen de wil van het volk niet te verzetten, en gaf toe. Alzo werd Jonathan door het volk van een wisse dood gered.

46 Daarop nam Saul het besluit, de achtervolging stop te zetten: het was immers volkomen onzeker, of ze naar de wil des HEREN zou zijn. Trouwens, de Filistijnen hadden er blijkbaar hun bekomst van gekregen: de troepen keerden naar hun eigen land terug.

47, 48 Het bleef echter niet bij de tot nog toe gereleveerde wapenfeiten: koning Saul heeft gedurende zijn regering naar alle kanten oorlogen gevoerd tegen Israëls vele vijanden: niet slechts tegen de Filistijnen, maar ook tegen de Moabieten, de Ammonieten, de Edomieten en zelfs tegen de koningen van Zoba [1]). In die strijd maakte de HERE

[1]) Zoba schijnt gelegen te hebben in de buurt van het Libanongebergte.

hem voorspoedig, want waar en tegen wie hij ook streed, overal behaalde hij de zege. Zo bleek hij een kundig en dapper veldheer voor Israël. Hij bracht ook een beslissende nederlaag toe aan de Amalekieten, de vijanden, die Israël zo menigmaal bestookten en plunderden. Waarlijk, door zijn hand redde God Zijn volk uit de macht van hen, die het eeuwenlang overheersten.

49-51 Het is hier de plaats, om nog enige personalia over deze eerste koning van Israël mee te delen. Hem waren drie zoons geboren: Jonathan [1]), Jisvi (ook wel Abinadab [2]) geheten) en Malkisua [3]). Verder bezat hij twee dochters, van wie de oudste Merab [4]) heette en de jongste Michal [4]). De naam van Sauls vrouw was Ahinoam [5]), die een dochter was van Ahimaäz.

Als zijn opperbevelhebber fungeerde zijn neef, Abner [6]). Deze was namelijk een zoon van Ner, en Ner was Sauls oom, een broer van Kis, Sauls vader. Ner en Kis waren zoons van Abiël.

52 Hoezeer koning Saul in zijn strijd tegen de heidenvolken van rondom voorspoedig was, op de Filistijnen heeft hij nimmer een zodanige overwinning behaald, dat hij ze volledig heeft kunnen terugdringen en in bedwang houden: gedurende heel zijn regering moest Israël fel tegen deze erfvijanden kampen.

Daarom was Saul er steeds op bedacht, iedere man, die hem een heldhaftig en moedig strijder bleek, aan te trekken, opdat hij zo een geschoold en strijdbaar keurcorps kon vormen.

d. *Saul van het koningschap vervallen verklaard.* 15 : 1-35.

15 : 1-3 Van die strijd tegen de Amalekieten, waarvan in het voorgaande melding werd gemaakt [7]), moeten we

---

1) Jonathan = „De HERE heeft gegeven".
2) Vermoedelijk is Jisvi dezelfde als Abinadab (= „Vader heeft zich mild betoond"), vgl. 1 Kron. 8 : 33; 9 : 39.
3) Malkisua = „Mijn koning heeft verlost".
4) De betekenis van deze namen is zeer onzeker.
5) Ahinoam = „Broeder is weldadigheid".
6) Abner (of Abiner) = „(Mijn) vader is een licht".
7) Zie 14 : 48.

hier nog iets méér vertellen. Want juist in dàt gebeuren heeft de HERE Israëls eerste koning als het ware op een laatste proef willen stellen.

Op zekere dag namelijk kwam Samuël tot Saul, om hem een nadrukkelijke opdracht des HEREN over te brengen. Aldus sprak de oude profeet tot hem: „Gij weet, o koning, dat ik u indertijd op last van de HERE heb moeten zalven tot koning over het volk van Zijn keuze, over Israël. Ge begrijpt dus wel, dat ik ook nu in Zijn Naam tot u kom, om u Zijn opdracht bekend te maken, en dat gij dus met al uw aandacht naar de woorden des HEREN te luisteren hebt! Welnu, zo zegt de HERE der heirscharen: Ik heb terdege gelet op wat Amalek in het verleden Mijn volk Israël, dat Mijn zoon is, heeft aangedaan, en herinner Mij, hoe dit volk op laffe wijze hem in de weg getreden is, op de reis uit Egypte door de woestijn naar Kanaän [1]). Nu is het tijdstip gekomen, waarop Ik Mijn gericht over Amalek ga volvoeren [2]). Gíj moet Mijn strafoefening volvoeren, Saul: ga heen, trek tegen de Amalekieten op en versla hen. Bedenk het wel: ge zijt instrument in Mijn hand; het doel van deze expeditie mag niet zijn, u zelf te verrijken, maar moet wezen: bediening van Mijn gerechtigheid; daarom moogt ge Amalek niet sparen, maar moet ge hem met alles wat hij bezit, slaan met de ban. Ge dient dus mannen en vrouwen, kinderen en zuigelingen, runderen en schapen, kamelen en ezels te doden; Ik wil de gedachtenis van Amalek van onder de hemel uitdelgen!"

4 Daarop mobiliseerde Saul het volk, het bevel gevende, dat alle krijgers zich zouden verzamelen in Telaïm [3]). Daar monsterde hij de strijdmacht, die tweehonderdduizend man voetvolk bleek te omvatten, waarbij zich nog tienduizend Judeeërs [4]) hadden gevoegd.

---

1) Naast dit feit heeft Amalek Israël nòg heel wat overlast aangedaan, vgl. Num. 13 : 29; Richt. 3 : 12, 13; 5 : 14; 6 : 3, 33.

2) Het gericht was aangekondigd direct na Jozua's zege over Amalek, Ex. 17 : 14, en nog eens bevestigd 40 jaar later, zie Deut. 25 : 17-19.

3) Telaïm, misschien dezelfde plaats als Telem (vgl. Joz. 15 : 24), in het zuiden van Palestina liggende.

4) Naar verhouding zijn dit er uit Juda weinig. Misschien voortvloeiend uit de rivaliteit tussen Juda en de overige stammen? (vgl. Goslinga, K.V. op Richteren, I, blz. 19, 107)

5, 6 Van Telaïm uit rukte Saul op naar de centrale stad in het Amalekietische grondgebied, en legde tegen die stad in een dal een hinderlaag. In ditzelfde landschap woonde ook de stam der Kenieten [1]) voor een groot deel — een stam, die oorspronkelijk tot de Midianieten behoorde. Hun gaf Saul deze gemotiveerde waarschuwing: „Ik ben gekomen, om de Amalekieten te verdelgen; nu dan, gaat heen, trekt uit hun midden weg, anders zou ik u met hen uitroeien. En dat wil ik niet, want toen Israël uit Egypte trok, hebt gij ons volk vriendelijkheid en trouw bewezen [2]); dat wil ik u nu vergelden". De Kenieten gaven aan dit advies gehoor, en verwijderden zich uit het midden der Amalekieten.

7-9 Toen kon Saul de strijd aanvangen. Hij streed met groot succes: een volledige overwinning mocht hij behalen. Hij versloeg het machtige volk der Amalekieten van Havila [3]) af tot aan Sur [4]) toe, een stad, die aan de oostgrens van Egypte lag. 't Was inderdaad een vernietigingsoorlog, want hij sloeg heel het volk met de scherpte des zwaards, en bediende aldus de ban des HEREN. En tòch... in deze proef bleek duidelijk, dat Sauls hart niet met de vreze des HEREN vervuld was, want ondanks het klare gebod Gods doodde hij niet Amaleks koning, Agag, hoewel deze wel in zijn handen viel; Saul vergenoegde zich er mee, de man als krijgsgevangene mee te voeren [5]). En ook Israël volgde Saul op deze weg van eigenwilligheid, want vorst en volk spaarden samen het beste en zelfs het naastbeste van de schapen en de runderen, voorts alle lammeren, kortom al het vee, dat voor hen waarde had; dat wilden zij niet met de ban slaan. Wel nog alles wat in feite voor hen waardeloos was, zwakke, magere en minderwaardige dieren: die maakten zij af.

10, 11 Daarop kwam de HERE tot Samuël met Zijn openbaringswoord. Déze sprake moest de oude profeet met ont-

---

[1]) De stam der Kenieten stond op vriendschappelijke voet met Israël, vgl. Richt. 1 : 16; 4 : 11, 21. Mozes' schoonvader, Rehuël, behoorde tot dit volk; zie ook Num. 10 : 29.

[2]) Vgl. Exodus 18.

[3]) Havila lag waarschijnlijk ten zuiden van de Dode Zee.

[4]) Sur was een Egyptische vestingstad aan de oostelijke grens van dit land.

[5]) Misschien om in hoogmoed hem als trofee mee te voeren?

zetting beluisteren, in het stille en vroege nachtelijk uur: „Het berouwt Mij [1]), dat Ik Saul koning over Mijn volk heb gemaakt, want in plaats van Mijn wil heeft hij zijn eigen wil gevolgd en Mijn bevelen niet uitgevoerd!" Hoe dit Samuëls hart in smartelijke ontroering zette! Om den wille van Saul, maar ook van het volk. Heel de nacht zocht hij in gebed het aangezicht des HEREN, hopend, dat hem een openbaringswoord zou toekomen, waaruit blijken zou, dat hij de God Israëls nog mocht verbidden. Maar de HERE zweeg....

12 Toen bleef de grijze ziener niets over, dan de zware gang te ondernemen: vroeg in de morgen maakte hij zich reisvaardig, en trok Saul tegemoet, in zuidelijke richting. Onderweg vernam hij, dat de koning op zijn triomfantelijke terugtocht te Karmel [2]) gekomen was, en daar een monument te zijner eer had opgericht, ter gedachtenis aan deze glorieuze veldtocht; voorts, dat de koning met het leger was afgezwenkt naar Gilgal. Daarop richtte Samuël ook zijn schreden daarheen.

13-16 Op deze plaats vond de ontmoeting plaats tussen koning en profeet. Saul begroette de oude Godsman met een geforceerde gewildheid: „Wees gezegend door de HERE! Ik heb het bevel van de HERE uitgevoerd!" „O ja?" was het antwoord, dat de koning te horen kreeg, „wat betekent dan dat geblaat van schapen en geiten, dat ik hoor, en dat loeien van runderen? Verklaar mij dat eens!" Saul hield zich heel onnozel: „Dat? Wel, dat kleinvee en die runderen heeft men van de Amalekieten meegebracht! Met heel goede bedoelingen, hoor: het volk heeft het beste van de veestapel der Amalekieten willen sparen, om de HERE,

---

1) We moeten ons maar houden aan de Schrift, en geen oplossing zoeken in de uitweg van „een anthropomorfistisch spreken" (= mensvormige wijze van uitdrukking), want daarmee laat men de Bijbel precies het omgekeerde zeggen van wat er staat. Dit vers leert ons, dat de HERE nooit terugkomt op de onveranderlijkheid van Zijn Verbondswoorden, in casu: Zijn woorden van Verbondsdreiging en -wraak. Hij houdt Zich aan de door Hem gestelde regel des Verbonds: bij gehoorzaamheid — zegen; bij ongehoorzaamheid — straf (vgl. de studie van J. F. Hey, „Berouw van God en mensen", uitg. Oosterbaan en Le Cointre, Goes, 1955, vooral blz. 60-67).

2) Karmel was een plaatsje, hijna 2½ uur ten zuiden van Hebron (wel te onderscheiden van het gebèrgte Karmel).

uw God, offers te kunnen brengen. Wat overig was hebben wij met de ban geslagen!" [1]) Toornig zei Samuël daarop tot Saul: „Zwijg! Hoor mij aan: ik zal u meedelen, wat in deze nacht de HERE tot mij gesproken heeft!" Heel timide antwoordde de koning: „Spreek. . . . ".

17-19 Samuël vervolgde aldus: „Ge moet u maar goed herinneren, dat gij, die u in uw eigen ogen zo gering achtte, krachtens de beschikking van de HERE hoofd van Israëls stammen geworden zijt! Slechts omdat Híj u riep en tot koning deed zalven over Zijn volk, zijt gij tot deze hoge positie geraakt. Welnu, toen de HERE u opdroeg, uit te gaan en die Amalekietische booswichten met de ban te slaan, Zijn oordeel aan hen voltrekkend, ja, tegen hen te strijden totdat gij die onbesnedenen volledig hadt uitgeroeid, toen hadt ge slechts de dure plicht, de HERE gehoorzaam te zijn. Waarom, o waarom hebt ge dan niet het bevel des HEREN stipt uitgevoerd? Waarom zijt gij in vleselijk begeren op de buit, die vanwege de ban Gods eigendom was, aangevallen, en hebt gij dus gedaan wat kwaad was in Zijn heilige ogen?"

20, 21 Toen begon de koning zich vrij te pleiten, en te trachten, zijn volk als hoofdschuldige aan te wijzen: „Maar Samuël", zeide hij, „dat heb ik gedáán: ik heb naar het woord des HEREN geluisterd! Ik ben toch de weg gegaan, waarin Hij mij zond? Zeker, ik heb Agag, Amaleks koning, meegebracht, in gevangenschap, maar het volk zelf heb ik met de ban geslagen. En dat van die runderen en dat kleinvee, het beste van het gebannene — wel, dat heb ik u al gezegd: het volk nam dit met vrome bedoeling: het wilde hier in Gilgal de HERE, uw God, offeranden brengen!"

22, 23 Plechtig sprak Samuël: „Heeft de HERE evenzeer een welgevallen aan brandoffers en slachtoffers als aan het luisteren naar Zijn stem? Vroomheidsbetuigingen zonder gehoorzaamheid — Hij walgt er van. Zie, gehoorzamen is beter dan slachtoffers — luisteren is beter dan het vette der rammen. Voorwaar, Saul, ge zijt weerspannig geweest

[1]) Hoe voos en voor God beledigend deze argumentatie is, wordt aanstonds doorzichtig, als u bedenkt, dat de ban betekende: het is van de HERE, opdat Hij aan het gebannene Zijn oordeel voltrekke; koning en volk wilden dus wat reeds aan de HERE vervallen was, Hem nog eens offeren! Daarbij waren ze nog wel zo goedgunstig, het minderwaardige Hem (in de ban) te willen geven!

— ge hebt u zelf een beeld van God gevormd — dat is precies dezelfde zonde als toverij! En uw ongezeggelijkheid, uw niet willen dienen van de HERE naar Zijn Woord — het is een verschrikkelijk kwaad: ge hebt andere goden voor Zijn aangezicht gemaakt, ge hebt de HERE willen dienen als in de vorm van een gesneden beeld, zoals de heidenen met hun terafim [1]). Nu is het beslist, Saul: omdat gij het woord des HEREN verworpen hebt, in uw kwade eigenwilligheid, heeft de HERE u verworpen; Hij heeft u van het koningschap vervallen verklaard!"

24-26 Daar schrok Saul toch van. Maar helaas, hij volhardde in zijn zelfhandhaving. Want in plaats van royaal en verslagen de schuld op zich te nemen, verontschuldigde hij zich nog: „Ja, ik heb gezondigd, ik heb inderdaad het bevel des HEREN, uw opdracht, overtreden; maar, Samuël, ik was bang voor het volk, ik durfde mij tegen zijn wil niet te verzetten, en heb het zijn zin gegeven. Ach, vergeef het mij toch, dat ik tegen u gezondigd heb; laten we er maar niet meer over praten". Ondertussen had Samuël aanstalten gemaakt, om Saul de rug toe te keren en heen te gaan. Dringend smeekte de koning toen: „Samuël, keer toch met mij terug, dan zal ik in het publiek tot de HERE bidden!" „Neen", was het antwoord van de profeet, „ik zal niet met u terugkeren, daar ligt nu een breuk tussen ons: gij hebt het woord des HEREN verworpen, en ge weet Zijn straf: de HERE heeft u verworpen! — gij zult geen koning meer zijn over Israël. . . ."

27-29 Daarop keerde Samuël zich om, en wilde heengaan. Maar wanhopig greep Saul hem bij zijn mantel, aan de slip. Zo wild deed de koning dit, dat de slip er van afscheurde. Het was den ziener een symbool van wat er op dit tragisch moment aan het gebeuren was: Saul verworpen, een ander zou zijn plaats innemen! Aldus bracht hij dit onder woorden: „Zie, Saul, dit is een beeld van wat de HERE doet: heden heeft Hij het koningschap over Israël van u afgescheurd, en het toegewezen aan uw naaste, die beter is dan gij! En dat staat definitief vast, want de Onveranderlijke Israëls, de God des eeds en des Verbonds, liegt niet! Ver-

[1]) Terafim zijn huisgoden, beeldjes, die men gemakkelijk mee kan nemen (vgl. Gen. 31 : 34).

gis u niet, Saul: Hij is geen mens, die bedreigt en toornt, en er later berouw van heeft. Hij houdt Zich aan al Zijn woorden!"

30, 31 Maar opnieuw begon Saul te pleiten: „Samuël, ik weet het, ik heb gezondigd. Ga echter niet weg, wat zou het volk wel zeggen? Bewijs mij toch de eer, en keer met mij terug, opdat ge tegenwoordig zijt, als ik mij, voor het oog van mijn volk, en in het bijzonder voor dat der oudsten, neerbuig voor de HERE, uw God, en Hem aanbid. Wat voor indruk moet dat geven, als zij bemerken, dat u niets meer met mij te maken wilt hebben!" Samuël dacht enige ogenblikken na, en keerde toen terug, achter de koning aan. Bij het volk gekomen, boog Saul zich neer voor het aangezicht des HEREN, om Hem lof en dank te brengen.

32, 33 Vervolgens werd het duidelijk, om welke reden Samuël het vernieuwd verzoek van de koning had ingewilligd. Want hij gebood Saul, Agag, de koning van Amalek, bij hem te brengen. Deze, verheugd dat hij er het leven had afgebracht, trad opgewekt op Samuël toe, snoevende: „Voorwaar, ik ben de dans ontsprongen: van mij is de bitterheid van de dood geweken!" Maar het antwoord van de oude man deed de glimlach rond zijn lippen versterven. Want dit zei Samuël tot hem: „Beeld u niets in, Agag: zoals uw zwaard vele moeders kinderloos heeft gemaakt, zo zal onder de vrouwen ditzelfde nu úw moeder treffen: ook zíj wordt van haar zoon beroofd. Aan de ban des HEREN ontkomt gij niet!" Daarop nam Samuël zich een zwaard, en hieuw de vorst eigenhandig in stukken voor het aangezicht van de HERE te Gilgal.

34, 35 Toen scheidden zich de wegen van profeet en koning: Samuël begaf zich naar Rama, Saul naar zijn hof in Gibea. De breuk was definitief: nooit meer zou Samuël met Saul spreken, nimmer hem een openbaringswoord Gods doorgeven [1]). Hoewel Samuël, die eerst zoveel met Saul had opgehad, er ontzaglijk veel leed over droeg. Maar het kon en het mocht niet anders: het berouwde immers de HERE, dat Hij deze man geroepen had tot zijn hoge positie op de troon van Israël.

---

[1]) Volgens 19 : 24 hebben Saul en Samuël elkander nog één keer ontmoet, maar dat was niet, omdat Samuël de koning een boodschap had te brengen.

e. *De Ware Koning Israëls roept Zich Zijn vader-naar-het vlees op de troon.* 16 : 1-13.

16 : 1 Ogenschijnlijk veranderde er echter niets, al was Saul van het koningschap vervallen verklaard. Samuël, die nog steeds leed over Saul droeg en zich bezorgd afvroeg, hoe de geschiedenis van het Bondsvolk zich nu ontwikkelen zou, ontving echter, kort na zijn terugkeer naar Rama, een openbaring van de HERE. Deze sprak tot hem: „Hoe lang blijft ge nog treuren over Saul? Ge weet toch, dat Ik hem verworpen heb als Israëls koning? Hoor toe: Ik ga u thans de opdracht geven, de man te zalven, die hem op de troon van Mijn volk zal opvolgen; vul daartoe uw hoorn met zalfolie, en begeef u in Mijn Naam naar Bethlehem, tot Isaï [1]), want onder diens zoons heb Ik Mij een koning verkozen!"

2, 3 Hoewel enerzijds verblijd door deze mededeling, schrok Samuël er anderzijds van: hoe zou Saul dit opvatten? Hij wierp dan ook tegen: „HERE, hoe kan dit nu? Saul hoort dit zonder twijfel, en dan zal hij mij zeker doden!" Daarop antwoordde de HERE hem: „Ge moet dit zó inkleden: neem een koe-kalf met u mee, en zeg tot de Bethlehemieten, dat ge gekomen zijt om Mij een slachtoffer te brengen; aan de offermaaltijd, die daaraan verbonden is, moet ge Isaï en zijn gezin nodigen [2]); dan zal Ik u zeggen, wat ge doen moet, en u de man aanwijzen, die ge Mij tot koning zalven moet!"

4, 5 Samuël begreep, dat hij thans zonder vrees kon gaan; dus begaf hij zich op weg naar Bethlehem. Zijn komst daar wekte aanvankelijk ontsteltenis; de oudsten der stad kwamen hem zelfs met bezorgde aangezichten en bevende tegemoet: zou Bethlehem straf verdiend hebben, of kwam de oude profeet soms als boodschapper van onheil? Ogenblikkelijk vroegen ze hem, wat de betekenis van zijn komst was: vrede....? of....? Maar Samuël stelde hen direct gerust:

---

[1]) Hiermee begint de profetie van Gen. 49 : 8-12 in vervulling te gaan, want Isaï was uit de linie van Perez, Juda's zoon, die onverwachts de eerstgeborene van de tweeling was, door Tamar aan Juda gebaard (Gen. 38 : 27-30).

[2]) Dit behoefde in Bethlehem geen verwondering te wekken, daar Isaï, als nakomeling van Juda, Nahesson, Boaz, een der meest-invloedrijke oudsten dier stad was.

„Mensen, mijn komst is met vrede; ik ben hierheen gekomen, om den HERE slachtoffer te brengen. Ik nodig u uit, om aan dat offer deel te nemen; heiligt u dus, naar de voorschriften der Wet!" [1]) Daarna begaf hij zich naar het huis van Isaï, om persoonlijk hem en zijn zoons te heiligen, en hen te inviteren tot de maaltijd, die, na toebereiding, gehouden zou worden.

6, 7 Vóór de maaltijd begon, werden in een andere kamer de zonen van Isaï aan de grijze ziener voorgesteld, van de oudste af. Eerst kwam dus Eliab [2]) binnen. Al aanstonds werd Samuël getroffen door diens rijzige en kloeke gestalte [3]); het was dus geen wonder, dat hij dacht: „Deze moet het zijn! — hem zal Jahweh mij laten zalven!" Maar toen hoorde hij duidelijk de stem Gods in zijn binnenste: „Neen, Samuël, deze is het niet, die in aanmerking komt voor de zalving tot koning. Ge moet niet op uiterlijke dingen letten — op zijn sympathiek voorkomen of op zijn hoge gestalte. Niet wat de mens ziet, is doorslaggevend; daar komt het niet op aan; de mens oordeelt naar wat voor ogen is, de HERE ziet het hart aan".

8-10 Vervolgens riep Isaï (dien Samuël natuurlijk vertrouwelijk had ingelicht over het doel van zijn komst) Abinadab [4]), en stelde hem Samuël voor. Maar hij zeide: „Ook deze heeft de HERE niet verkoren". De derde was aan de beurt; zijn naam was Samma [5]); maar opnieuw merkte Samuël hetzelfde op. Zo ging het door, tot er zeven zoons aan hem gepresenteerd waren [6]). Telkens moest Samuël opmerken: „Neen, deze is het niet, die van de HERE geroepen is".

11-13 Hierop vroeg Samuël aan de vader, of dit al zijn jongens waren. „Neen", antwoordde Isaï, „ik heb er nog een,

---

1) Het „heiligen" bestond in het zich-wassen en het aantrekken van schone kleren (vgl. Gen. 35 : 2; Ex. 19 : 10).

2) Eliab = „vader is mijn God".

3) Onwillekeurig zal Samuël vergelijkingen met Sauls uiterlijk hebben getrokken.

4) Abinadab = „Vader heeft zich vrijgevig getoond".

5) Samma (of Simea), verkorting van Elisama = „God heeft gehoord".

6) In 1 Kron. 2 : 13 worden zeven zoons van Isaï genoemd; behalve de oudste drie: Nethaneël, Raddai, Ozem, David. Waarom er een uitgevallen is, is onbekend; Isaï had er acht (vgl. 17 : 12).

de jongste [1]); maar die is er niet, want die weidt de schapen!" „Nu", zei Samuël, „dan moet ge hem hier ontbieden, want we gaan niet de offermaaltijd gebruiken, voor ik ook hem gezien heb." Direct liet Isaï zijn jongste halen. Opmerkzaam keek Samuël hem aan: hij bleek een robuste jongeman te zijn, roodbruin verbrand door de zon, met schone, heldere ogen en een welgeschapen postuur. Toen hoorde Samuël de stem van de HERE in zijn binnenste: „Ja, deze is het! Sta op en zalf hem". Ontroerd stond de oude man op, nam zijn hoorn vol olie, en goot die zonder iets te zeggen, terwijl zijn familiekring — de vader en de broeders — getuigen waren, over Davids hoofd leeg. Want de naam van deze jongeman was David [2]). Bij het teken gaf de HERE de betekende zaak: Zijn Geest greep van die dag af David aan, en vervulde hem.

Hierna keerde Samuël huiswaarts, naar Rama.

f. *De verkoren koning dient de verworpene.* 16 : 14-23.

16 : 14 Saul echter werd het spoedig duidelijk, dat de HERE hem verworpen had, want de Geest des HEREN week van hem, en zijn zielerust werd deerlijk verstoord, doordat de HERE hem overgaf aan de verderfelijke werkingen van een boze geest, instrument in Gods hand. Als die de overhand op Saul had, maakte hij heel donkere perioden door, van een knagende droefgeestigheid en soms een wurgende angst....

15, 16 Zijn hovelingen waren zeer verontrust en meelijdend met hun heer, als bij tussenpozen de boze geest de koning tot een wilde razernij bracht. Ze sloegen hem voor: „Heer koning, dat is niet uit te houden, als die boze geest Gods u zulk een angst aanjaagt; geef toch aan uw knechten, die in uw dienst staan, de opdracht, iemand te zoeken, die een citerspeler is [3]); laat deze, als hij gevonden wordt, aan het hof verbonden worden, opdat hij met schone, kalmerende

---

1) Vermoedelijk achtte Isaï hem te jong; hij was ± 16 à 17 jaar.
2) David = lieveling.
3) Een citer is een klein, draagbaar snareninstrument.

muziek u dienen kan, wanneer de boze geest over u komt; misschien helpt het, zal de boze geest van u wijken, en zult u weer beter worden!"

17, 18 Deze voorslag leek Saul goed; aanstonds beval hij: „Laat men voor mij uitzien naar iemand, die goed spelen kan, en hem tot mij brengen". Daarop nam een van de hovelingen het woord [1]), en zeide: „Mijn heer de koning, ik ken zo'n jonge man: hij is een zoon van de bekende Isaï, een der oudsten van Bethlehem; hij kan prachtig spelen — en bovendien, ik kan hem u in alle opzichten aanbevelen, want hij is zeer dapper, en zou als krijgsman een goed figuur slaan; ook heeft hij een dichterlijke aanleg, en hij is een knappe verschijning; in alles is te bemerken, dat de HERE met hem is!"

19 Direct ging Saul op deze wenk in: hij zond boden naar Isaï, die dezen het verzoek moesten overbrengen, zijn zoon David ter beschikking van de koning te stellen: zo'n flinke, welbegaafde herdersjongen kon hem van dienst zijn!

20 Isaï, die van deze boodschap wel vreemd opkeek, zond daarop zijn zoon David naar het hof te Gibea. Hij gaf hem een geschenk voor de koning mee: een ezel, wat brood, een zak wijn en een geitebokje.

21 Zo kwam David, de verkoren koning, tot Saul, de verworpene, om hem met zijn muzikale gaven te dienen. Hij viel bij de koning zo zeer in de smaak, dat deze hem op de duur zelfs tot zijn adjudant benoemde [2]).

22 Dus zond Saul tot Isaï een tweede boodschap, aldus luidende: „Mag uw zoon David in mijn permanente dienst komen te staan, want ik ben veel van hem gaan houden?" Aldus geschiedde.

23 Telkens als de boze geest over de koning kwam, nam David zijn citer, en bespeelde die zo lieflijk en roerend, dat dit Saul deed verademen: zijn angst trok weg, hij gevoelde zich beter, en de boze geest staakte zijn aanval.

---

[1]) Misschien was deze man afkomstig uit Bethlehem of de omgeving dier stad, waar David al een zekere reputatie genoot.

[2]) Dit feit zal van later datnm geweest zijn, en wordt hier alreeds door de auteur vermeld.

g. *De HERE openbaart het geheim van het theocratisch koningschap onder Israël.* 17 : 1—18 : 4.

17 : 1-3 Na verloop van jaren herstelden de Filistijnen zich van de slag, welke de HERE hun door de hand van Jonathan had toegebracht, en verzamelde hun leger zich opnieuw tot de oorlog tegen het gehate volk van Jahweh. Hun mobilisatiecentrum lag ditmaal in Socho [1]), een stadje, dat behoorde tot het stamgebied van Juda [2]), terwijl zij hun legerplaats opsloegen tussen deze stad en Azeka [3]), in Efes-Dammim [4]). Tegenover hen trok Saul het Israëlietische leger samen, dat hij legerde in het dal der Terebinten [5]). Zo lagen de slagorden tegenover elkaar: de Filistijnen op de zuidelijke berghellingen, en de Israëlieten op de noordelijke: de vallei der Terebinten lag tussen hen in.

4-7 Tot een gevecht kwam het echter niet, want tot grote schrik van de Israëlieten trad uit het kamp van de vijand een reuzengestalte naar voren, een man, die als kampvechter [6]) dienst deed. Zijn naam was Goliath, en hij was afkomstig uit Gath. 't Was inderdaad een reus, want zijn lengte was 6 ellen en een span [7]) (dat is naar onze maat ± 3 meter!).Vreeswekkend-krijgshaftig zag hij er uit: hij droeg een bronzen helm, en een geschubd bronzen harnas; alleen dit laatste had al een gewicht van vijfduizend sikkelen [8]). Voorts had hij zijn machtige benen bekleed met bronzen scheenplaten en droeg hij op zijn schouder een vervaarlijke bronzen lans, waarvan de schacht wel een weversboom geleek, en de punt, die van ijzer was, woog niet minder dan 600 sikkelen! [9]) Een levende Filistijnse oorlogsmachine! De wapendrager, die zijn omvangrijke schild voor

---

1) Socho lag ± 25 km ten westen van Bethlehem.
2) Vgl. Jozua 15 : 35.
3) Azeka was westelijk van Socho gelegen.
4) Efes-Dammim lag dus tussen beide genoemde steden (vgl. 1 Kron. 11 : 13).
5) De terebint is een terpentijnboom. Het „dal der Terebinten" was een vallei; tegenwoordig heet de er doorheen stromende beek Wadi-es-Samt.
6) Een kampvechter was een strijder, die zich tussen twee legers als „middenman" aanbood, om de strijd door een tweekamp te beslissen.
7) De Griekse vertaling (LXX) heeft: „4 el en een span", dat is ruim 2 m. M.i. moeten we ons aan de Hebr. tekst houden.
8) D.i. meer dan 80 kg.
9) Een gewicht van bijna 10 kg.

hem uitdroeg, was een dwerg, bij hem vergeleken....

8-11 Hij stelde zich in de vallei der Terebinten, en riep met donderende stem naar omhoog: „Zo, zo, hebt gij u in slagorde opgesteld? Waarom eigenlijk? Ben ik niet de Filistijn, de onoverwinlijke, terwijl gij een verachtelijk troepje slaven van Saul zijt? Weet ge wat ge doen moet — als ge tenminste dùrft? Ge moet een man uit uw midden aanwijzen, die met mij komt strijden! Als hij in staat is, tegen mij de kamp op te nemen en mij te verslaan, nu — dan zullen wij u tot slaven zijn; gelukt hem dat niet, en ben ik overwinnaar — wel, dan zult gij ons als slaven dienen! Ge hoort het allemaal goed? Ik tart uw ganse leger, Hebreeën: geef mij een man, die met mij strijdt! Wie durft?!"

Ontzet beluisterden Saul en al zijn krijgers deze taal. Met dat heerschap strijden? Wie zou dit aandurven? Allen werden in de ban van angst en schrik geslagen.

12-15 Tot het leger van Israël behoorde op dit moment niet David — ge weet: de zoon van de Efrathiet Isaï, een der oudsten van de stam Juda, woonachtig te Bethlehem —, want deze vertoefde niet regelmatig, doch bij tussenpozen aan het hof van Saul, namelijk dàn, als de koning gekweld werd door de aanvallen van de boze geest, en David voor hem musiceren moest. Als hij thuis was, oefende hij zijn herdersberoep weer uit en weidde de schapen van zijn vader. Ook deze behoorde niet tot Sauls krijgsmacht, want hij was in die dagen reeds hoogbejaard. Van zijn acht zoons (van wie David de jongste was) waren de drie oudsten Saul in de strijd gevolgd. U herinnert zich hun namen: Eliab, de oudste; Abinadab, de tweede; Samma, de derde.

16 Elke morgen en elke avond herhaalde zich het schouwspel van de Filistijnse kampvechter: hij kwam naar voren en sprak zijn uitdaging. Veertig dagen achtereen hield hij dit vol.

17-19 Op zekere dag — er kwam immers maar geen nieuws van het front! — droeg de oude Isaï zijn zoon David op, een bezoek te brengen aan het leger. „Ge moet", zeide hij, „een efa [1]) van dit geroosterd koren nemen, en deze tien broden, en dat alles aan uw broeders brengen. Ga direct op

[1]) ± 36 liter.

weg en doe het zo vlug mogelijk. Neem ook een geschenk mee voor de overste over duizend, onder wiens bevel zij staan: hier, deze tien repen melkkaas. Zie hoe uw broers het maken, en breng mij van hen een pand mee, opdat ik weet, dat ge hen inderdaad gesproken hebt. Zij liggen in het dal der Terebinten in slagorde tegenover de Filistijnen, Saul, en uw broers en heel het leger van Israël! Ga nu, want ik wil weten, hoe de situatie ligt!"

20-24 Dat was aan geen dovemansoren gezegd! De andere morgen stond David heel vroeg op, droeg de zorg voor de kudden aan een der wachters over, nam zijn vracht op zich, en liep met snelle pas heen, in westelijke richting, om de opdracht van zijn vader te volbrengen. Na een voorspoedige tocht kwam hij bij de legerplaats van zijn volk, juist op het moment, dat het leger in gesloten formatie uittrok, onder aanheffing van hun strijdkreten, om de dagelijkse slagorde in te nemen — dit deden zowel de Israëlieten als de Filistijnen, iedere morgen. Davids hart popelde: hij liet zijn bagage in de legerplaats achter, bij de bewaker van de tros, en haastte zich naar de frontlinie, waar hij zijn broeders opzocht en vond. Op het ogenblik, dat hij daar aankwam, en hen naar hun welstand vroeg, zag hij de kampvechter uit de vijandelijke linies naar voren treden: „Daar heb je hem, Goliath, de man uit Gath!" hoorde hij zeggen. Als iédere dag, nu al weken lang, sprak de reus dezelfde tartende woorden, en David hoorde ze. Wat? Wat moest hij nú zien? Sloegen me daar alle krijgers van Israël op de vlucht? Hoe bang waren zij!

25-27 Bij een groep mannen staande, hoorde David hen onder elkaar praten: „Heb je die reus gezien, zoals hij daar aankomt?" „Hij komt Israël weer tarten!" „'t Is om je uit je vel te doen springen!" „Weet je, welke enorme beloningen de koning heeft uitgeloofd voor wie tegen die man durft te strijden, en hem verslaat?" „Ja, Saul heeft beloofd, die man niet alleen rijk te maken, maar hem ook zijn dochter tot vrouw te geven; en bovendien wordt zijn familie vrijgesteld van de belastingen, die tegenwoordig in Israël geheven worden! Dat is niet karig!"

Toen mengde David zich in het gesprek. „Wat", zo vroeg hij, „wat zal de man gebeuren, die de Filistijn daar

verslaat en zo die grievende smaad van ons volk afwentelt? Hoe durft hij eigenlijk? Wie is deze onbesneden Filistijn, dat hij 't waagt, de slagorden van de levende God, onze God, te beschimpen en uit te dagen?" David ontving weer hetzelfde antwoord van het volk: breed-uit gewaagde men van de royale beloningen, door Saul toegezegd.

28-30 Gevoelden die mannen de snijdende critiek in Davids woordenkeus? Eliab, zijn oudste broer, die bij dit gesprek tegenwoordig was, voelde dat opperbest. Maar dat nu uitgerekend zijn jongste broer, nog zo'n aankomende jongeman, dit onbevreesd en hardop zei, maakte hem kregelig en zelfs woedend. Op kleinerende toon zei hij tot David: „Zo, zo, mannetje, ben je daarom hier gekomen? Ja, ik ken je wel: je wilde natuurlijk de strijd zien! Waar is je taak, jongetje? Onder wiens hoede heb je die paar schapen ginds op de steppen achtergelaten, herdertje? Ik ken je wel, verwaten en booshartige deugniet, die je bent!" Rustig keek David zijn broer aan: „Wat heb ik nu toch misdáán, Eliab? Mag ik dat nog niet eens vrágen?" Daarop liet hij Eliab staan en voegde zich bij anderen, nog eens naar hetzelfde informerend. En weer ontving hij een dergelijk antwoord.

31 Er waren er onder de manschappen, die uit heel zijn houding de indruk kregen, dat die jongeman 't wel tegen de Filistijn durfde op te nemen: zijn woorden werden tenminste aan koning Saul gerapporteerd.

32 Onmiddellijk liet deze David bij zich ontbieden. Deze zeide tot Saul: „O koning, niemand behoeft om die onbesnedene de moed te verliezen: uw knecht heeft besloten, met deze Filistijn de strijd aan te binden, en hem te verslaan!"

33 Verbaasd keek de koning hem aan, en antwoordde: „Gij. . . . ? Gij zult met deze geweldenaar de strijd niet kunnen aanbinden — ge zijt immers nog zo jong en onervaren, en hij is een krijgsman van zijn jeugd af, bedreven in het vechten!"

34-37 Maar de jongeman zeide tot Saul: „Mijn heer de koning hore toe. Uw knecht hoedt, zoals u bekend zal zijn, iedere dag de schapen van zijn vader. Een krijgsman is hij niet, dat is waar — maar bang ben ik niet, want als er een leeuw kwam of een beer, die een schaap uit de kudde weg-

roofde, dan liep ik hem achterna, greep hem bij zijn baardmanen, en sloeg hem dood. Niet alleen leeuwen, maar ook beren [1]) heeft uw knecht aldus gedood. Dacht u, dat deze onbesneden Filistijn hoger stond dan die wilde beesten? Geen sprake van! Het zal deze man precies zo vergaan als hen, want weet u: hij heeft het durven bestaan, de slagorden van Jahweh, de levende God, te honen!" Stom-verbaasd staarde Saul opnieuw de moedige jongeling aan: zou hij dat aandurven? Het was de koning een raadsel: waar haalt die David de moed en de kracht vandaan?! Toen beleed David, in kinderlijk, ootmoedig geloof, in antwoord op Sauls onuitgesproken vraag: „De HERE, Die mij toen redde uit de klauwen van leeuw en beer, is vandaag Dezèlfde: Hij zal mij ook verlossen uit de hand van deze Filistijn, en mij de zege geven!"

Daarop zeide Saul, bewogen: „Ga dan, mijn jongen, en de HERE zal met u zijn!"

38-40 Maar dat het voor Gods volk niet aankomt op persoonlijke krachten en gaven, doch op het onwrikbaar geloofsvertrouwen op de HERE — dat verstond Saul in zijn vleselijkheid niet meer. Hij deed tenminste David de voorslag, zijn eigen oorlogsuitrusting aan te doen, kleedde hem persoonlijk in zijn wapenrok [2]), zette hem een koperen helm op, en gaf hem zelfs zijn eigen borstharnas. David zelf gordde over deze soldateske uitrusting Sauls zwaard. Toen probeerde hij te lopen, want in zulk een kledij had hij nog nimmer zich bewogen. Dat zei hij ook eerlijk: „Neen, mijn heer de koning, dàt gaat niet! Ik kom er nooit in voort, ik heb me in zoiets ook nog nooit geoefend! Laat mij maar gaan zoals ik ben – dan kan ik mij tenminste vrij bewegen!" Daarop trok David alles weer uit, nam in de ene hand zijn staf, en ging op weg. Bij de bedding van de beek gekomen, zocht hij zich vijf gladde stenen, met een scherpgeslepen rand, en deed die in het vakje van zijn herderstas, waarin hij altijd de slingerstenen bewaarde. Zo ging hij op weg,

---

[1]) De bergberen van toen waren blijkbaar gevaarlijker tegenstanders dan de leeuwen, die zich ophielden in de „pronk van de Jordaan".

[2]) Toentertijd droegen de Israëlietische krijgers geen harnas (er waren immers geen smeden in Israël!), maar een wapenrok van dikke, stijve, ruwe stof.

in de richting van de Filistijn, die onvermoeid zijn uitdagende woorden galmde. Zijn slinger hield hij achteloos in zijn hand.

41-44 Ook Goliath kwam, toen hij zag, dat eindelijk een strijder uit de linie der Hebreeën het waagde, naar voren te komen, dichterbij, vergezeld van zijn schilddrager. Zijn blijdschap, dat zijn uitdaging nu beantwoord scheen te worden, verkeerde echter in woede, toen hij zag, wie hem tegentrad: een boertje! — een knaap nog bijna, welgevormd van leden en met een echt-landelijke roodbruine kleur! Moest hij met zo'n mannetje vechten? Dat was toch geen partij voor hèm, de krachtmens uit het reuzengeslacht van Rafa!! [1]) Bars donderde hij David toe: „Wat nu? Ben ik soms een hond, dat gij met een stok op mij afkomt? Bij al mijn goden, vervloekt zijt gij! Mogen mijn goden u vernietigen! Kom maar eens hier, knaap," — zo vervolgde de reus — „dan zal ik je een kopje kleiner maken, en je vlees aan de vogelen des hemels en aan de dieren des velds geven!"

45-47 Maar onbevreesd en vol geloofsmoed antwoordde David hem: „Och man, gij komt mij tegen met zwaard en speer en werpspies, maar ik kom tot u met de naam van de HERE der heirscharen, de God der slagorden van Israël, Dien gij gehoond hebt! Weet ge, wat vandaag geschieden zal? De HERE zal u in mijn macht geven! Ik zal u verslaan en u het hoofd afhouwen! Ja, méér nog gebeurt er: ik zal vandaag de lijken van uw mede-soldaten aan de vogelen des hemels en aan de dieren des velds geven, opdat de ganse aarde wete, welk een God Israël bezit — ja, opdat al dit volk wete, dat de HERE niet door vleselijke wapenen, een zwaard en een speer, verlost, maar door Zijn machtige rechterarm! Want de HERE strijdt voor ons — Hij geeft u in onze macht!"

48-52 Daarop schreed de Filistijn in volle kracht en majeteit voorwaarts, van zins, dit peuleschilletje eens even op te knappen. Maar David rende naar de vijandelijke linie toe, de reus tegemoet. Gelijk hij in het herdersleven zich geoefend had, stak hij al lopend zijn hand in de tas, nam

---

[1]) Vgl. 2 Sam. 21 : 15-22.

een steen, legde deze in de slinger — daar suisde de steen door de lucht.... welgemikt was deze worp, want hij trof de Filistijn precies in het voorhoofd, onder de rand van de helm, zodat de steen in zijn hoofd drong. Als een blok stortte de reus voorover. Dat was de hand des HEREN! De ongewapende jeugdige David versloeg de machtige Filistijnse reus.... met een slinger en een steen! Niet eens een zwaard droeg David bij zich: op deze simpele manier versloeg hij de Filistijnse kampvechter, en bracht hem ten val.

Toen David de reus bewegingloos ter aarde zag liggen, snelde hij op hem toe, ging op zijn lichaam staan, trok diens zwaard uit de schede, en hieuw den machtige met één forse slag het hoofd af. De snoever was dood.... het ongelooflijke was geschied!

Geweldig was de uitwerking van dit feit. De Filistijnen, waarnemend, dat hun held, hun trots, neergeveld was, sloegen van schrik terstond op de vlucht, in een wilde paniek. De mannen van Israël en Juda hieven een luid en juichend krijgsgeschreeuw aan, en stormden de vluchtende vijand achterna, in de richting van Gath, zelfs tot aan de poorten van Ekron. Het werd één glorieuze overwinning: de lijken der gesneuvelde vijanden lagen op de weg naar Saäraïm, in de richting zowel van Gath als van Ekron, tot vlak bij deze steden toe.

53, 54 Na de heftige en niets-ontziende achtervolging der Filistijnen keerden Sauls troepen terug naar het legerkamp, dat de vijand zo onverwachts had achtergelaten. Daar konden zij nu naar hartelust plunderen: een rijke buit viel hun ten deel. David heeft het hoofd van de Filistijn meegenomen, en bij zich gehouden, tot hij het — later — naar Jeruzalem bracht, waar hij het als een trofee bewaarde. Ook zijn wapenen nam hij mee: die legde hij echter in de tent des HEREN [1]).

55-58 Toen Saul David zo onbevreesd de Filistijn zag tegemoet gaan, en zich afvroeg, wat toch het geheim van diens moed was, had hij aan zijn veldheer Abner gevraagd: „Wiens zoon is toch deze jongeling, Abner? Ik bedoel: wat

---

[1]) Dit blijkt uit hfdst. 21.

voor opleiding heeft hij toch gehad?" Saul dacht: misschien geeft dit de verklaring voor dit ongehoord-moedige optreden. Abner had, met eedzwering, geantwoord, dat hij dit niet wist: ook hij kon „het raadsel David" niet verklaren. Toen had de koning zijn opperbevelhebber opgedragen, dat eens tot de bodem uit te zoeken, hoe het met Davids opleiding stond.

Zodra David terugkeerde van het verslaan van de Filistijn, ving Abner hem op en leidde hem naar koning Saul, voor wiens aangezicht hij trad met het bloed-druipende, verstarrende hoofd van de geweldige in zijn hand. Toen vroeg Saul hemzelf: „Wiens zoon zijt gij toch, jongeman?" Dat was een informeren naar het geheim van zijn optreden. Maar heel eenvoudig antwoordde David: „Ik ben de zoon van uw knecht Isaï, uit Bethlehem!" En daarmee beleed hij, dat zijn overwinning niet door kracht of geweld geschied was, doch door de Geest des HEREN. Dit was echter aan Saul verborgen, omdat de Geest van hem geweken was.

Zo openbaarde de HERE het geheim van het theocratisch koningschap onder Israël.

18 : 1 Wat voor Saul echter verborgen was, heeft zijn zoon Jonathan, door het geloof, mogen zien: dat David de man van Gods welbehagen was. Want nauwelijks was deze klaar met zijn spreken tot Saul, of het hart van Jonathan werd in een diepe liefde verbonden aan het hart van David: Jonathan had hem lief als zichzelf.

2 Saul nam David diezelfde dag nog mee, om hem voorgoed aan zijn dienst te verbinden, waartoe hij hem in de kring van zijn hovelingen opnam. Hij gaf David zelfs niet eens verlof, eerst naar zijn ouderlijk huis weer te keren.

3, 4 De bijzondere betrekking van sympathie en liefde, die in het hart zowel van Jonathan als van David zo spontaan ontstond, bevestigde Israëls kroonprins, door een verbond met de zoon van Isaï te sluiten, want Jonathan had hem lief als zichzelf. Als bezegeling van dit onbaatzuchtige verbond gaf Jonathan hem zijn mantel, zijn wapenrok, en zelfs zijn zwaard, zijn boog en zijn gordel, opdat David toegerust zou zijn, nu hij zijn militaire loopbaan in dienst van de koning begon.

h. *De verwording van het koningschap openbaart zich in Sauls haat tegen de gezalfde des HEREN.* 18 : 5-30.

18 : 5 Nu David in het leger was opgenomen, belastte koning Saul hem met verschillende militaire opdrachten, zodat David in meerdere expedities tegen de Filistijnen (met wie Israël op voet van oorlog bleef staan) meetrok, en altijd met succesvolle afloop. Het duurde dan ook niet lang, of Saul bevorderde hem tot officier — een daad, die de volledige instemming vond zowel van heel het leger als ook van Sauls generale staf.

6-9 Of deze bevordering wel naar 's konings hart was, viel zeer te betwijfelen. Want op de dag, dat David zijn schitterende overwinning op de Filistijn behaald had, en hij met Saul en het leger terugkeerde naar Gibea, wat dìt geschied: in alle steden, die zij op hun triomftocht passeerden, kwamen de vrouwen koning Saul tegemoet in jubelende reidans, vreugdebetoon makend op tamboerijnen en triangels; al dansend hieven de vrouwen een beurtzang aan, die aldus luidde:

„Saul versloeg zijn duizendtallen,
David deed tienduizenden vallen!"

De inhoud van deze reizang mishaagde koning Saul en deed hem innerlijk koken van woede. Hij dacht: wel ja, ìk heb natuurlijk maar duizenden verslagen, maar die David! — van hèm zingen ze, dat hij tienduizenden deed sneuvelen! — daar heb je 't al: ze stellen hèm boven mij! — straks zal ook het koningschap nog voor die herdersknaap zijn!

Geen wonder, dat de koning van die dag af aan David met afgunst en wantrouwen gadesloeg.

10, 11 Deze rivaliteit openbaarde zich reeds de volgende morgen. Want juist die ochtend greep de boze geest Gods de koning aan, en vervoerde hem tot een van zijn aanvallen van razernij. Als een waanzinnige liep Saul door zijn huis, tot grote angst van zijn omgeving. Direct werd David ontboden, om — als naar gewoonte — voor zijn meester te spelen. Ditmaal liep het echter anders dan voorheen: Saul had namelijk zijn speer in zijn hand, en zeide opeens halfluid: „Ik zal David aan de muur spietsen". Tweemaal achtereen wierp de koning zijn wapen, maar behendig ontweek

David beide worpen, zodat de speer in de wand stond te trillen.

12-14 Daaruit bemerkte Saul, dat de HERE met Zijn Geest van hem geweken en met David was, zodat hij voor de jonge Judeeër bang begon te worden: zou deze hem waarlijk van de troon gaan stoten? Dus zon de koning op een middel, hem uit zijn omgeving te verwijderen. Dit vond hij hierin, dat hij David tot hoofdofficier bevorderde, tot overste over duizend, zodat hij nu aan het hoofd der soldaten moest uitrukken, wat de kans op sneuvelen vergrootte. Zo dacht Saul — maar telkens keerde David, met roem beladen, uit de gevechten terug, want de gunst des HEREN rustte op hem, en Zijn hand schonk hem grote voorspoed.

15, 16 Toen Saul dat constateren moest, werd hij nog veel erger bevreesd voor David, te meer, omdat hij zag, hoe buitengewoon-populair de jongeman werd bij heel Israël en Juda: ze zagen hem graag aan hun hoofd uittrekken en terugkomen; het werd een eer, onder David te dienen.

17-19 Dus gevoelde de koning ook wel, dat hij niet langer talmen kon met de vervulling van zijn belofte, indertijd voor de overwinnaar van Goliath uitgesproken. Daarom zei hij tot David: „Ik moet nog altijd mijn gelofte gestand doen; nu, ik zal u Merab, mijn oudste dochter, tot vrouw geven; natuurlijk blijf ik van u verwachten, dat gij een dapper man zijt in mijn dienst, en de oorlogen des HEREN voor mij voert!" Zo sprak Saul, quasi vroom: hij durfde er zelfs de naam van de HERE bij te noemen! Maar heimelijk hoopte en redeneerde hij aldus: Het is beter, dat die David niet omkomt door mijn hand, doch door die van de Filistijnen! Tot zijn verwondering ging David helemaal niet gretig op zijn aanbod in. Hij weigerde niet, maar wierp deze tegenwerping op: „Mijn heer de koning, dat is een te grote eer! Wie ben ik, en wat is mijn familie in Israël, het geslacht van mijn vader, dat ik een schoonzoon van de koning zou worden?" Toch werd het tijdstip van de huwelijkssluiting bepaald. Maar toen dit naderde, gaf de onberekenbare vader zijn dochter Merab niet aan David, doch aan een andere huwelijkspretendent: Adriël [1]), een invloedrijk man uit Abel-Mehola!

[1]) In sommige handschriften gespeld: Azriël (= „God heeft geholpen").

20, 21 Hoe kwam Saul daartoe? Omdat hij bemerkte, dat zijn tweede dochter, Michal, David liefhad: deze had dit ondubbelzinnig doen opmerken, en het werd al spoedig haar vader overgebracht. Tot diens grote vreugde: nu kon hij èn zijn oudste aan Adriël ter vrouw geven èn via zijn jongste dochter nog trachten, Davids levenslamp te doen uitblussen. Want hij liep met een plannetje rond, waardoor, naar zijn inzien, wel heel sterk de mogelijkheid geboden werd, dat David sterven zou door vijandelijke hand, wat hem altijd nog het beste toescheen. Dus sprak Saul tot David: „Al is Merab nu met een ander getrouwd, ik ben mijn belofte niet vergeten: ge kunt op tweeërlei manier mijn schoonzoon worden!" David begreep best, wat de koning bedoelde, maar hield zich op de vlakte: Saul sprak immers wel over een huwelijk, maar niet over de voorwaarden!

22, 23 Daarop nam Saul een paar vertrouwde hovelingen in de arm; zij moesten David aansporen, doordat zij in een vertrouwelijk gesprek zeggen moesten: „Waarom gaat ge toch niet op het aanbod van de koning in, om zijn schoonzoon te worden? Daar is toch geen enkel bezwaar tegen! Ge weet, dat de koning u heel graag mag, en dat dit huwelijk de goedkeuring van heel het hof zou wegdragen! Nu dan, grijp toch deze kans!" Alzo deden Sauls dienaren. Maar David had het hele gevalletje dóór. Hij antwoordde: „Alsof dat een kleine zaak zou wezen: des konings schoonzoon te worden! Ik ben immers geen man, die enig vermogen bezit!"

24-26 Sauls hovelingen brachten natuurlijk dit antwoord aan de koning over. Waarop Saul zei: „Dat dacht ik wel: het gaat natuurlijk om de koopprijs! [1]) Welnu, zegt dit tot David: Weet ge, wat de koning als koopprijs verlangt? Niets anders dan honderd voorhuiden der Filistijnen, die ge verslaan moet als wraakneming op de vijanden van de koning!" Saul had immers de bedoeling, zijn vijand te doen sneuvelen door Filistijnse hand! Gewillig traden de hovelingen weer als spreekbuis van de koning op: zij deelden David Sauls voorwaarde mee, en deze bewilligde er in, aldus de schoonzoon van de koning te worden.

---

[1]) De „mohar" of koopprijs was de prijs, die de bruidegom aan de vader van de bruid betaalde (vgl. Gen. 34 : 12).

27-29 De termijn voor de dag, waarop de verloving tot stand zou komen, was nog niet verstreken, of David ondernam met zijn mannen een expeditie naar het Filistijnse land. Op die tocht versloeg hij niet minder dan tweehonderd vijanden, van wie hij de voorhuiden meebracht, opdat die aan de koning getoond zouden worden: de dubbele koopprijs dus! Nu kon Saul niet anders dan toestemmen in het huwelijk van David met zijn dochter Michal. Welk huwelijk dan ook gesloten werd. Saul begreep het thans wel ten volle, dat de HERE met David was, en hij dus niets tegen hem beginnen kon. Bovendien behoefde hij op de hulp van zijn dochter niet te rekenen, want Michal had haar man lief en stond zeker helemaal aan diens zijde. Daarom vreesde hij David des te meer. Tegelijk werd zijn hart al sterker met haat en vijandschap vervuld. Heel zijn leven door zou dit zo blijven. Aldus verhardde Saul zich in de zonde. . . .

30 En die haat kreeg hoe langer hoe meer voedsel, doordat David, wanneer de Filistijnse vorsten weer een aanval ondernamen, meer beleid toonde en meer voorspoed had dan alle andere officieren van Saul. Daardoor kreeg hij een zeer beroemde naam in Israël, en werd hij gevreesd door de vijanden.

i. *De breuk tussen het verworden koningschap en de gezalfde des HEREN wordt defintief en openbaar.*
19 : 1—20 : 43.

19 : 1-3 De brandende haat in zijn hart kon Saul niet langer verborgen houden: openlijk ging hij er voor uitkomen, dat hij David als zijn doodsvijand beschouwde, als een staatsgevaarlijk man, die hem wel eens van zijn kroon zou kunnen beroven. Hij maakte zowel Jonathan als al zijn hovelingen deelgenoot van zijn voornemen, David ter dood te brengen. Hoe de kroonprins daarvan schrok! Hij had immers David zo innig liefgekregen! Er over nadenkend, kwam Jonathan tot geen andere conclusie, dan dat David gewaarschuwd diende te worden. In zijn liefde bleek deze zoon van Saul ook trouw: gelovig boog hij zich voor de vrijmacht des HEREN. Dus zocht hij David op, en waarschuwde hem aldus: „Mijn vader heeft nu het masker afgeworpen; hij is van zins, u te doden, en heeft daartoe de medewerking van

zijn dienaren ingeroepen. Nu moet ge op uw hoede zijn: vertoon u morgenochtend vroeg niet aan het hof, maar verberg u in de een of andere schuilplaats, in het veld. Als dan mijn vader morgenochtend uitgaat, voor zijn morgenwandeling, zal ik hem achterna gaan, en mij bij hem voegen, om eens vertrouwelijk met hem te spreken. En als ik dan gezien heb, hoe het met hem staat, kom ik er u van op de hoogte brengen".

4-5 Naar deze afspraak ging Jonathan inderdaad de volgende morgen, buiten in het open veld, met zijn vader praten. Onomwonden pleitte hij voor zijn vriend. Hij bezwoer Saul: „Mijn vader, uw voornemen, om David te doden, is zonde, en ook een heel verkeerde politiek. Waarom zou Israëls koning zich aan David bezondigen? U weet best, dat hij zich niet aan u bezondigd heeft! Integendeel, alles wat hij tot nog toe gedaan heeft, is u en uw regering ten goede gekomen. Vergeet toch niet, mijn vader, dat hij zijn leven op het spel heeft gezet, toen hij de Filistijn, die geweldenaar, verslagen heeft, en dat de HERE daarmee een grote verlossing voor Zijn volk bewerkte. U bent er zelf getuige van geweest, en hoe blij was u toen niet! Bedenk toch, dat u onschuldig bloed vergieten zoudt, indien u David ter dood zoudt laten brengen, terwijl er niet de minste oorzaak voor is. Waarom zoudt u zulk een groot onrecht doen? Het is toch wel een ernstige zonde, als koning het recht des HEREN te buigen. Mijn vader doe alzo niet!"

6 Dit betoog maakte indruk op Saul. Maar nu sloeg zijn onevenwichtige natuur naar het andere uiterste over: hij verzekerde zijn zoon namelijk onder eedzwering aan de HERE, dat hij van zijn voornemen afzag, en David niet ter dood zou laten brengen.

7 Verheugd zocht daarop Jonathan zijn vriend op, deelde hem de inhoud van dit gesprek mee, en nam hem mee naar het hof. Voor het oog der mensen was er dus een verzoening tussen schoonvader en schoonzoon tot stand gekomen, en David verrichtte weer als voorheen zijn taak.

8 Spoedig daarop bleek het weer nodig, dat David in de taaie en vermoeiende guerilla-krijg, die de Filistijnen tegen Israël voerden, handelend optrad; hij trok uit, en de HERE was met hem; opnieuw behaalde hij een grote overwinning

op de vijand, zodat deze voor hem op de vlucht sloeg.

9, 10 Maar dit succes deed de oude haat in Sauls hart weer oplaaien; en in die gesteldheid kreeg de boze geest, door de HERE als instrument gebruikt, vrij spel: hij greep de koning aan, terwijl deze in zijn huis zat, zijn speer in de hand houdende. Als steeds werd David ontboden, om op zijn citer te spelen. En weer kwam de goddeloze gedachte op, David te doden (want de muziek bleek al geen invloed meer op Saul te hebben!). De koning voegde de daad bij het woord: de werpspeer suisde door de kamer. Ook deze keer ontweek David het dodelijke wapen, zodat dit in de muur terechtkwam. Toen vond David het maar geraden, het koninklijk paleis te verlaten: in het nachtelijk donker vluchtte hij naar zijn huis.

11-13 Nu besloot echter Saul, door te zetten: aan enige mannen van zijn lijfwacht droeg hij op, naar Davids woning te gaan, die te omsingelen, des morgens vroeg het huis binnen te dringen [1]), en David te doden, of althans hem gevangen te nemen en voor zijn aangezicht te brengen, opdat hij hem terecht kon doen stellen. Davids vrouw, Michal, kreeg echter de wachtposten in de gaten, en waarschuwde haar man dringend: „Man, als je vannacht niet weet te ontkomen, ben je morgen een kind des doods; we moeten zien, dat je wegkomt!" Met vrouwelijk vernuft bedacht zij dit plannetje: hem uit het venster te laten zakken, opdat hij over de stadsmuur zou kunnen ontsnappen [2]). Aldus gebeurde, zonder dat de schildwachten het bemerkten. Daarop nam Michal het afgodsbeeld, dat zij in huis had, legde dit op de matras, spreidde er een deken over uit, en legde over het hoofd een van geitenhaar geweven net [3]).

14-17 Nauwelijks was het de andere morgen licht geworden, of daar verscheen een deputatie van het paleis, die de opdracht had, David te arresteren en voor de koning te geleiden. Maar zijn vrouw scheepte hen af met de noodleugen, dat hij ziek was. De deputatie kwam dus onverrichterzake terug. Woedend droeg Saul hen op, opnieuw naar Davids huis te gaan, en hem met bed en al tot hem te brengen, op-

---

1) Vgl. Psalm 59.
2) Misschien was het huis op de stadsmuur gebouwd.
3) Dit diende ter beschutting tegen en afweer van allerlei insecten.

dat hij David zou kunnen doden. Nu ontdekten de boden des konings het bedrog: toen zij het bed wilden oppakken, zagen zij de terafim er op liggen, handig gemaskeerd door het net van geitenhaar! Opnieuw keerden ze zonder succes naar het paleis terug. Hoe Saul in toorn ontstak, toen hij hoorde van de poets, die Michal hem gebakken had! Onmiddellijk ontbood hij zijn dochter, en verweet haar in heftige taal, dat zij hem zo om de tuin geleid had, waardoor „zijn vijand" (zoals hij zijn schoonzoon betitelde) had kunnen ontsnappen. Wéér had Michal een noodleugentje bij de hand: „Maar mijn vader, hij dreigde mij te zullen doden, als ik hem niet hielp bij zijn vlucht — wat kon ik ànders doen?"

18 Toen David in de nacht ontvluchtte, en dus gelukkig zijn arrestatie ontkwam, besloot hij, een schuilplaats te zoeken bij Samuël: hij toch was de drager van het profetische Godswoord en degene, die hem gezalfd had — waar zou hij beter toevlucht kunnen zoeken? Dus begaf hij zich naar Rama, zocht de oude profeet in zijn huis op, en vertelde hem al zijn wederwaardigheden, door de grievende bejegening van Saul ontstaan. Samuël ging daarop samen met hem naar de profeten-nederzetting Najoth [1]). Beiden stonden immers in het geloofsbesef, dat hun enige toevlucht was: het Woord des HEREN, gelijk dat in de gemeenschap dezer profeten geopenbaard werd [2]). Daar bleven zij, wetende, dat God alleen hun Burcht was [3]).

19-21 Het lekte natuurlijk al spoedig uit, dat David te Rama was en zijn toevlucht bij Samuël had gezocht; dit gerucht bereikte ook Saul. Terstond zond de koning een patrouille uit, om David daar gevangen te nemen, want hij moest en zou hem hebben! Toen deze bij Najoth arriveerde, zagen ze daar een schare van profeten, die in extase aan het zingen en profeteren waren, onder leiding van de bejaarde Samuël, op een soort podium staande [4]). Wat overkwam Sauls

---

1) „Najoth" betekent: „woningen"; waarschijnlijk hebben we hier te denken aan een complex huizen, waar profeten woonden, in of onder de rook van Rama.

2) J. C. Sikkel, „Naar Gods hart", I, blz. 150-154, noemt het hoofdstuk over 1 Sam. 19 : 18-24 heel tekenachtig: „In de schuilplaats der profetie".

3) Vgl. Psalm 59 : 10, 18.

4) St. V.: „Samuël staande over hen gesteld" — in het voorzetsel van de grond-

boden nu? Eer ze het zich konden realiseren, had de Geest van God ook hen aangegrepen, zodat zij met de profeten samen in geestvervoering geraakten, en ook aan het profeteren sloegen. De tijding hiervan werd aan Saul gebracht. Toen zond de koning een tweede groep van boden, maar ook deze verging het als de eerste. Een derde patrouille werd uitgezonden; ook zij werd in de profeterende schare ingeschakeld.

22-24 Nu was 't met Sauls geduld uit: briesend van woede besloot hij, zelf te gaan: aan dat waanzinnig gedoe moest nu maar eens een eind komen! Dus begaf hij zich op weg. Gekomen bij de grote put te Sechoe, trof hij mensen aan, wie hij — bevreesd misschien, dat ondertussen zijn gehate schoonzoon al weer gevlucht zou zijn — de vraag stelde: „Weten jullie soms, waar Samuël en David zich bevinden?" Hij kreeg ten antwoord: „Jazeker, zie, ze zijn in Najoth, te Rama!" Saul vervolgde zijn tocht, in de richting van het profetencomplex te Rama, maar. . . .reeds onderweg greep hem de Geest Gods aan, zodat óók híj in extase geraakte, en al profeterend in Najoth arriveerde. Zo sterk legde de Geest beslag op hem, dat hij eveneens zijn opperkleed afwierp, en de ganse dag, ja zelfs heel de nacht, al profeterend neerlag, in tegenwoordigheid van Samuël. En weer zei de spraakmakende gemeente: „Is Saul ook onder de profeten?" [1])

20 : 1-3 Saul was nu, om zo te zeggen, wel tijdelijk onschadelijk gemaakt door het rechtstreekse ingrijpen van de HERE, maar toch vertrouwde David hem niet; dus maakte hij van de gelegenheid gebruik, om uit Rama te vluchten, en ergens anders zich schuil te houden. Maar in zijn hart leefde de vraag, of hij wel voorgoed de dienst van Saul verlaten mocht, en dus definitief met zijn schoonvader breken.

---

tekst voor „over" ligt een aanwijzing, dat Samuël in plaatselijke zin hoger stond dan de profeten.

[1]) Terecht is er op gewezen, dat deze spreekwoordelijke uitdrukking nu een gewijzigde klank krijgt, vergeleken met 10 : 11: toén werd ze gebezigd in verwondering om de vrijmacht des HEREN, nu in verbazing om Zijn almacht, in welke Hij zelfs Zijn vijanden in Zijn dienst stelt, maar tegelijk Zijn knechten (David, Samuël!) tot een Burcht is (vgl. Goslinga, K.V. 1 Sam., blz. 241; voorts „De Reformatie", jrg. 32, no. 13, hoofdartikel van ds J. Kamphuis).

Daarom begaf hij zich, na enige tijd, weer naar Gibea, om Jonathan eens te polsen, hoe diens vader nu eigenlijk tegenover hem stond. Hij zeide tot hem: „Jonathan, wat is het toch eigenlijk droevig, dat uw vader mij naar het leven staat! Want wat heb ik hem misdaan? Om welke zonde of om welk onrecht, tegen uw vader gedaan of aan hem begaan, zoekt hij mij toch uit de weg te ruimen? — ik weet het niet, zeg gíj het mij eens!" „Maar David", antwoordde Jonathan, „hoe komt ge toch bij zulke sombere gedachten? Waarlijk, mijn vader staat u niet meer naar het leven. Want dan zou hij mij toch wel in vertrouwen genomen hebben: hij doet niets zonder mij te raadplegen of het mij mee te delen. Neen, David, dat moet ge uit uw hoofd zetten: het is niet waar!" [1]) David hield echter vol: „Neen, Jonathan," — en hij bezwoer dit nu met een eed — „ik loop ieder ogenblik gevaar, dat uw vader mij doden zal. Dat hij er u nooit iets van zegt, begrijp ik wel: uw vader weet opperbest, hoe gij tegenover mij staat; dat ik in uw volle sympathie en liefde mag delen. Hij vertelt het u natuurlijk niet, in de gedachte, dat gij het maar liever niet moet weten, omdat ge er anders maar bedroefd over zoudt zijn. Toch is het zo! Zo waar de HERE leeft, en zo waar gij leeft — er is nauwelijks één schrede tussen mij en de dood!"

4-11 Daar schrok Jonathan toch van. Diep onder de indruk informeerde hij: „Zeg me dan maar, wat gij verlangt — ik zal het voor u doen". Toen kwam David met het plannetje voor de dag, dat hij van te voren al had overwogen. „Kijk eens", zeide hij, „morgen is het 't feest van de nieuwe maan [2]), zoals ge weet. Dan zou ik dus verplicht zijn, krachtens mijn positie en als schoonzoon, aan de maaltijd met de koning aan te zitten. Ik vraag u nu verlof, niet te komen [3]), maar mij in het veld verborgen te houden, tot de avond van overmorgen. Slaat uw vader daar dan acht op,

---

[1]) We moeten niet over het hoofd zien, dat Saul aan zijn zoon gezworen had, David niet te zullen doden (19 : 7); het daarna gebeurde kan Jonathan verklaard hebben uit de aanval van waanzin onder de invloed van de boze geest.

[2]) Dit was een feest, dat toentertijd twee dagen duurde (vgl. Num. 10 : 19; 28 : 11-15; Ps. 81 : 4, 5).

[3]) Ongetwijfeld was de kroonprins hiertoe bevoegd: bij zulke gelegenheden zal hij als ceremoniemeester gefungeerd hebben.

en mist hij mij, zeg gij dan tot hem: „David heeft mij dringend verlof gevraagd, naar zijn vaderstad Bethlehem te mogen afreizen, om daar het jaarlijks offerfeest voor zijn ganse familie te mogen bijwonen". Neemt hij dit gunstig op, door bijvoorbeeld te zeggen: „Dat is goed!" — dan mag uw dienaar weten, dat hij veilig is. Maar ontsteekt hij daarover in grote woede — nu, Jonathan, dan kunt ge ten volle aannemen, dat uw vader vast besloten is, dit kwaad over mij te brengen. Ik durf dit van u te vragen, omdat gij met uw dienaar voor het aangezicht des HEREN en onder aanroeping van Zijn Naam een verbond gesloten hebt; wees dan zo vriendelijk, mij in deze zaak te helpen. Mocht er echter naar uw oordeel bij mij enige ongerechtigheid zijn, mocht ik een misdaad begaan hebben — nu, Jonathan, breng gij mij dan zèlf ter dood! — ik zou dan liever door úw hand sterven dan door die van uw vader!"

Daarop gaf Jonathan, bewogen, hem ten antwoord: „Mijn vriend David, daar is geen sprake van, dat gij des doods schuldig zoudt zijn. Denk dit toch niet! Ik ben er volkomen van overtuigd, dat ge geheel-en-al onschuldig zijt. Zou ik er u dus niet van op de hoogte stellen, indien ik bemerken mocht, dat mijn vader vast besloten is, u ter dood te brengen?"

„Ja maar", zo vervolgde David, „hoe zult gij 't mij te weten laten komen, als uw vader u een bars en ongunstig antwoord geeft? Want in dat geval zou het voor u levensgevaarlijk kunnen zijn, om mij te waarschuwen."

Jonathan antwoordde niet aanstonds, maar dacht na. Opeens zei hij: „Kom, laten we naar buiten gaan, het veld in".

Dat deden zij samen.

12-17 In de eenzaamheid der vrije natuur sprak toen Jonathan heel zijn hart uit. Diep ontroerd begon hij onder eedzwering aldus te spreken: „Ik zweer u bij de Naam des HEREN, Die Israëls God is, dat ik morgen of overmorgen, omstreeks deze tijd, mijn vader polsen zal. Valt het zó uit, dat het voor u gunstig is — zou ik dan niet u een boodschap zenden, via een vertrouwde koerier, zodat ge het te weten komt? En is het juist andersom — nu, de HERE moge mij straffen, zo zwaar als Hij wil, maar ik zàl het u meedelen,

als mijn vader er in blijkt te volharden, u te doden. Dan zal ik u ontslag geven uit de dienst van mijn vader, en kunt ge gerust heengaan, zonder dat gij u zelf er van beschuldigen moet, die dienst kwaadwillig te hebben verlaten. In dat geval moge de HERE met u zijn, gelijk Hij in de eerste jaren van zijn regering met mijn vader geweest is. Want ik weet het wel, dat gij tot het koningschap geroepen zijt. Maar David, als ik dàn nog in leven ben, beloof mij dan, dat gij mij de goedgunstigheid des HEREN zult betonen, en mij niet zult doen sterven [1]; en dat gij ook diezelfde trouw aan mijn huis zult bewijzen, mijn nageslacht sparende — zelfs dan, wanneer de HERE alle vijanden van David, tot de laatste toe, van de aardbodem zal uitroeien, — opdat de naam van Jonathan nimmer uitgewist worde krachtens het verbond met het huis van David. Moge dan de HERE wraak nemen op al uw vijanden!"

Jonathan besloot deze woorden, door David nog eenmaal te doen zweren bij zijn liefde voor hem, want hij had David lief met al de liefde van zijn onbaatzuchtige ziel: hij had David immers lief als zichzelf.

Deze beloofde het onomwonden.

18-23 Voorts zeide Jonathan tot David: „Wat nu uw voorstel betreft: morgen, met de nieuwe maan, zult gij dus uw plaats aan mijns vaders tafel niet innemen: ge zult verstek laten gaan. Maar als dan de derde dag aanbreekt en het feest dus voorbij is — kom dan in elk geval naar deze plaats, en verberg u achter gindse steen [2]. Ik zal komen, en dan langs die steen drie pijlen schieten, alsof ik op een of ander doel mik. Dan zal ik tot mijn knechtje zeggen: „Ga de pijlen opzoeken" [2]. Zeg ik er nu met nadruk bij: „Zie je het? — de pijlen zijn aan déze kant van je!", neem gij dan gerust aan, dat gij komen kunt, want dan is alles veilig, dan is er geen enkel bezwaar meer, zo waar de HERE leeft. Maar zou ik tot het knechtje zeggen: „Zie je het? — de pijlen liggen aan dié kant van je!", dan is het

---

[1]) Het is zeer wel mogelijk, dat Jonathan hier zinspeelt op de gewoonte van die tijden, dat een koning uit een nieuwe dynastie al de leden van de vorige koninklijke familie uit de weg ruimde.

[2]) Ik sluit me in dezen aan bij de voorslag tot tekstverbetering, die dr C. J. Goslinga geeft op dit punt (vgl. K.V. op 1 Sam., blz. 243, noot 7).

alles mis, en moet ge maar voorgoed heengaan, want dan moogt ge aannemen, dat het naar de wil des HEREN is, dat ge de dienst van mijn vader verlaat. En wat het verbond betreft, dat wij samen gemaakt hebben: zie, de HERE bij Wien wij die afspraak bezworen hebben, is tussen u en mij voor altijd!"

24-26 Zo gingen de vrienden uit elkaar. David zocht zich een schuilplaats in het veld; Jonathan begaf zich naar de stad.

De volgende dag, toen het feest van de nieuwe maan was aangebroken, en de maaltijd begon, zette de koning zich op zijn gewone plaats, aan het hoofdeinde, tegen de muur. Jonathan zette zich op zijn plaats tegenover zijn vader, terwijl de veldheer des konings, Abner, naast Saul kwam te zitten. Aan diens andere kant bleef echter de plaats van David ledig. Saul zinspeelde die dag met geen woord op dat toch-wel-opmerkelijke feit, want hij dacht: er zal iets met de jongeman gebeurd zijn, waardoor hij onrein is [1]) en niet aanzitten mag; natuurlijk is hij onrein!

27-29 Maar toen David de dag daarna, op de tweede dag van het feest der nieuwe maan, opnieuw zijn plaats leeg liet, kreeg de koning argwaan, en informeerde hij bij zijn zoon Jonathan, die als ceremoniemeester fungeerde: „Waarom heeft de zoon van Isaï [2]) gisteren niet aan de maaltijd deelgenomen, en waarom ontbreekt hij ook vandaag?" Daarop antwoordde Jonathan, volgens het met David afgesprokene: „Omdat David mij het dringende verzoek gedaan heeft, naar Bethlehem te mogen gaan". „Naar Bethlehem?" stoof Saul op. „Ja, mijn vader, hij vroeg mij verlof daartoe, omdat — zoals hij zeide — daar dezer dagen een offerfeest gevierd werd voor heel zijn familie: zijn broeder zelf had hem daartoe uitgenodigd. Dus vroeg hij: „Indien u mij genegen zijt, sta het mij dan toe, en laat mij heengaan, om met mijn broeders dat feest te vieren". U begrijpt wel: dit kon ik niet weigeren, en daarom is hij niet aan 's konings tafel gekomen!"

30, 31 Toen ontstak Saul in woede, en voer aldus tegen Jona-

---

[1]) Saul zal hier doelen op een geval als genoemd in Lev. 15 : 16; Deut. 23 : 10, 11.

[2]) Let op het smalende hierin: Saul noemt David hier niet eens bij zijn eigen naam!

than uit: „Je bent me toch ook een weerspannige, ontaarde zoon! Ik wist het al wel, dat gij de partij van de zoon van Isaï gekozen hebt, tot schande van u zelf, en tot schande van haar, die u ter wereld gebracht heeft! Begrijpt ge het dan niet, dat gij uw eigen glazen ingooit, aartsdomme man, die ge zijt?! Want dit staat onomstotelijk vast: zolang die zoon van Isaï op aarde leeft, zult gij niet kunnen bestaan, en het koningschap is voor u verkeken! Nu moet het uit zijn: ik eis van u, dat gij die rebel hier voor mijn aangezicht brengt, want hij is een kind des doods!"

32 Maar nu begon ook Jonathans bloed te koken, en hij zeide tot zijn vader, op heftige toon: „Waaròm moet David dan toch ter dood gebracht worden? Wat heeft hij dan toch gedáán?"

33, 34 Hierop gaf Saul geen antwoord, doch hij hief zijn speer op, en wierp deze naar zijn eigen zoon; had die worp hem getroffen, dan had de vader zijn kind vermoord....

In brandende toorn stond nu Jonathan op van de tafel, en ging heen. Heel die tweede dag van het feest der nieuwe maan at hij niets — hij kòn het niet, want hij was verontwaardigd en nog meer bedroefd, om Davids wil: hoe schandelijk trad zijn vader tegen deze op, en welk een smaad deed hij zijn schoonzoon onverdiend aan!

35-43 De volgende ochtend vroeg ging Jonathan het veld in, naar de met David afgesproken plaats; hij nam zijn knechtje mee, zodat wie hem ontmoette, denken zou, dat hij ging jagen. In de buurt van de steen gekomen, zei hij tot de knaap: „Loop vlug heen, zoek de pijlen, die ik ga afschieten!" Terwijl de jongen als een haas wegrende, schoot zijn meester een pijl over hem heen. Toen de jongen bij de plaats kwam, waar de afgeschoten pijl zo ongeveer terechtgekomen was, riep Jonathan hem toe: „De pijl ligt toch aan dié kant van je?" Het knechtje aarzelde en bleef vorsend staan. Waarop Jonathan hem weer toeriep: „Vlug, maak voort, blijf niet staan!" (— dit als een waarschuwing voor David). Inderdaad vond het knechtje de pijl, en kwam die bij zijn meester terugbrengen. Natuurlijk wist de knaap niets van de eigenlijke betekenis van dit alles: dat was een geheim tussen Jonathan en David. Nu gaf Jonathan het knechtje opdracht, zijn wapens te

nemen en naar de stad terug te brengen. Gehoorzaam nam de jongen ze, en begaf zich naar Gibea. Toen hij uit het gezicht was, kwam David van achter de steen te voorschijn, wierp zich op zijn aangezicht ter aarde, en maakte zo driemaal een buiging [1]). Toen werd de ontroering beiden te machtig: zonder een woord te zeggen, kusten zij elkander, al wenende. Vooral David had het erg te kwaad: hij voelde het gewicht van dit ogenblik, dat een algehele omkeer in zijn leven betekende. Het was ten slotte Jonathan, die aan het samenzijn een einde maakte, door te zeggen: „David, nu moet ge heengaan. Ga in vrede: het zij, gelijk wij dat elkander in de Naam des HEREN gezworen hebben: in ons verbond zal de HERE tussen mij en u staan, en ook tussen mijn en uw nakomelingen, voor altijd!"

Zo stond David op, en ving zijn zwerftochten aan. . .

Maar Jonathan keerde met een bekommerd hart naar de stad terug.

j. *In de vervolging van de gezalfde des HEREN blijkt Sauls voortgaande verharding.* 21 : 1—22 : 5.

21 : 1 Nadat die beiden, Jonathan en David, uiteengegaan waren, overwoog de laatste, waarheen hij zou vluchten. Hij geloofde wel, schuilplaats te vinden bij de Almachtige, de God des Verbonds — maar dat sloot zijn eigen activiteit niet uit. En dus brandde hem de vraag in het hart: waar zal ik, nu de situatie zo verslechterd is, veilig zijn? Vooreerst besloot David, naar Nob [2]) te gaan, waar zich in deze tijd het heiligdom bevond, en de hogepriester Achimelech [3]) woonde: daar kon hij de HERE raadplegen over de weg, die hij te volgen had [4]).

Ontsteld begaf Achimelech, toen hem de boodschap gewerd, dat David, helemaal alleen, tot de tabernakel gekomen was, hem tegemoet. Zodra hij David zag, stelde hij

---

1) Zo weinig „revolutionair" was David, dat hij — hoewel wetende de gezalfde des HEREN en dus Israëls toekomstige koning te zijn — op dit moment nòg Jonathan erkent en eert als troonopvolger, beseffend dat de klok Gods het tijdstip van zijn troonsbeklimming nog niet aanwijst.

2) Nob lag ten zuiden van Gibea en noordelijk van Jeruzalem, in de buurt van Anathoth (vgl. Nehem. 11 : 32; Jes. 10 : 30 - 32).

3) Achimelech was een achterkleinzoon van Eli (vgl. noot 2 op blz. 64).

4) Zie 22: 13 en 15.

hem de vraag: „Hoe komt u hier helemaal alleen, en waarom is er niemand bij u?"

2, 3 Daarop antwoordde David de hogepriester als volgt: „Wel, daar is dit de oorzaak van [1]): ik heb voor de koning een geheime opdracht te vervullen; hij heeft mij uitdrukkelijk bevolen, dat niemand iets weten mocht van de zaak, waarvoor hij mij heeft uitgezonden. Dus heb ik degenen, die bij mij zijn [2]), ergens achtergelaten, om daar op mij te wachten. We hebben echter dringend behoefte aan wat voedsel. Wat hebt u voorhanden? We zouden graag een stuk of vijf broden willen hebben, of anders wat u maar hebt!"

4 De priester gaf hem ten antwoord: „Ja, dat is moeilijk: gewoon brood heb ik niet voorhanden, alleen maar heilig brood, ge weet wel: van de tafel der toonbroden [3]). Ik wil u dat geven, mits het zeker is, dat de manschappen geen huwelijksverkeer hebben gehad!" [4])

5 „Ongetwijfeld", antwoordde David daarop de priester, „zoals altijd is ons, wanneer we uittrekken, de omgang met vrouwen verboden. In zulke gevallen — en dat geldt mij zelf ook — waren de lichamen [5]) der mannen rein. En toen gold het nog maar een gewone tocht — hoeveel te meer vandaag, nu ik met mijn metgezellen zulk een bijzondere opdracht heb te vervullen."

6 Omdat er dus geen ander brood voorhanden was, gaf Achimelech hem inderdaad het heilige brood. De lezer wete, dat naar het voorschrift der Wet des HEREN [6]) op elke sabbatdag de twaalf toonbroden, die op de tafel voor het aangezicht des HEREN gelegd werden, weggenomen en door verse vervangen werden.

7 Terwijl dit alles gebeurde, was daar in het heiligdom een dienaar van koning Saul aanwezig; de man bekleedde

---

1) Dit was dus een leugen van David.

2) Dat hij metgezellen had, blijkt uit wat Christus zegt: Matth. 12 : 3 en de parallelplaatsen.

3) Vgl. Lev. 24 : 5-9; 1 Kon. 7 : 48.

4) Huwelijksverkeer maakte, blijkens Ex. 19 : 15, Lev. 15 : 18, man en vrouw cultisch-onrein.

5) Hier staat in de grondtekst eigenlijk een woord, dat het mannelijk geslachtsorgaan aanduidt.

6) Zie Lev. 24 : 5-9.

aan het hof de functie van opperherder, een kamerheer, die dus belast was met het toezicht op het herderspersoneel. Zijn naam was Doëg, en van nationaliteit was hij een Edomiet. Om de een of andere ceremoniële reden was de man genoodzaakt, zich enige tijd bij de tabernakel op te houden [1]).

8, 9 Nadat David de broden had opgeborgen, vroeg hij Achimelech: „Hebt u hier toevallig niet een speer of een zwaard bij de hand? U moet namelijk weten, dat ik noch mijn zwaard noch mijn andere wapens heb kunnen meenemen: ik ben met de meeste spoed vertrokken, omdat de zending, die ik voor de koning te volbrengen heb, zo dringend was". Het antwoord van de hogepriester luidde: „Een wapen? Neen, dat heb ik hier niet, behalve dan het zwaard van die Filistijn, die Goliath, die u verslagen hebt in het dal der Terebinten. Kijk, daar ligt het, achter de efod, in dat kleed gewikkeld. Wilt u dat meenemen, het is mij goed, want behalve dat wapen is er hier geen ander". „Best", zei David, „geef het mij maar — zijns gelijke is er niet!"

10 Hierna vervolgde David verder zijn vlucht. Hij besloot, zich naar het grondgebied der Filistijnen te begeven [2]), daar zou hij wel veilig zijn, nu hij verwachten kon, dat Saul hem vogelvrij verklaren zou. Dus begaf hij zich naar Gath, en meldde zich bij de stadsvorst Achis [3]).

11 Diens hovelingen echter namen hun vorst apart, en zeiden tot Achis (maar zo luid nog, dat Davids scherpe oren het afluisteren konden): „Maar Achis, ge weet toch wel, dat dit David is, de koning van de Hebreeën [4]), de man, op wien zij bij de reidans in beurtzang zongen: „Saul versloeg zijn duizendtallen, David deed tienduizenden vallen!" — ?"

12 Toen begreep David, welk een dwaasheid hij eigenlijk

---

1) Vermoedelijk was deze Edomiet een z.g. „proseliet" (lett.: „de er bij gekomene"), iemand, die zich door besnijdenis bij Israël had laten inlijven, en moest hij, b.v. vanwege een eczeem (vgl. Lev. 13 : 4-6), in of nabij het heiligdom zijn.

2) Terecht is opgemerkt, dat — vanwege Davids leugen — de HERE Achimelech op zijn vragen niet geantwoord heeft.

3) In Ps. 34 : 1 heet hij Achimelech, misschien de Hebr. „vertaling" van Achis.

4) Opmerkelijk, dat de Filistijnen hèm koning noemen, niet Saul: zo zat de schrik en de vrees voor David er bij hen in!

begaan had, en in welk een groot gevaar hij verkeerde: als Achis gehoor gaf aan de influisteringen van zijn officieren, kwam hij niet levend meer uit Gath!

13 Hoe moest hij nu handelen? Bliksemsnel kwam hij op deze inval: zich als een waanzinnige te gedragen! Ogenblikkelijk deed hij dit: hij stelde zich aan als een razende, bekrabbelde de vleugeldeuren van de paleispoort, en liet zijn speeksel in zijn baard lopen.

14, 15 Waarop Achis in woede ontstak, en zijn hofbeambten verweet: „Hebben jullie 't dan niet in de gaten, dat de man krankzinnig is? Hoe konden jullie dan zo iemand bij mij brengen? Jullie lijken zelf wel waanzinnig! Heb ik soms gebrek aan krankzinnigen, dat ge deze gek bij mij gebracht hebt, om hier uit te razen? Is daar mijn huis voor?"

22 : 1, 2 Nadat de hovelingen hem verwijderd hadden [1]), ontkwam David vandaar, en begaf zich naar de spelonk van Adullam [2]), om daarvan een versterkt punt te maken, waar hij zo veilig mogelijk vertoeven kon. Het duurde niet lang, of zijn broers en heel zijn verdere familie vernamen dit, en voegden zich in die grot bij hem, beducht, dat Saul zich wel eens op hen zou kunnen wreken, nu David niet in zijn handen gevallen was [3]). Er kwamen daar voorts nog anderen tot hem, want iedere maatschappelijk-verongelukte in Israël zocht bij David zijn toevlucht: mensen, die in moeilijkheden verkeerden, of die gevaar liepen, door hun schuldeisers als slaaf verkocht te worden, of die bitter van gemoed waren, omdat niets dan tegenslag hen getroffen had. Zij erkenden David als hun bendehoofd, en hun getal steeg al spoedig tot vierhonderd man.

3, 4 Toch kon hij daar op de duur niet blijven. Toen David voelde, dat de grond hem te heet was, begaf hij zich naar Mizpè [4]), een grensplaats op het gebied van Moab. Hij vroeg bij de koning der Moabieten een audiëntie aan, en verzocht deze toen, of zijn bejaarde ouders in zijn hoofdstad mochten wonen, en dus bij hem een veilig onderko-

---

1) Gelijk blijkt uit Ps. 34 : 1 en Ps. 56 : 1.
2) Adullam lag aan de rand van de Filistijnse laagvlakte.
3) Wel een in het oog springende tegenstelling met de belofte, in 17 : 25 vermeld.
4) Mizpè = „wachtpost".

men mochten vinden, „totdat" (zeide hij) „ik weet, wat God met mij voor heeft". De Moabietische koning, die David welgezind was, gaf daartoe verlof, en deze bracht zijn vader en moeder naar hem toe. Zolang David als verstotene zich in rotsburchten moest ophouden, zijn zij daar gebleven.

5 Eindelijk ontving David een aanwijzing van de HERE, want de profeet Gad [1]) kwam hem dit openbaringswoord overbrengen: „Ge moet niet in Mizpè [2]) blijven, maar naar het Judese bergland gaan". Daarop trok David uit het Moabietische naar Juda, naar het bos van Chereth.

k. *In het bloedbad te Nob toont Saul zich de volkomen-autocratische koning.* 22 : 6-23.

22 : 6 Juist toen Saul te Gibea een raadsvergadering hield met al zijn hovelingen, op de gewone plaats: onder de tamarisk op de heuvel (hij had zich daar op zijn zetel geplaatst, als naar gewoonte zijn speer in de hand), kwam zijn spionnagedienst hem meedelen, dat David en zijn gevolg ontdekt waren.

7, 8 Wantrouwig keek de koning de kring van zijn dienaren rond, en voer toen op snijdende toon opeens aldus tegen hen uit (zij stonden namelijk allen voor hem): „Ja, ja, zo gaat het! Hoort toe, mannen van Benjamin [3]). Die zoon van Isaï, die Judeeër, zal u zeker akkers en wijngaarden geven, en hij zal u zeker tot legerofficieren maken, oversten van duizend en oversten van honderd! Die mooie mijnheer! Hoe komt gij er toch bij, allemaal tegen mij samen te zweren? Want dat doen jullie! Niemand heeft mij immers ervan op de hoogte gebracht, dat mijn zoon met die zoon van Isaï een verbond heeft gesloten! 't Is fraai! Jullie zijn me het stelletje hovelingen wel: niemand onder u schijnt om mij bezorgd te zijn en voor mij leed te dragen! Waarom heeft geen één van u mij meegedeeld, dat mijn eigen zoon die verrader — want de zoon van Isaï staat toch ook in mijn dienst! — heeft opgestookt, om aanslagen tegen mijn

---

1) Gad wordt in 2 Sam. 24 : 11 en 1 Kron. 21 : 9 „Davids ziener" genoemd.

2) De Gr. vertaling heeft op deze plaats „Mizpè", een woord, dat veel lijkt op het Hebreeuwse woord voor „vesting".

3) Hieruit blijkt, dat Sauls voorkeur uitging naar zijn eigen stamverwanten.

troon te plegen — iets, wat waarlijk wel algemeen bekend is? Trouwe dienaren zijn jullie, dat moet ik zeggen!"

9, 10 Op deze scherpe uitval, die ook onbillijk was, antwoordde geen der hovelingen direct. Maar bij hen stond ook Doëg, de Edomiet. Toen zij allen zwegen, nam hij opeens het woord, en zeide tot de koning:

„Met uw verlof, mijn heer de koning, ik zou graag een opmerking willen maken. Met mijn eigen ogen heb ik gezien, toen ik te Nob was, dat daar de zoon van Isaï bij Achimelech, de zoon van Ahitub, kwam, en dat deze priester zich helemaal op diens hand stelde, want hij raadpleegde niet alleen voor hem de HERE, maar heeft hem ook van proviand voorzien, en hem zelfs het zwaard van Goliath, de Filistijn, gegeven".

11 Ah, daar kreeg Saul een prachtkans, om zijn woede te koelen: onmiddellijk liet de koning niet slechts Achimelech, de zoon van Ahitub, de hogepriester, maar ook diens ganse familie naar Gibea ontbieden, heel het priestergeslacht, dat te Nob woonde. Niemand durfde het koninklijk bevel te weerstaan: heel de stoet van priesters trok derhalve naar koning Saul [1]).

12, 13 Toen de ganse schare zich voor Sauls aangezicht opgesteld had, zei de koning op norse toon: „Hoor mij aan, gij zoon van Ahitub, ik heb u iets te zeggen!" Eerbiedig antwoordde de hogepriester: „Mijn heer de koning, ik sta te uwer beschikking!" Daarop barstte Saul los: „Hoe hebt gij 't in uw hoofd gehaald, om met de zoon van Isaï samen te zweren tegen mij? Ja, ik weet 't wel: gij hebt hem teerkost gegeven en een zwaard! En alsof dit nog niet genoeg was, hebt gij God voor hem geraadpleegd! Weet ge wel, Achimelech, dat gij een opstandeling tegen de wettige kroon van Israël hebt gesteund in zijn onwettig streven, om mij van de troon te stoten? Want dat dóet de man, en niets minder. Leg rekenschap af, ontaarde priester!"

14, 15 Rustig echter antwoordde Achimelech hem: „Maar mijn heer de koning, hoe komt u er bij, mij van een samenzwering te beschuldigen? Daar is toch geen sprake van. Wie van al uw dienaren is zo betrouwbaar en beproefd gebleken

[1]) Blijkens vs 20 is alleen Abjathar te Nob achtergebleven, misschien tot de dienst in en de bewaking van het heiligdom.

als juist David? En hij is toch waarlijk niet de eerste de beste: de schoonzoon van de koning, de overste [1]) van uw lijfwacht, geëerd aan heel het hof! 't Was trouwens volstrekt niet voor 't eerst, dat ik onlangs voor hem de HERE geraadpleegd heb: hoe dikwijls heb ik dit al niet moeten doen. Bovendien, uw knecht wist er tot op heden niets, hoegenaamd niets van af, dat er zo'n slechte verstandhouding bestaat tussen u en uw schoonzoon. Daarom moet mijn heer de koning mij niet ten onrechte beschuldigen, en ook heel mijn familie niet: dat zou toch wel zeer onbillijk zijn!"

16 Het enige antwoord van Saul — toch al woedend, en nog méér geprikkeld door het eerlijke en roemende getuigenis, dat Achimelech van zijn schoonzoon gaf — was: „Ik spreek over u en over heel uw familie het doodvonnis uit!" Toen voer een schok van ontzetting door al de verzamelden: hier toch werd een rechterlijk vonnis gestreken zonder bewijs en zonder een onpartijdig onderzoek.

17 Onbewogen gelastte echter de koning zijn lijfgarde, die rondom hem stond: „Mannen, treedt toe, en doodt al die priesters des HEREN — iets anders verdienen zij niet: ook zij [2]) hebben de partij van David gekozen: ze wisten, dat de zoon van Isaï, die rebel, op de vlucht was, en zij hebben er mij niet mee in kennis gesteld. Stoot hen neer, die oproerlingen!" Onverwacht weigerde echter de garde, hun commandant voorop, dit barbaarse bevel uit te voeren: geen van hen wilde zijn handen bevlekken met het bloed van de priesters des HEREN [3]).

18 Toornig keek Saul rond: wat, zou zó zijn gezag te grabbel worden gegooid? Toen viel zijn blik op Doëg, de Edomiet. Tot hèm zeide hij: „Voorwaarts, Doëg, doe gij dan wat deze ongehoorzamen weigeren, stoot die priesters neer, spaar er geen één". De man had er niet het minste gewetensbezwaar tegen, voldeed aan Sauls opdracht, en stiet met zijn speer achtereenvolgens alle priesters neer: straks lagen er vijf en tachtig [4]) lijken in het rond, allen dragers van het linnen lendenschort....

---

[1]) Naar de LXX, de Griekse vertaling van het O.T.
[2]) „Ook zij" — Saul denkt hierbij natuurlijk aan Jonathan.
[3]) Dit was een moedige en vrome weigering, vgl. Hand. 5 : 29.
[4]) Vele uitleggers vinden dit getal verdacht-groot; sommigen beweren, dat het

19 Daarbij liet Saul het niet: hij gaf Doëg opdracht, aan heel de stad Nob de ban te voltrekken, er moest maar eens een afschrikwekkend voorbeeld gesteld worden, om alle neiging tot opstand tegen zijn troon te onderdrukken. Deze liet zich ook daartoe lenen: gans de priesterstad sloeg hij met het scherpe zwaard, niets spaarde hij. De mannen en de vrouwen, de kinderen, zelfs de zuigelingen, de runderen en de ezels, het kleinvee — alles moordde de man uit, de man, wiens tong als een scheermes zo scherp was. . .[1]).

20 Slechts één lid van heel Achimelechs familie [2]) ontkwam evenwel: dat was één van zijn zoons, wiens naam was Abjathar — de enige immers, die in het heiligdom achtergebleven was. Voor hem was er nu geen andere weg, dan zich bij David aan te sluiten, wat Abjathar ook deed.

21-23 Bij David gearriveerd, vertelde Abjathar hem van het bloedbad, dat Saul had doen aanrichten: al de priesters des HEREN vermoord! „Ach", zei David tot hem, „van de dag af, dat ik die Doëg, de Edomiet, daar in Nob zag, heb ik het wel geweten, dat hij het aan Saul verklikken zou: als er één man daartoe in staat geacht moet worden, is hij het. Maar ik had uw vader moeten meedelen, dat ik niet meer in dienst van Saul stond — nu ik dit verzuimd heb, sta ik schuldig aan de dood van al uw familieleden. Nu dan, Abjathar, ik zal het aan u goedmaken, wat ik uw vader heb tekortgedaan: gij moet bij mij blijven. En wees dan niet bang: ik zal doen wat ik kan, om voor uw veiligheid te zorgen. Als iemand ú naar het leven staat, dan staat hij míj naar 't leven [3]). En samen zijn wij in de hoede des HEREN!" [4])

„opgeschroefd" is tot de „getalswaarde" van het Hebreeuwse woord voor priesters; men bedenke echter, dat deze 85 niet allen kinderen of kleinkinderen van Achimelech behoeven te zijn geweest: er kunnen ook àndere nazaten van Eli onder begrepen zijn.

1) Ps. 52 : 4.

2) Men lette er op, dat Saul in de hand des HEREN instrument is, om de profetie uit 1 Sam. 2 tegen Eli's huis te vervullen; dit verkleinde echter zijn verantwoordelijkheid geen strobreed.

3) Naar de tekst zegt David het precies andersom: „mij naar het leven, u naar het leven. . . .."; misschien de spreekwijze van die tijd; de bedoeling is natuurlijk, zoals de paraphrase het weergeeft.

4) Ds J. C. Sikkel, in „Naar Gods hart", I, 195, maakt hier de mooie opmer-

1. *De theocratische gezalfde „gejaagd als een veldhoen op de bergen", maar door de HERE beveiligd.* 23 : 1—26 : 25.

23 : 1 Kon aan Sauls hof de naam „David" zelfs niet meer genoemd worden dan met gevaar van het leven — onder het volk leefde die naam nog voort. Dat bleek wel, toen de Filistijnen opnieuw opdrongen, en Juda's stamgebied binnenvielen. De spits van deze aanval was gericht op het plaatsje Kehila [1]). En niet tot Saul, maar tot David kwam de boodschap, dat Israëls erfvijand deze stad in 't nauw gebracht had, en bezig was de dorsvloeren leeg te roven. Blijkbaar was de oogst juist binnengehaald en wilden de boeren van Kehila en omgeving met het dorsen beginnen.

2 Wat moest David nu doen? Mocht hij ingrijpen? Was dit niet Sauls taak? Toen besloot hij, de HERE te raadplegen: God had het toch zó geleid, dat Abjathar met de efod bij hèm vertoefde? Hij kreeg van de HERE ten antwoord, dat hij moest optrekken, de Filistijnen verslaan, en Kehila bevrijden.

3 Daartegen echter maakten Davids mannen bezwaar. Ze zeiden tot hem: „Ja, maar is dit nu niet àl te gewaagd? Hier zitten we nog betrekkelijk veilig, we kunnen ons verschuilen in de holen en spelonken van het Judese gebergte — en nòg leven we dagelijks in vrees, dat we overvallen worden. Maar als we naar omlaag aftrekken, naar Kehila, en daar vechten moeten tegen de slagorden der Filistijnen, op de vlakte, die veel meer open is — dan wordt het gevaar nog veel groter!"

4 In antwoord daarop besloot David, de HERE voor de tweede maal te raadplegen. En weer liet de HERE hem verzekeren: „Zeker, ge moet optrekken, David, en Kehila

---

king: „Zo zijn de banden van het koningschap, van de profetische waardigheid, en van het priesterschap, voortaan verenigd in Davids kring".

Inderdaad berooft Saul zich van de mogelijkheid, de HERE te raadplegen via de daartoe aangewezen priesterdienst: Abjathar toch heeft de efod meegenomen (vgl. 1 Sam. 23 : 6).

[1]) Kehila lag even ten zuiden van Adullam, op de rand van de Filistijnse vlakte. De stad behoorde tot het stamgebied van Juda (vgl. Jozua 15 : 44).

verlossen van de Filistijnen: Ik zal hen in uw macht geven!"

5 Nu was David volkomen gerustgesteld, en ook zijn mannen sputterden niet meer tegen. Gezamenlijk verlieten zij hun schuilgebied, stonden plotseling tegenover de Filistijnen, bonden onvervaard de strijd met hen aan, en versloegen hen in een schitterende overwinning. Het vee, dat de vijand meegebracht had [1]), voerden ze in triomf mee naar de stad.

6 Wat was het een voorrecht voor David gebleken, dat Abjathar, toen deze voor Saul op de vlucht sloeg, de efod had meegenomen: nu kon hij immers naar de wil des HEREN vragen!

7, 8 Natuurlijk ging de tijding van dit nieuwe heldenfeit, door David verricht, als een lopend vuur zich verbreiden, en kwam Saul al heel spoedig te horen, dat David Kehila was binnengetrokken. De koning wreef zich daarover in de handen: „Prachtig", zei hij, „nu heeft God hem mij overgeleverd, die dwaas, want zelf heeft hij zich als het ware opgesloten in een val: wie gaat nu als rebel en vluchteling in een versterkte stad zitten, achter gegrendelde poorten?!" Ogenblikkelijk gelastte Saul een algemene mobilisatie van al het krijgsvolk in Israël, opdat ook hij naar Kehila kon trekken, het beleg om de stad slaan en David levend of dood in handen kon krijgen. De burgerij van Kehila zal zich wel niet durven verzetten, gedachtig aan het voorbeeld, dat ik te Nob gesteld heb, dacht hij.

9 David bemerkte al spoedig, dat Sauls krijgsoperaties waarlijk niet tegen de Filistijnen, doch tegen hem gericht waren. Daarom liet hij de priester Abjathar met de efod tot zich komen, om de HERE te vragen, hoe hij te handelen had, nu Saul opnieuw kwaad tegen hem in de zin had.

10-12 In diepe ootmoed vroeg David: „O HERE, Gij, Die de God van Israël zijt, wil mij raad geven in de benauwing, die komende is. Want Uw knecht heeft vernomen, en niet maar bij geruchte, maar met stelligheid, dat Saul het plan heeft opgevat, naar Kehila op te trekken. Het is hem natuurlijk

---

[1]) Misschien om het koren eerst te dorsen en daarna naar hun land te transporteren.

om mij te doen — maar het is te verwachten, dat hij om mijnentwil ook de stad niet zal sparen, en verderf over haar zal brengen. Wat zullen de burgers van Kehila doen? Zullen ze mij aan Saul uitleveren? Of staat het misschien niet vast, dat Saul komen zal, gelijk Uw knecht vernam? HERE, God van Israël, openbaar het toch aan Uw dienaar, opdat hij wete, wat hem te doen staat". Het antwoord van de HERE luidde: „Hij zal inderdaad komen". Nu stelde David opnieuw die vraag: „HERE, wil mij nu ook nog te kennen geven, of de mensen van Kehila mij en mijn mannen aan Saul zullen uitleveren". Weer luidde het antwoord bevestigend: „Dat zullen zij ongetwijfeld doen!"

13 Toen nam David het besluit, zo spoedig mogelijk op te breken. Hij verzamelde zijn volgelingen — nu tot ongeveer zeshonderd aangegroeid —; zij verlieten Kehila, en vingen hun zwerversleven weer aan, zonder een bepaald doel te hebben: ze gingen maar op goed geluk.

Saul hoorde daarvan, en besloot de opmars naar Kehila te staken, om eerst te weten te komen, waar hij David nu zou kunnen treffen.

14 De koning begreep wel, dat David en zijn mannen waren ondergedoken in het onherbergzame woestijnland van Juda, met zijn vele bergen, holen en klippen. Inderdaad hield David in dit gebied verblijf, zich verschuilend in de spelonken. Eerst zwierf hij met zijn manschappen rond in de woestijn Zif [1]). Alle dagen zochten Saul en zijn spionnen hem, en ieder ogenblik bevond David zich in levensgevaar. Als David in die benauwde dagen niet op de HERE vertrouwd had! Heel dicht leefde hij bij zijn God [2]). Deze liet hem niet aan zijn lot over, maar was hem tot een vurige muur van rondom [3]), hem niet overgevende in de handen van Saul.

15 Op zijn beurt hield David zich op de hoogte van Sauls bewegingen, die ten doel hadden, hem naar het leven te staan. Zo week hij telkens daarheen uit, waar Saul hem op een bepaald moment juist niet zocht.

---

1) Zif lag iets ten zuidoosten van Hebron.
2) Vgl. b.v. Psalm 63, in deze tijd gedicht.
3) Vgl. Ps. 34 : 8; Zach. 2 : 5.

Toen David zich op zeker tijdstip bevond in Choresa [1]), een streek, tot de woestijn van Zif behorende, ontving hij daar een bezoek, dat hem zeer verkwikken en vertroosten zou.

16, 17 Want tot hem kwam daar niemand minder dan Jonathan, de zoon van Saul, die zo sterk met hem verbonden was in hetzelfde geloof. Welk een wederzien was dat, in Choresa! Jonathan toch bleek gekomen te zijn met het doel, David te bemoedigen en te sterken; hem aan te sporen, toch alleen op de HERE, zijn God, te betrouwen. Zó sprak hij tot David: „Laat u nooit door twijfelzucht en angst van de HERE aftrekken, want Hij zal niet toelaten, dat gij mijn vader Saul in handen valt. De belofte immers, door de HERE u gedaan, ligt vast en onverbrekelijk: gij zult koning over Israël zijn; en wat míj betreft, ik zal er volkomen mee tevreden zijn, als ik onder u de tweede in rang mag wezen. Mijn vader weet het ook opperbest, dat híj verworpen en de troon van Israël ú beschoren is".

18 Daarop bevestigden die beiden het verbond, dat zij samen in het geloof gesloten hadden, met nieuwe beloften van wederzijdse liefde en trouw. Ontroerd namen zij afscheid van elkaar: David bleef in de streek van Choresa vertoeven, en Jonathan voegde zich niet bij zijn vader, maar begaf zich naar zijn eigen huis.

19, 20 Gevaarlijker echter zou de dreiging worden, waarmee Davids leven belaagd werd. Daar waren namelijk enige mannen uit het gebied van de woestijn Zif, die zich niet schaamden, een verradersrol te spelen. Zij begaven zich naar het hof te Gibea, vroegen audiëntie bij Saul aan, en lichtten de koning nauwkeurig in over Davids verblijfplaats: „O koning, wij kunnen u precies vertellen, waar die zoon van Isaï zich schuil houdt! Hij houdt zich bij ons verborgen in de bergholen van Choresa. Dezer dagen zit hij in de grotten van de heuvel Hachila, zuidwaarts van de Wildernis!" [2]) Ook boden zij hun diensten aan, om David in

---

[1]) Choresa (chores = woud) is vermoedelijk te zoeken ten noordwesten van Hebron.

[2]) De Wildernis is de steppe, die ligt tegen 't noordelijk deel van de westkust der Dode Zee aan.

zijn handen te spelen: „Wij weten wel, mijn heer de koning, dat u maar één begeerte hebt: om af te dalen naar ons gebied. Nu, dan moet u het nú doen: wij nemen op ons, om de man aan mijn heer de koning uit te leveren!"

21-23 Verheugd antwoordde Saul hun: „Mannen, dat doet mij goed! Gezegend zijn jullie den HERE, want gij kiest tenminste de partij van Zijn gezalfde, en leeft met mij mee in mijn moeilijke omstandigheden, nu mijn troon door die oproerkraaier belaagd wordt. Gaat nu heen, bereidt de zaak zo nauwkeurig mogelijk voor, opdat ge zeker weet, waar hij te vinden is; neemt contact op met degenen, die hem bespieden, want die zoon van Isaï is een gladde vogel: men heeft mij gerapporteerd, dat hij ontzettend sluw te werk gaat, die vos! Ge moet dus alle schuilplaatsen te weten zien te komen, waar de man zich verbergt, en dan met alle betrouwbare gegevens, die ge maar verzamelen kunt, weer naar mij toe komen. Ik ga dan met u mee, en als hij dan in het gebied is, waar gij zegt, voorwaar, hij ontkomt mij niet: ik zal hem te pakken krijgen onder alle duizenden van Juda! 't Hangt alles af van uw nauwkeurig en volledig rapport!"

24 Terstond gingen de mannen naar hun woonplaatsen terug, om Sauls opdracht te volbrengen, in afwachting, dat hij hen volgen zou. Al spoedig vonden zij uit, dat David de Wildernis al had verlaten, en met zijn mannen meer zuidwaarts getrokken was, naar het gebied van de woestijn Maon.

25 Inderdaad volgde de koning hen met zijn leger. Dit werd echter David gemeld, en deze verschool zich bij een bergrots in de woestijn Maon [1]).

26-28 Daarop zette Saul een hittige en spannende achtervolging in, met de bergrots als centraal punt; want als Saul langs de ene zijde van deze berg trok, trok David met zijn mannen langs de andere zijde. Toen besloot Saul, met zijn leger een cirkel rond de bergrotsen daar te vormen, om aldus David te omsingelen, en door de kring steeds nauwer te trekken, hem te grijpen. Wanhopig en in grote haast

---

[1]) Maon lag zuidelijk van de Wildernis, ter hoogte van het zuidelijk deel van de Dode Zee.

trachtte David te ontsnappen, maar dit zou hem, naar de mens gesproken, zeker niet gelukt zijn, want Saul en zijn leger stonden op het punt, toe te slaan. Maar op dat moment gaf de HERE uitkomst: er kwam namelijk een bode tot de koning met de alarmerende tijding, dat de Filistijnen het Israëlietische grondgebied weer eens waren binnengevallen en dat zijn komst ten spoedigste gewenst was. Node moest Saul de achtervolging van David staken, en de Filistijnse legers tegemoet trekken. Zo was God aan David een Helper in de nood [1]). Sinds die tijd heeft men die rots de naam gegeven van: „Rots der Scheidingen" [2]).

24 : 1 Natuurlijk bleef David niet in de streek van Maon, maar zocht hij direct een andere schuilplaats op; ditmaal in het gebied der berggrotten van Engedi [3]).

2 Maar ook daar ontdekten Sauls handlangers hem; en — toen deze teruggekeerd was van het vervolgen der Filistijnen, werd hem al spoedig gerapporteerd, waar David nu zijn kwartieren had opgeslagen: in het woeste, grillige terrein rondom Engedi, bij „de Rotsen der Steenbokken".

3 Onmiddellijk besloot Saul, de vervolging weer in te zetten: David en zijn mannen móésten uitgeroeid worden! Ditmaal koos de koning drieduizend van zijn beste soldaten uit, mannen, die vertrouwd waren met het leven in zo'n woeste streek — met hen trok hij naar de streek van Engedi.

4 Gekomen bij de wijkplaatsen aan de weg, waar, in gevallen van nood, herders met hun kudden toevlucht konden zoeken, zonderde de koning zich van zijn troepen af in een spelonk [4]). Wat hij echter niet wist, was dat die spelonk doorliep in een ruime grot, waarin David en zijn getrouwen zich juist verborgen hadden!

---

1) Vgl. Psalm 54.

2) In 't Hebreeuws: „Sela machlekot"; sommige uitleggers vertalen: „Rots der Ontkoming" (zie ook N.V.); ik meen, dat zij, die hier „Scheiding(en)" vertalen, o.a. dr de Groot, dr Goslinga, J. C. Sikkel, het bij het rechte eind hebben.

3) Engedi (klemtoon op „En") lag ten oosten van Zif, vlak bij de westkust van de Dode Zee.

4) „Een duidelijke uitdrukking voor een nodige zaak, vgl. Richt. 3 : 24", zegt dr de Groot (T. en U., blz. 153).

5-8 Dezen ontdekten het natuurlijk, wie de man was, die daar vóór in de spelonk gekomen was: de koning! En helemaal alléén! Grote opgewondenheid ontstond: dat was een unieke gelegenheid, om Saul uit de weg te ruimen. Zijn mannen zeiden dan ook tot David: „Nu, dit is toch wel een beschikking des HEREN! Vandaag toch zegt de HERE als het ware tot u: „Zie, Ik geef u uw vijand in uw macht, ge kunt met hem doen naar uw welbehagen". Heer, die kans laat ge toch niet glippen?"

Toen stond David op, sloop onhoorbaar naar voren, en sneed, zonder dat de koning het bemerkte, de slip van diens mantel af. Daarna kwam hij bij zijn mannen terug, echter helemaal niet verheugd, integendeel: zijn hart bonsde hem in de keel.... wat had hij gedaan?! — de slip van Sauls mantel afgesneden! Bewogen zei hij: „Neen, mannen, daarvoor beware mij de HERE, dat ik zoiets doen zou: mijn hand te slaan aan hem, die mijn vorst is, de gezalfde des HEREN!" Gelijk te verwachten was, protesteerden de mannen heftig: „Maar David, hoe kunt ge die kans laten lopen! Sta òns dan toe, hem te doden". Maar David weerhield hen daarvan, beslist en streng: „Neen, mannen, het gebeurt niet! Hij is toch de gezalfde des HEREN!" Zo hield hij hen met zijn woord in bedwang, en stond hen niet toe, Saul te besluipen, en hem zo te doden.

Deze was intussen opgestaan en de spelonk uitgegaan, om zich weer bij zijn troepen te voegen.

9 Toen de koning een eindweegs de weg was opgegaan, verliet ook David de spelonk, en riep Saul na: „Mijn heer de koning!" „Mijn heer de koning!" Verwonderd keek Saul om.... wat, daar wàs David, in eigen persoon, vlak bij hem! En eerbiedig buigend knielde deze op de weg neer, met het aangezicht ter aarde!

10-16 Weer opstaande, sprak David: „Waarom leent mijn heer de koning toch het oor aan kwaadsprekers, die van mij lasteren, dat ik een opstandeling tegen uwe majesteit zou zijn, en kwaad tegen u zou beramen? Vandaag kunt u toch wel in eigen persoon u er van overtuigen, dat de HERE u, toen u zoëven in de spelonk was, al heel gemakkelijk in mijn hand gegeven had! Hij heeft mij en mijn mannen de volle kans gegeven u te doden, en zíj wilden het

dóén ook; maar ik heb u gespaard, en uitdrukkelijk geweigerd, mijn hand aan mijn heer te slaan, omdat ú de gezalfde des HEREN bent. Kijk maar, mijn vader, hier heb ik het bewijs: zie, ik heb zonder dat u er ook maar iets van bemerkt hebt, de slip van uw mantel afgesneden. Uit dit feit kunt u toch wel onweerlegbaar constateren, dat er bij mij niet de minste gedachte is, u kwaad aan te doen, of een muiter te zijn, zoals u denkt en men u influistert. Geen sprake van: ik heb tegen u niets misdaan, terwijl u het erop toelegt, mij naar het leven te staan. Ziet u wel, dat ik geen kwaad met kwaad vergelden wil? Neen, o koning, mij is de wrake niet! De HERE moge tussen u en mij richten, en mij aan u wreken, als dat Zijn welbehagen is; voor mij behoeft u echter niet te vrezen, ik zal er mij wel voor wachten, mijn hand aan u te slaan. U kent toch het spreekwoord der vaderen wel: „van goddelozen gaat goddeloosheid uit!" — ? Ik wil geen goddeloze zijn, mijn heer de koning: mijn hand zal u niet aanraken! Ach, wien vervolgt de koning van Israël eigenlijk, wien jaagt hij achterna? Een dode hond! Een nietige vlo! [1]) Daarom, o koning, de HERE, de werkelijke Koning van Israël, moge onze Scheidsrechter zijn en het geding tussen u en mij beslissen! Hij moge toezien en mijn zaak beslechten: ik weet, dat ik in Zijn hand ben, en Hij mij recht doen zal!"

17 Saul, die best begreep, dat zijn leven op dit ogenblik volkomen in Davids hand lag, wist in zijn verwarring en ontroering niets te antwoorden dan: „Zijt gij het werkelijk? Is dat uw stem, mijn zoon David?" Iets van de vroegere liefde tot David kwam weer boven [2]). Het greep de koning zó aan, dat hij luid begon te wenen.

18-20 Na wat gekalmeerd te zijn, antwoordde hij David: „Mijn zoon David, gij zijt rechtschapener dan ik, gij hebt inderdaad kwaad met goed vergolden, want terwijl ik u kwaad aangedaan heb, hebt gij mij zó edel en goed behandeld! Ja, dat hebt gij vandaag duidelijk getoond, want hoewel de HERE mij geheel en al in uw macht gegeven had, hebt gij mij niet willen doden. Dat is ongehoord: wie zal zijn

---

1) Dit diertje kwam in al die grotten en holen in groten getale voor: het beeld is dus wel actueel!

2) Vgl. 1 Sam. 16 : 21.

vijand ontmoeten in zo'n situatie, en hem ongehinderd zijns weegs laten gaan? Moge de HERE u het loon geven, dat u toekomt, omdat gij mij vandaag zo edelmoedig hebt behandeld!"

21, 22 Zo aangedaan was de koning en in zulk een weke stemming, dat hij zelfs royaal erkende: „Ik weet het wel, David, dat gij ongetwijfeld Israëls koning zult worden, en dat niet alleen: het koningschap over Israël zal in uw hand bestendig zijn! Nu dan, ik vraag het u op uw eed: wanneer gij dan koning zult zijn, roei mijn nageslacht niet uit, en zorg er voor, dat mijn naam uit mijn familie niet wordt uitgedelgd. Bewijs mij die gunst, David, mijn zoon!"

23 Die belofte wilde David gaarne afleggen: hij zwoer het Saul met een eed. Daarop trok deze naar zijn huis in Gibea, terwijl David en zijn mannen hun zwerversleven, in de holen van het Judese bergland, gingen voortzetten.

25 : 1a In deze tijd nam de HERE de hoogbejaarde [1]) profeet Samuël door de dood weg. Dat gaf grote beroering onder Israël: de tijden waren donker; de verwachting, welke het volk van Saul had, was bitter tegengevallen; en waarom moest de held David als een vogelvrij-verklaarde rondzwerven? Geen wonder, dat de tijding van Samuëls dood een ontzaglijke schok betekende: uit alle streken van het land verzamelden de vertegenwoordigers van de stammen zich en togen naar Rama, om daar over de dode rouw te bedrijven [2]). Het was dus wel een machtige begrafenis, waarmee Samuël werd bijgezet in het graf, dat zich bij zijn woning bevond [3]).

1b David en zijn mannen zwierven in deze tijd rond op de noordergrenzen van de woestijn Paran [4]). Zij moesten

---

[1]) Dr C. J. Goslinga (K.V., blz. 35) raamt Samuëls geboortejaar op 1105, zijn sterfjaar op 1012 v. Chr.

[2]) Zo'n rouwbetoon duurde in de regel 7 dagen (vgl. b.v. Gen. 50 : 10 en 1 Sam. 31 : 13).

[3]) „In zijn huis" behoeft niet te betekenen: in de woning zelf, maar zal verstaan moeten worden van het domein, dat de dode toebehoorde. De mening van D. J. Baarslag („De Bijb. Gesch.", II, blz. 502), dat 't hier gaat om de begrafenis van een aanzienlijk persoon, bij het hof in ongenade gevallen (gegrond op 1 Kon. 2 : 34), schijnt mij wel zeer gezocht toe.

[4]) De woestijn Paran, gelegen in het schiereiland Sinaï, sluit zich aan bij het zuidelijk deel van het Judese gebied.

natuurlijk voor hun eigen levensonderhoud zorgen, en dat was geen geringe opgave. Zo kwamen zij veelvuldig in aanraking met meerdere herders, die in deze streken hun kudden weidden.

2, 3 Nu woonde een der veebezitters uit die landstreek in Maon; zijn bedrijf oefende hij echter in Karmel [1]) uit. Hij was een schatrijke boer, want hij bezat een veestapel van drieduizend schapen en duizend geiten. Die brachten hem veel geld op door de fijne schapenwol en het lange geitenhaar; wanneer het dan ook de tijd van het scheren was, kwam Nabal [2]) — want zo heette de man — in eigen persoon naar Karmel toe: dat was in die kringen een feestdag! Zijn vrouw heette Abigaïl. Zij was een zeer verstandige vrouw, bovendien heel knap van uiterlijk. Hij echter was een harde bruut, onverschillig en ruw in zijn optreden. Nabal stamde nog af van de bekende Kaleb, de zoon van Jefunne [3]).

4-8 Het kwam aan David, die steeds met het probleem zat, hoe hij zichzelf en zijn mannen aan de kost moest doen komen in die onherbergzame woestijnstreek, ter ore, dat in Nabals grootbedrijf het feest van het schapenscheren op handen was. Hij meende, dat er van dit feest ook voor hem en zijn gezelschap wel iets zou kunnen afvallen; daarom trok hij noordwaarts en vaardigde een deputatie van tien van zijn manschappen af, aan wie hij de opdracht gaf, zich naar Karmel te begeven, tot Nabal, om deze uit zijn naam naar zijn welstand te vragen. Aldus moesten zij tot Nabal zeggen: „David laat u groeten, en vrede toewensen, voor u zelf, voor uw familie en voor alles wat u bezit. Hij heeft vernomen, dat u het feest van het schapenscheren hebt aangericht. U weet, Nabal, dat wij heel veel met uw personeel hebben verkeerd, en nooit uw herders ergens in lastig gevallen zijn [4]); zolang zij in Karmel de kudden aan het weiden waren, hebben zij nimmer iets gemist. U kunt het bij

---

1) Karmel lag ten noorden van Maon.
2) Nabal betekent: „dwaas".
3) Vgl. Jozua 14 : 13; Num. 13 : 6.
4) Dat was in die streek en in die tijd een bijzonderheid, omdat de nomaden uit de genabuurde landen de Hebreeuwse veebezitters maar al te dikwijls lastig vielen met hun plunderingen en rooftochten.

uw personeel onderzoeken: zij zullen het u eenparig bevestigen. Nu wij uit Davids naam op deze feestdag tot u gekomen zijn, vragen wij u, hem en zijn mannen de gunst van mededeelzaamheid [1]) te betonen: geef ons een gift [2]) mee, ja, geef uw dienaren en uw zoon David wat voor de hand ligt".

9-11 De mannen begaven zich op weg, kwamen tot Nabal, en kweten zich van hun taak, precies zo als David het hun had opgedragen. In grote spanning wachtten zij het antwoord van de rijke boer af: door hun omgang met zijn herders wisten zij natuurlijk wel, hoe Nabal te naam en faam bekend stond!

Hooghartig en grof antwoordde Nabal hun echter: „Hoe durft gijlieden dit te vragen? Wie is die David? Wie is die zoon van Isaï?" Een smalend lachje plooide Nabals lippen. „Er zijn tegenwoordig veel knechten, die van hun heer weglopen! Oproerlingen zijn het! Anders niet! Wat denken jullie wel: dat ik mijn brood en mijn water en wat ik voor mijn personeel geslacht heb, niet aan hèn zou geven, maar aan een stelletje ronddolende lieden, van wie ik niet eens weet, waar zij vandaan komen?! Pak je weg! Nietswaardigen zijn jullie, die zoon van Isaï vooral!"

12, 13 Bij zulk een ontvangst meenden de mannen, diep-verontwaardigd, dat het maar het beste was, aanstonds rechtsomkeert te maken. Ze kwamen tot David terug en rapporteerden hem alles wat Nabal hun geantwoord had. Geen wonder, dat ook Davids bloed aan het koken sloeg; in ziedende toorn beval hij, dat ieder zijn zwaard aan zijn heup moest gorden; zèlf gaf hij het voorbeeld. Zulk een botte, grievende belediging diende in bloed gewroken te worden! [3]) Met vierhonderd man trok David noordwaarts; tweehonderd liet hij ter bewaking van de bagage achter.

14-17 Eén van de herders, een man, die doordacht, begaf

---

[1]) Bij het schapenscheren was het traditie, een groot feest aan te richten, waarbij de gastheer zich gul en vrijgevig betoonde (vgl. 2 Sam. 13 : 23).

[2]) Nog tegenwoordig heet zulk een gift bij de Bedoeïnen „choewwe" d.i. „broederschap".

[3]) Begrijpelijk is het, dat David in drift opvliegt: hij weet zich de gezalfde des HEREN, en deze smaad (revolutionair te zijn!) treft hem als zodanig. Toch had hij te bedenken, dat Gods tijd nog niet gekomen is, en de wrake Hèm toekomt.

zich echter naar Nabals vrouw, Abigaïl: die mocht toch wel weten, hoe dwaas haar man zich gedragen, en in welk dreigend gevaar hij zich nu gestoken had. Dus zeide hij tot haar: „O vrouwe, moet u horen, wat er nu geschied is. Daar heeft me David boden uit de woestijn gezonden, om onze heer zijn groetenis over te brengen, en hem om een geschenk te vragen. En nu is Nabal woedend tegen hen uitgevaren en heeft hen smadelijk bejegend. Met uw verlof, vrouwe, hoe dom is dit. Want hoe goed zijn David en zijn mannen altijd voor ons geweest: nooit hebben zij ons lastig gevallen, en niets hebben wij gemist al de tijd, dat wij de kudden aan het hoeden waren en wij in hun nabijheid heen en weer trokken. Integendeel: zij zijn als een muur om ons heen geweest, en hebben dag in dag uit ons beveiligd tegen mogelijke overvallen en plundertochten. Nu dan, vrouwe, u moet wèl weten, wat u te doen staat: grimmig en verbeten zijn die boden afgetrokken. U kunt er van op aan, dat dit de ondergang van onze meester en van al wat hij bezit betekent: het onheil is vast besloten. En u wéét: hij is een Belialsman [1]), een nietswaardige, er valt met hem niet te redeneren!"

18, 19 Hoe Abigaïl hiervan schrok! Beter dan iemand anders kende zij haar man: de kortzichtige, zelfzuchtige, harde boer. Aanstonds besloot zij, zelf aan David te brengen, wat haar echtgenoot hem zo bruut geweigerd had, en zo het naderend onheil af te wenden, indien het mogelijk was. Ze liet haastig tweehonderd broden, twee zakken wijn, vijf maten [2]) geroosterd koren, honderd rozijnenkoeken en tweehonderd klompen vijgen op ezels laden, en zond die vast op weg, haar knechten opdragend: „Gaat maar direct heen, ik kom jullie wel achterna!" Voor haar man verzweeg ze dit: hij zou het haar toch maar verboden hebben.

20 Zelf beklom ze haar rijdier, en gezeten op de ezel, begaf ze zich op weg. Toen zij door een bergkloof naar omlaag daalde, zie, daar daalden van de andere kant juist David en zijn mannen naar het ravijn af; zij ontmoetten elkander dus op die plaats.

---

[1]) Zie voor de afleiding van dit woord de noot in de Paraphrase van mijn hand bij 2 Sam. 16 : 7.

[2]) De hier bedoelde maat bevatte ruim 12 liter.

21 Nog vóór zij hem zag, hoorde ze David met krachtige stem betuigen: „Louter voor niets heb ik alles beschermd wat deze in de steppe bezat, zodat hij nimmer iets gemist heeft van zijn eigendommen. Als ik dàt geweten had, dat
22 hij mij goed met kwaad vergelden zou! Zo moge God aan David [1]) doen, ja nog erger, als ik, éér de morgen komt, één mannelijk persoon van zijn huis in leven laat! Ze zijn allemaal kinderen des doods!"
23 Zodra Abigaïl David zag, sprong zij ijlings van haar rijdier af, en wierp zich vlak voor zijn voeten op de grond.
24-31 Met haar aangezicht dus tot de aarde toe gebogen, begon zij tot hem te spreken: „O, mijn heer David, op míj rust de schuld — míj moet ge het alles toerekenen! Sta toch uw dienstmaagd toe, het woord tot u te mogen richten, wijs uw dienstmaagd niet af, maar luister naar wat zij tot u zegt. Laat mijn heer toch zo wijs zijn, zich niet te storen aan deze deugniet, aan Nabal; gij weet het toch wel, dat het met de man precies zo staat als met zijn naam: „Dwaas" héét hij, en een dwaas is hij! Had ik, uw dienstmaagd, uw boden maar ontmoet — het ware anders gelopen. Maar ik heb er niets van geweten. Nu dan, mijn heer David, zo waar de HERE leeft, en zo waar gij zelf leeft, merk toch op, dat de HERE door mijn komst tot u u er van weerhouden heeft, een bloedschuld op u te laden en het recht in uw eigen hand te nemen [2]). Waarlijk, het staat voor mij vast, dat u in uw recht staat — nu dan, moge het uw vijanden en allen, die kwaad tegen u beramen, vergaan als het Nabal vergaan zal, wanneer de HERE uw smaad aan hem wreekt. Zie, ik heb deze gift [3]) voor u doen meebrengen; wees dan zo goed, en neem dit geschenk van uw slavin aan, en doe het onder uw manschappen verdelen, want het is u eigenlijk nog onwaardig! O, mijn heer, vergeef toch de misdaad van uw dienstmaagd, en aanvaard dit huldeblijk, en wees er zeker van, dat ik u daarin eren wil, want het lijdt geen twijfel, of

---

[1]) Hier staat in de grondtekst: „aan Davids vijanden", maar in de LXX (Gr. vert.) „aan David", wat in verband met de inhoud van de eed de juiste lezing moet zijn.

[2]) Op te merken valt, hoe psychologisch-wijs Abigaïl hier redeneert.

[3]) Ondertussen zullen ook de knechten met de pakezels het punt van ontmoeting bereikt hebben: Abigaïl zal hen vóórgekomen zijn.

de HERE zal voor u een duurzaam huis stichten: mijn heer voert immers de oorlogen des HEREN, en daarom zal u uw leven lang geen kwaad wedervaren. En mocht ooit een mens zich opmaken om u naar het leven te staan — dan zal het leven van mijn heer geen gevaar lopen, want het zal omsloten zijn in de bundel der levenden, die in de hand is van de HERE, uw God — maar het leven van uw vijanden zal Hij wegslingeren als stenen, die midden uit de slingerholte wegsuizen. En als dan de HERE aan mijn heer David in vervulling zal doen gaan al het goede, dat Hij u heeft willen toezeggen, en op u het koningschap over Israël zal doen rusten, dan zullen aan mijn heer geen daden van geweld tot een struikelblok zijn, waarvan de herinnering u zou kwellen, ja, het zal het hart van mijn heer niet een oorzaak van zelfwroeging wezen, dat hij onschuldig bloed vergoten [1]), en zelf zich recht verschaft zou hebben. Nu dan, mijn heer, wil steeds aan uw dienstmaagd gedenken, als de HERE u welgedaan heeft".

Zo pleitte Abigaïl, met vrouwelijke welsprekendheid, maar ook in profetische geladenheid.

32-34 Nu gevoelde David wel, dat God hem deze vrouw had laten ontmoeten, om hem in de verzoeking, zichzelf te wreken, te bewaren. Dus antwoordde hij haar: „Geloofd zij de HERE, de God van Israël! Hij toch is het, Die vandaag u naar mij toe heeft doen komen. En geprezen zij uw wijze doorzicht, ja, geprezen zijt gij zelf, dat gij door uw optreden op deze dag mij verhinderd hebt, dat ik, door het recht in eigen hand te nemen, een zware bloedschuld op mij zou laden. Want, zo waar de HERE, de God van Israël, leeft, Die mij er voor behoed heeft, u leed te berokkenen — indien gij niet terstond mij tegemoet gekomen waart, dan zou niet alleen Nabal zelf, maar iedere man, die bij zijn huis hoort, een kind des doods zijn geweest, éér de dageraad was aangebroken!"

35 Met graagte aanvaardde David daarop al wat zij voor hem had doen aanvoeren, en nam afscheid van haar met de woorden: „Ge kunt in vrede naar uw huis terugkeren, want ik heb naar u willen luisteren; ge behoeft niet meer te vrezen, ik ben u welgezind".

[1]) David was immers van plan, alle mannen uit Nabals huis te doden.

36 Zo aanvaardde Abigaïl de terugtocht naar haar huis. Dat vond zij in feeststemming, want haar man had ondertussen voor zichzelf en enkele genodigden een waarlijk-vorstelijke feestmaaltijd laten aanrichten, met een keur van spijzen, en waar de wijn overvloedig geschonken werd. Zij vond Nabal zo zwaar-beschonken, in zulk een dronkemanspret, dat zij het maar beter vond, volledig het zwijgen te bewaren over wat gebeurd was, zeker tot aan de volgende morgen: hij moest eerst zijn roes maar eens uitslapen.

37 Toen hij de ochtend daarop nuchter ontwaakte, vertelde zijn vrouw hem alles wat er gepasseerd was. Een mengeling van woede en schrik greep hem aan, en het gevolg daarvan was, dat hij een beroerte kreeg en als een blok op de grond viel.

38 Ongeveer tien dagen lang lag de schatrijke dwaas bewusteloos neer: toen sneed de HERE zijn levensdraad af.

39a Het bericht van Nabals dood kwam David al spoedig ter ore. Toen sprak David: „Geloofd zij de HERE! Hij toch heeft mij recht gedaan, en mijn rechtsgeding gevoerd: de smaad, welke Nabal mij aangedaan heeft, is door Hem aan de man gewroken, en hij is te schande geworden: zijn goddeloosheid is op zijn eigen hoofd neergekomen, en mij, Zijn knecht, heeft Hij van het boze-te-doen weerhouden".

39b Voor zijn ogen stond nu het beeld van Abigaïl, de schone en wijze vrouw, die den HERE als profetes en dienares had gediend. Hij begeerde haar ter vrouw, en zond, na de rouwtijd [1]), boden tot haar, die in zijn naam een huwelijksaanzoek moesten doen [2]).

40 Opnieuw trokken Davids afgezanten naar Karmel, ditmaal tot Abigaïl, om haar het verzoek van hun meester over te brengen, er in te willen toestemmen, zijn vrouw te worden.

41 Ontroerd stond Abigaïl op, boog zich met haar aangezicht ter aarde, en antwoordde: „Zeg aan uw heer, dat zijn dienstmaagd de slavin wil zijn, die de voeten zijner dienaren wil wassen". Daaruit begrepen de mannen genoeg: aan-

---

[1]) Zonder twijfel werd de korte rouwtijd in acht genomen, die traditie was onder Israël (vgl. 2 Sam. 11 : 26, 27).

[2]) Zie de noot in de Paraphrase van mijn hand op 2 Sam. 3 : 2.

stonds begaven zij zich op de terugweg: hoe verheugd zou David zijn.

42 Abigaïl liet er geen gras over groeien: zij stelde haar zaken op orde, liet haar ezel zadelen, en reed er op weg, de boden achterna. Vijf van haar slavinnen nam zij mee, om haar te dienen. Zo werd zij Davids vrouw.

43-44 Dat was Davids tweede vrouw, want reeds eerder was hij gehuwd met Ahinoam, een vrouw, afkomstig uit Jizreël [1]). In aanmerking dient hier genomen te worden, dat het in feite om Davids tweede en derde echtgenote ging, want zijn eerste was Michal, de dochter van Saul, die de koning echter aan David ontnomen, en ter vrouw gegeven had aan de Benjaminiet Palti, de zoon van Laïs, uit Gallim afkomstig.

26 : 1 Ondertussen echter zaten de lieden uit Zif, die Saul hun dienst hadden aangeboden, opdat zij David hem verraderlijk in handen zouden spelen, niet stil: toen deze weer eens zijn tijdelijke verblijfplaats had gekozen bij de heuvel van Hachila, op de rand van de Wildernis gelegen, kwamen zij de koning waarschuwen, dat hij zich daar verscholen had en het weer een schone gelegenheid was, toe te slaan en hem gevangen te nemen.

2 Saul besloot, hierop in te gaan, nam de drieduizend man keurtroepen met zich, die hem altijd ter beschikking stonden, en daalde met zijn leger af naar het woestijngebied van Zif, om aan David de hand te kunnen slaan.

3, 4 Hij sloeg zijn kwartieren op op het plateau van de heuvel van Hachila, die aan de weg ligt, welke door de Wildernis loopt; maar Davids verkenners hadden hem al spoedig bericht, dat het leger van Saul weer in aantocht was, en voor alle zekerheid was hij zich dan ook weer in de woestijn gaan verschuilen. Zijn verspieders rapporteerden hem, dat de koning inderdaad gekomen was, en zijn kamp had opgeslagen op de heuvel van Hachila.

5, 6 Toen kwam bij David de gedachte op, een sluiptocht te ondernemen naar het vijandelijk hoofdkwartier. Hij

---

[1]) Jizreël was een plaatsje, dat vlak bij Karmel lag (vgl. Joz. 15 : 56), niet te verwarren met het Jizreël, dat noordelijker gelegen was (vgl. Jozua 19 : 18).

voegde de daad bij het woord, en naderde de heuvel zo dicht, dat hij de omtrekken onderscheiden kon van de wagenburcht, waarbinnen Sauls troepen lagen, hij zelf en zijn veldmaarschalk Abner, de zoon van Ner, in hun midden. Een vermetel plan kwam in zijn hart op. Aan twee van zijn getrouwen (mannen, van wie hij wist, dat zij nergens voor stonden!) vroeg hij: „Wie van jullie durft het aan, om met mij naar Saul in de legerplaats omlaag te sluipen?" Het waren Achimelech, de Hethiet, en Abisaï, de broer van Joab, de zoon van Zeruja, Davids zuster. Onmiddellijk bood de laatste zich aan: „Ik ga met u mee!" — dat was juist een kolfje naar zijn hand.

7 Zo slopen dan die beiden, David en Abisaï, door het nachtelijk donker heen, naar het kamp, in diepe rust verzonken. Het gelukte hun, tot in het centrum van de legerplaats door te dringen — ja, waarlijk, daar lag Saul te slapen, en Abner vlak bij hem: het was onmiskenbaar de koning, want bij het hoofdeinde stond zijn speer in de grond gestoken.

8 Opgewonden fluisterde Abisaï zijn heer toe: „Welk een prachtige gelegenheid geeft God u nu toch! Hij Zèlf levert u uw vijand over! Die kans mogen we niet laten glippen! Zál ik Saul met zijn eigen speer aan de grond spietsen? Eén stoot heb ik maar te doen, een tweede is waarlijk niet nodig!"

9-11 Maar daarvan wilde David niets weten, en daarom was het hem ook niet te doen. „Neen, Abisaï", antwoordde hij, „geen moord! Hij is toch nog steeds de gezalfde des HEREN, en dus zou niemand ongestraft zijn hand aan hem kunnen slaan. Zo waar de HERE leeft, zijn doodsuur komt stellig, maar door de leiding Gods — het staat niet aan ons, dit te bepalen. Wees daar maar zeker van: òf hij sterft zijn natuurlijke dood òf hij komt in de strijd te sneuvelen, op het slagveld. Moge de HERE mij er voor bewaren, mijn hand op te heffen tegen Zijn gezalfde. Weet ge, wàt we moeten doen? We moeten de speer bij zijn hoofd en de waterkruik meenemen, en dan stil weer terugsluipen."

12 Zo deden zij: met deze beide voorwerpen slopen zij tussen de slapende troepen door, en verlieten het legerkamp. Niemand van hen werd wakker en zag of bemerkte

hen: de HERE had op allen een diepe slaap doen vallen.

13 Samen staken die beiden de vallei over, en beklommen een rotstop, gelegen tegenover de heuvel, waar Sauls legerkamp lag. Op een behoorlijke afstand stelden zij zich dus op.

14-16 Bij het aanbreken van de morgenschemering begon David een luid geroep te doen horen. Nog antwoordde niemand. Toen schreeuwde hij: „Abner! Abner! Hoor nu toch eens, man, geef toch antwoord!" Daar werd Sauls krijgsoverste toch eindelijk wakker van, en verstoord antwoordde hij: „Wie zijt gij toch, dat gij door uw geschreeuw de koning lastig valt?" Daarop riep David hem toe: „Wat een kerel zijt gij, aan wie niemand in Israël gelijk staat! Een knappe veldheer zijt gij, Abner, dat ge niet eens de wacht hebt gehouden over uw koning! Hebt ge dan niet gemerkt, dat er een uit het volk het kamp binnengedrongen is, om een aanslag op uw heer te plegen en hem van het leven te beroven? Dat zal u zuur opbreken, mijnheer! Zo waar de HERE leeft, dat betekent voor u allemaal, dat ge des doods schuldig zijt: ge zijt met uw allen zo onoplettend geweest, dat ge niet eens uw heer, de gezalfde des HEREN, bewaakt hebt! Gelooft ge 't soms niet? Kijk dan maar eens, waar de speer en de waterkruik nu zijn, die aan 't hoofdeinde stonden waar de koning ligt!"

17-20 Ondertussen was ook Saul wakker geworden; hij herkende aanstonds Davids stem, en riep: „Is dat uw stem, mijn zoon David?" Waarop deze toestemmend antwoordde, en toen vervolgde: „Om welke reden jaagt toch mijn heer zijn knecht achterna? Heb ik soms kwaad tegen u bedreven, en wàt dan? Ach, dat mijn heer de koning acht sla op wat zijn knecht nu tegen hem zegt! Twee mogelijkheden zijn er: òf de HERE zet u tegen mij op, en dan zal het u wel gelukken, mij den HERE als een offer aan te bieden — òf mensen ruien u tegen mij op, nu, dan zijn zij vervloekt voor het aangezicht des HEREN, want dan zijn zíj het, die mij uitgestoten houden uit de gemeenschap aan het volk des Verbonds, aan het erfdeel des HEREN. En wat betekent dit? Dat zij in feite mij drijven naar een ander land, naar een heidens volk, zeggende: man, ga jij maar andere goden vereren! Doch zover moge het niet komen, dat mijn bloed door

de hand van onbesnedenen ter aarde vloeie, ver van het aangezicht des HEREN. Houd daar toch mee op, o koning, mij te vervolgen — het is toch àl te dwaas, dat de koning van Israël er op uittrekt, om een enkele vlo te zoeken — om in het bergland een veldhoen te jagen!" [1])

21 Getroffen door Davids woorden, antwoordde Saul hem: „Ge hebt gelijk, mijn zoon! Ik ben dwaas geweest en heb gezondigd. Keer terug, David, ik zal u geen kwaad meer aandoen, want opnieuw zijt ge zo edel geweest, op deze dag mijn leven te sparen: het is kostbaar geweest in uw ogen. O mijn zoon, hoe dwaas heb ik gehandeld, welk een schuld heb ik op mij geladen!"

22-24 Maar David, die nu wel ervaren had, menigmaal, hoe Saul een man van gemakkelijk-omslaande stemmingen was, antwoordde koeltjes (hij dacht er natuurlijk niet over, tot zijn schoonvader terug te keren!): „Zie, mijn heer de koning, hier is uw speer; een van de manschappen kan haar hier komen halen. Maar wéét dit: de HERE zal een ieder zijn gerechtigheid en zijn trouw vergelden! Aan Zijn oordeel geef ik mij rustig over: Hij toch had mijn heer de koning volledig in mijn macht gegeven, maar ik wilde de gezalfde des HEREN niet aanranden. Zie, zoals uw leven vandaag kostbaar was in mijn ogen, zo moge mijn leven kostbaar zijn in de ogen van de HERE — Hij belone mij, door mij te redden uit al mijn benauwdheden".

25a Saul antwoordde hierop aldus: „Gezegend zijt gij, mijn zoon David. Ik erken, dat gij zeker slagen zult in alles wat uw hand onderneemt!"

25b Zo scheidden die beiden van elkaar: David trok met zijn mannen weer de woestijn in; Saul staakte inderdaad de vervolging, en trok naar Gibea, naar zijn huis.

In dit leven zouden die twee elkander niet weerzien...

m. *De theocratische gezalfde wankelend in zijn zonde van Verbondsverlating.* 27 : 1-12.

27 : 1 Helaas, na deze gebeurtenissen geraakte David in nog

[1]) Veldhoenderen kwamen in de vlakten bij duizenden voor: geen jager zou 't dus in zijn hoofd krijgen, een enkel exemplaar, dat in de bergen verdwaald was, te gaan najagen.

groter nood. En dat niet zozeer door de vijandschap van Saul als wel door zijn eigen wankelingen: bange bekommering ging hem benauwen, doordat hij niet meer uit het geloof leefde. In plaats van op de HERE te vertrouwen, ging hij vlees tot zijn arm stellen, en viel aldus in de zonde van Verbondsverlating. Want David redeneerde: Och ja, Saul heeft nu wel zijn achtervolging gestaakt — maar van hoe lange duur zal dat wezen? Op de een of andere dag slaat hij toch toe, en kom ik door zijn hand om. — Zo moedeloos werd David, dat hij besloot — zonder via Abjathar de HERE om raad te vragen — een wijkplaats te zoeken bij Israëls erfvijanden: de Filistijnen. Daar zal ik veilig zijn, dacht David, zó ver reikt de hand van Saul niet. Dan ben ik immers niet meer in het gebied van Israël, en zal Saul mij niet langer zoeken, maar mij met rust laten. Hoe vergat de theocratische gezalfde, dat de hand des HEREN verder reikte dan die van Saul, en hij slechts in de schaduw van de Almachtige veilig bewaard was!

2, 3 Na overleg met de zijnen trok David met heel zijn gevolg — zeshonderd mannen dus, en hun gezinnen — uit de Wildernis, stak de grens over, klopte bij de koning van Gath, Achis, de zoon van Maoch, aan, en vroeg hem om onderdak. Met al hun gezinnen vestigden David en zijn getrouwen zich in die Filistijnse stad; Achis, die nu wel begrepen had, hoe de verhouding tussen Israëls koning en David was, ontving hem met open armen: zulk een gevechtsklare troep krijgers betekende een welkome versterking van zijn weermacht! David voerde zijn beide vrouwen, Ahinoam, de Jizreëlietische, en Abigaïl, de Karmelietische, vroeger Nabals vrouw, met zich.

4 Inderdaad scheen David zijn doel bereikt te hebben: Saul staakte althans zijn achtervolging, toen hij hoorde, dat David naar Gath gevlucht was.

5, 6 Na enige tijd deed David aan koning Achis het verzoek, te mogen wonen in een der plaatsjes, die op het platteland gelegen waren: „Als u mij welwillend gezind zijt, laat mij dan ergens in uw gebied afzonderlijk mogen wonen; hier in uw residentie te wonen is niet nodig: voor u te lastig en voor ons een te voorname plaats!" Op dit verzoek beschikte Achis gunstig: hij wees hem de kleine grensplaats

Ziklag [1]) aan. Van af die tijd heeft dit stadje dan ook behoord tot de particuliere bezittingen van het koningshuis van Juda.

7 De duur van Davids verblijf in het Filistijnse gebied is één jaar en vier maanden geweest.

8-12 Maar een weg van Verbondsverlating is altijd geplaveid met zonde op zonde. Dat bleek ook hier. Want David en zijn mannen begrepen heel goed, dat zij in hun eigen onderhoud moesten voorzien, en dat Achis van hen verwachtte, mee te doen aan de strooptochten tegen de Hebreeën. Dus hielden zij regelmatig razzia's tegen de Bedoeïnen, die langs de zuidelijke grens van Palestina woonden: de Gesurieten, de Gizrieten en de Amalekieten, want deze hebben van oudsher in die streken gewoond: hun gebied strekte zich uit in de richting van Sur, tot aan de grens met Egypte. En dit deed hij met wrede grondigheid: telkens als hij zijn strafexpedities hield, doodde hij alle mannen en vrouwen van zo'n stamgroep; maar met de buit, die hij roofde: kleinvee, runderen, ezels, kamelen en kleding, begaf hij zich steevast naar Achis. Wanneer deze dan informeerde, waarheen David zijn plundertocht had uitgestrekt, en wie hij beroofd had, was zijn antwoord: „O, in de steppe van Juda!" òf: „Ditmaal ben ik tegen de Jerahmeëlieten [2]) te velde getrokken!" òf: „Deze keer heb ik de Kenieten [3]) te pakken gehad!" Zo veinsde David, dat hij tegen zijn volk streed. In werkelijkheid keerde hij zich tegen de heidense stammen van rondom. En dit bedrog kon hij slechts volhouden, door zijn consequente gedragslijn, alle mannen en vrouwen te doden, en ze niet naar Gath te transporteren, opdat — zo dacht hij — er niemand ontsnappe, die hem verraden kon en zeggen: zo en zo heeft David gedaan. Al die tijd, zolang

---

[1]) Ziklag behoorde, blijkens Jozua 15 : 31 en 19 : 5, oorspronkelijk tot het stamgebied van Juda, later tot dat van Simeon; in deze tijd zal het sinds jaar en dag door de Filistijnen buitgemaakt en bezet zijn geweest.

[2]) De Jerahmeëlieten waren een geslacht, dat oorspronkelijk van Juda afstamde: in 1 Kron. 2 wordt ons bericht, dat de linie van Juda o.m. aldus liep: Juda—Perez—Hezron—Jerahmeël (zie vs 9 en vs 25, 33). De „Messiaanse" lijn liep echter niet over Jerahmeël (Hezrons oudste zoon), maar over diens tweede: Ram (vgl. vs 10-16).

[3]) Vgl. de noot bij 15 : 6, op blz. 73.

hij in het land der Filistijnen woonde, hield hij dit vol. Geen wonder, dat Achis David volkomen vertrouwen ging, in de gedachte: die man heb ik nu helemaal op mijn hand, hij heeft ongetwijfeld zich gehaat en onmogelijk gemaakt bij zijn eigen volk, de Israëlieten!

n. *Het laatste appèl des HEREN op Zijn verworpen gezalfde.* 28 : 1-25.

28 : 1, 2 Juist in deze tijd overlegden de Filistijnen, een beslissende veldtocht tegen de Israëlieten te forceren: dat boerenvolkje moest toch eindelijk eens voor goed onderworpen worden, en het werd nu algemeen door de stadsvorsten van Filistea het gunstige moment geacht. Dus werd een algemene mobilisatie gelast, en alle troepen verzamelden zich, om het land der Hebreeën te kunnen binnenvallen. Zo kwam David in grote moeilijkheid, want koning Achis zeide tot hem: „Ge moet u ook gereed houden, David! Bedenk wel, dat gij en uw manschappen met mij in het leger moeten uitrukken!" Innerlijk schrok David daar natuurlijk ontzettend van: zou hij nu werkelijk gedwongen zijn, tegen zijn eigen volk te strijden — het volk, waarover de HERE hem het koningschap beloofd had? Uiterlijk-rustig gaf hij de koning echter het diplomatieke antwoord: „Goed, Achis, u zult wel gewaar worden, wat uw knecht doen kan!" Verheugd over dit antwoord, dat de vorst in voor-hem-gunstige zin opvatte, besloot Achis daarop: „Best! Ik stel u nu aan tot commandant van mijn lijfgarde! Deze benoeming geldt voor levenslang".

3 Nu moet u zich herinneren, dat Samuël gestorven was. Beweend door gans Israël, dat nationaal gerouwd had toen deze man Gods begraven werd in zijn stad Rama, was met hem de grote spreker der profetie heengegaan; de man, die Saul het oordeel der verwerping had moeten aanzeggen. Saul was steeds meer vervreemd van het Woord Gods, ook al had hij indertijd, in geloofsijver voor de HERE, alle dodenbezweerders en waarzeggers uit het volk verwijderd. Krachtig had de koning dit aangepakt: degenen, die zulk bedrijf uitoefenden, waren ter dood gebracht, naar het

bevel des HEREN [1]). Hoe diep was hij gevallen, nu hij niet meer had willen horen naar de stem van het profetische Woord....

4 Nadat de Filistijnen hun legers verzameld hadden, vielen zij Israëls grondgebied binnen, en sloegen hun kwartieren tamelijk ver noordwaarts op, bij Sunem [2]). Ook Saul had zijn leger uit geheel Israël gemobiliseerd, en positie gekozen in het gebergte Gilboa [3]).

5 Toen Saul de krijgsmacht van de vijand had laten verkennen, en hem gerapporteerd werd, hoe sterk en welbewapend deze was, sloeg hem de schrik om het hart, en werd hij zeer bang: hoe zou dit alles aflopen? — zou hij er ditmaal het leven afbrengen?

6 Zijn angst en sombere voorgevoelens deden hem besluiten, te proberen, of de HERE hem misschien de toekomst wilde openbaren, via de dienst der priesters. Maar geen enkel antwoord gaf de HERE: door dromen niet, noch door inspraak in profeten, noch door het vragen der priesters. En dit absolute zwijgen Gods was nog het meestbenauwende.

7 Daarop greep Saul, in zijn worgende angst, ten einde raad naar dàt middel, vroeger zo krachtig door hem bestreden. Hij wilde de HERE dwingen, tot hem te spreken, en sprak tot zijn dienaren: „Ik weet maar één weg meer: ge moet mij een vrouw opzoeken, die geesten van doden kan oproepen; dan wil ik naar haar toegaan en haar raadplegen; misschien kan zij mij openbaren, wat Jahweh met ons vóór heeft". Zijn dienaren gingen op onderzoek uit, en rapporteerden hem, dat 't hun waarlijk nog gelukt was, zulk een vrouw te vinden: zij was woonachtig in En-Dor [4]).

8-10 Toen de avondschemering van die dag gevallen was, vermomde Saul zich: hij trok heel gewone kleren aan, en

---

[1]) Vgl. vs 9 en vs 21; wat het gebod Gods betreft: Ex. 22 : 18; Lev. 19 : 31; 20 : 6, 27; Deut. 18 : 10-14 (let er op, dat Mozes het bedrijf van waarzeggerij als „anti-christelijk" tekent, zie vs 15); vgl. voorts 1 Kron. 10 : 13; Jes. 8 : 19.

[2]) Deze plaats lag in de vlakte van Jizreël; de Filistijnen zullen langs de kust opgetrokken zijn, door de vlakte van Saron.

[3]) Gilboa lag zuidelijk van Sunem.

[4]) En-Dor lag ruim 5 km ten zuiden van de berg Tabor, 10 km ten zuidoosten van Nazareth. Nog heden ligt in dezelfde omtrek een dorpje, dat „Endoer" heet.

begaf zich, na het vallen van het nachtelijk donker, op de lange weg [1]) naar En-Dor, vergezeld van twee adjudanten. Midden in de nacht bereikten zij deze plaats en klopten de vrouw uit haar bed. Saul zeide tot haar: „Ik heb gehoord, dat gij waarzeggen kunt; nu, ik ben gekomen, om uw dienst te vragen: gij moet de geest van een dode laten opkomen (wie, dat zal ik u aanstonds zeggen) en mij dan de toekomst voorspellen". De vrouw vertrouwde het echter niet: die drie vreemde mannen konden haar wel eens een valstrik spannen! Dus antwoordde zij: „Och, heren, ge weet toch wel, hoe streng onze koning dit verboden heeft, en hoe Saul de dodenbezweerders en de waarzeggers uit het land heeft uitgeroeid! Ik zal wel oppassen, in de val te lopen, die gij mij stelt! Ik heb geen zin, mij ter dood te laten brengen". Daarop betuigde Saul haar, met een eed bij de HERE: „Zo waar de HERE leeft, vrouw, daar behoeft ge niet bang voor te zijn; doe maar wat ik u vraag — waarlijk, wij voeren niets kwaads tegen u in het schild, u zal geen straf overkomen!"

11-14 Nu stribbelde de vrouw niet meer tegen, en vroeg: „Wie wilt ge dan, dat ik u laat opkomen?" Sauls antwoord was: „Laat mij de geest van Samuël opkomen!" De vrouw ging op haar geheimzinnige manier aan 't werk. Maar toen zij inderdaad de geest van Samuël zag [2]), schrok zij gewel-

---

[1]) Een lange weg, want om deze plaats te bereiken, moest Saul een omweg maken: de frontlinie der Filistijnen lag nl. tussen Endor en Gilboa in. Heen en terug moesten Saul en zijn begeleiders zeker 35 km afleggen.

[2]) De lezer kan uit deze woorden afleiden, dat de bewerker van de Paraphrase op het standpunt staat, dat we hier *inderdaad met de verschijning van Samuël uit de doden* te maken hebben. Over deze kwestie zijn al heel wat pennen in beweging gekomen, en de meningen onder de uitleggers zijn wel zeer verdeeld. Vele rationalistisch-getinte verklaringen spreken hier van „boerenbedrog" (daartoe helt ook dr Joh. de Groot over, in „Tekst en Uitleg", blz. 165: „een geraffineerd geënsceneerd bedrog"). Men wijst er dan op, dat (gelijk ook uit opgravingen gebleken is — zie De Groot, blz. 165) zulke dodenbezweerders gebruik maakten van een z.g. „dubbelgrot", in de ene helft waarvan, verborgen voor degene, die kwam raadplegen, zich een helper(ster) van de waarzegger(ster) ophield, die dan de rol van de „opgeroepen geest" vervulde. Anderen denken aan directe duivelse inwerkingen, b.v. de kerkvaders, Luther, Calvijn, dr A. Kuyper Sr.; vgl. ook de K.T. van de St. V. op vs 12: „. . . . een boze geest in de gedaante van Samuël, welke zij door haar duivelskunst had doen opkomen". S. G. de Graaf (Verbondsgesch. I, blz. 411) en dr C. J. Goslinga (K.V., blz. 328 v.v.) nei-

dig en slaakte een luide gil. Tegelijk begreep zij, wie de bezoeker was, die haar consulteren wilde: de koning, in eigen persoon! Ze verweet dat ook aan Saul, en zeide tot hem: „Waarom hebt gij mij om de tuin geleid? Gij zijt immers Saul zelf!" Daarop antwoordde de koning haar: „Neen, vrouw, ge behoeft helemaal niet bang te zijn, u zal niets overkomen! Maar zeg mij, wàt gij ziet!" Starend gaf zij ten antwoord, dat zij een bovennatuurlijke verschijning uit de aarde zag opkomen. „Hoe ziet hij er uit?" vroeg daarop Saul ongeduldig. „Nu", zeide zij, „ik zie een heel oude man verschijnen, gekleed in een lange mantel." Toen begreep Saul, dat het inderdaad de geest van Samuël was. In diepe eerbied knielde hij neer, zich met het aangezicht ter aarde buigend.

15 Nu begon Samuël tot hem te spreken: „Saul, hoe zijt ge zo hier gekomen? Met de bedoeling mij te verontrusten, en

---

gen tot de verklaring (gebouwd op parapsychologische argumenten m.i.!), dat het eigenlijk „een gesprek van Saul met zichzelf" zou zijn, onder inwerking van de geest der waarzegster, en vooral van de boze, die hem kwelt met zijn van God verworpen zijn, en het zou doen voorkomen, alsof Samuël voor hem staat en hem zijn vonnis aanzegt.

Het komt mij voor, dat de HERE metterdaad Samuëls geest deed verschijnen, om tot Saul te spreken, hem het oordeel aan te zeggen, en tevens een *láátste appèl op zijn persoonlijke verantwoordelijkheid te doen* (vandaar de titel boven dit fragment).

Men brengt daar tegen in, dat het toch wel heel vreemd is, dat Samuëls „rust in de zaligheid" door deze tijdelijke terugkeer naar de wereld der levenden onderbroken zou worden (zo b.v. dr H. Bavinck, Geref. Dogmatiek [3], IV, blz. 687 v.v.; ook Goslinga, K.V., blz. 329).

We moeten m.i. dit verhaal rustig en onbevooroordeeld lezen; en dan staat er tot twee maal toe: „*En Samuël zeide....*" (vs 15, 16). (De opvatting, dat de schrijver „Samuël" noemt wat voor „Samuël" door de vrouw gehouden werd, schijnt mij volkomen-ongegrond toe, en in strijd met de inspiratie der H.S.) En wat het argument betreft, dat het „vreemd" zou zijn, en dat „de rust der gezaligden" niet verstoord zou kunnen worden, zou ik willen opmerken, dat Samuël hier, evenals Mozes en Elia op de berg der verheerlijking (Matth. 17 : 3) en als de opgewekte heiligen op het kerkhof van Jeruzalem bij Jezus' sterven (Matth. 27 : 53), door de HERE Zelf, als „gedienstige geesten", tot een profetische taak geroepen worden, welke waarlijk geen „onderbreken van hun zalige rust" is geweest. Het komt mij voor, dat de tovenares begonnen is met haar manipulaties, om een geest (in casu van Samuël) op te roepen; en dat de HERE inderdaad Samuëls geest — in een tijdelijke aardse verschijning (vs 14) — doet „opkomen". Daarvan schrikt zij zó, dat zij op hetzelfde ogenblik de conclusie trekt: haar bezoeker is de koning in eigen persoon!

mij te laten opkomen?" [1]) Daarop gaf de koning ten antwoord: „Ach, er is een grote nood over mij gekomen: de Filistijnen zijn tegen mij ten oorlog getrokken, en God heeft mij ten enenmale verlaten. Hij geeft mij op geen enkele wijze antwoord, of ik Hem nu vraag door de dienst der profeten dan wel een openbaringswoord van Hem begeer door middel van dromen. Ik ben ten einde raad, en wist niets beters en anders te doen, dan u te roepen, opdat u mij bekend make, wat ik te doen heb".

16-19 Samuël zeide tot hem: „Welk een dwaasheid! Hoe hebt gij het in uw hoofd kunnen halen, om als de HERE u verlaten en verworpen heeft en in vijandschap tegenover u staat, in deze van Hem verboden weg mij te willen raadplegen?! Het is toch alles verwerkelijkt, wat de HERE, toen ik nog op aarde was, door mijn dienst tot u gesproken heeft? Saul, Saul, daar zijt gij zelf de schuld van, dat de HERE het koningschap u ontnomen heeft, en dit aan uw naaste, aan David, gegeven heeft. Ge hebt immers niet naar de stem des HEREN geluisterd, toen Hij u beval, Zijn gloeiende toorn aan Amalek te bedienen! Dat is de aanvang geweest van uw eigenwillige weg, en daarom heeft de HERE u aan de macht van de boze overgegeven, en laat Hij vandaag deze bange nood over u komen. Nu moet ik u Zijn definitieve oordeel aankondigen: in de komende veldslag zal Israëls leger verslagen worden; gij zult, met heel het volk, in de macht der Filistijnen overgegeven worden; en zowel gijzelf als uw zoons zullen morgen tot mij neerdalen in het dodenrijk!" [2])

20 Verpletterend was de uitwerking van deze woorden op de ongelukkige koning: als een blok viel hij in zijn volle lengte op de grond. Het was hem te véél geworden: geestelijk door de schrik, welke Samuëls woorden veroorzaakten — en lichamelijk mede door het feit, dat hij de gehele dag en gans deze nacht niet het minste voedsel tot zich genomen had. Rampzalig lag hij ter neer.

---

[1]) Dit behoeft niet in strijd te zijn met wat ik in noot 2 (bij vs 12) als motivering van mijn standpunt heb aangevoerd: de HERE spreekt Saul hier aan in „zijn eigen sfeer en taal" (vgl. Ezech. 14 : 1-4).

[2]) Ten stelligste meen ik de opmerking van Goslinga (K.V., blz. 334, 335) te moeten verwerpen, als zou „de aankondiging van zijn dood niet in eigenlijke zin

21, 22 De waarzegster trad nu op hem toe; zij bemerkte natuurlijk zeer wel, hoe ontzettend de koning er aan toe was. Vol medelijden sprak zij tot hem: „Nu moet mijn heer de koning eens horen: zie, uw dienstmaagd heeft met gevaar van haar leven (want wat stond er voor mij niet op het spel!) naar u geluisterd; laat u nu door uw dienstmaagd raden ten uwen bestwil: ik wil u een bete broods voorzetten, want mijn heer moet toch werkelijk wat voedsel gebruiken, hoe zou hij anders de kracht hebben, de terugreis te aanvaarden?"

23-25 Lusteloos en apathisch weigerde de koning echter: „Laat mij met rust: ik heb nergens trek in — wat kan mij nu voedsel schelen?!" Toen begonnen ook zijn adjudanten, met de vrouw samen, er bij Saul op aan te dringen, dat hij wat eten zou. Eindelijk gaf hij toe, stond van de grond op en ging op het rustbed zitten, dat in het vertrek stond. De vrouw had zo diep medelijden met de koning, dat zij 't niet bij gewoon brood liet, maar in grote haast een gemest kalfje slachtte, dat zij in huis had, en dit toebereidde. Ook nam zij meel, kneedde dat, en bakte er ongezuurde koeken van. Het was dus een heerlijke maaltijd, die zij Saul en zijn begeleiders voorzette. Nadat zij zich er aan te goed gedaan hadden, stonden ze op en vertrokken, nog in de nacht de terugreis aanvaardende.

Voor 't laatst had de HERE tot Zijn verworpen gezalfde gesproken....

o. *Door kastijding bekeert de HERE Zijn verkoren gezalfde van diens zonde van Verbondsverlating.* 29 : 1—30 : 31.

29 : 1 In deze dagen was de strijdmacht der Filistijnen vanuit het tentenkamp, dat zij te Sunem hadden opgeslagen, opgerukt naar het plaatsje Afek [1]), om zich in slagorde te ontplooien tegenover het leger der Israëlieten, dat positie gekozen had bij de bron in de vlakte van Jizreël [2]), gelegen aan de voet van het gebergte Gilboa.

---

als een openbaring of profetie moeten worden beschouwd, die door God aan de waarzegster werd ingegeven".

[1]) Dit is niet het Afek van 4 : 1 (zie noot 4 op blz. 23); deze plaats lag vermoedelijk tussen Sunem en Jizreël in.

[2]) Waarschijnlijk is dit de bron Harod (vgl. Richt. 7 : 1).

2, 3 Om de tegenstander ontzag in te boezemen, hielden de Filistijnen eerst een grootse wapenschouw: in regimenten van duizend en in compagnieën van honderd trokken de goed-bewapende krijgers aan koning Achis en zijn stafofficieren voorbij. Onder hen nam natuurlijk ook de koninklijke lijfgarde, met David als bevelvoerend officier, aan de parade deel. Op dat moment sloegen de vlammen van het misnoegen, dat in de harten van Achis' hoofdofficieren leefde, naar buiten; rondweg spraken zij het uit: „Wat gaat u nu toch met die Hebreeën beginnen?!" [1]) De vorst antwoordde hun: „Nu, dat weet ge toch wel: het is de troep, die onder aanvoering staat van David!" „Wat?" riepen zij uit, „een dienaar van Saul, Israëls koning?" „Jawel, dat is hij wel", gaf Achis toe, „maar ge weet toch, dat hij al sinds jaar en dag in mijn dienst staat, sinds hij overgelopen is — en al die tijd heeft hij mij trouw gediend; ik had niet zóveel op hem aan te merken!"

4, 5 Door dit antwoord ontstaken echter Achis' hoofdofficieren in grote woede; zij stelden hun koning een ultimatum: „U moet die man met zijn troep wegzenden, o koning, en terug laten gaan naar de plaats, die u hem ter woning hebt aangewezen. Wat denkt u wel? Zou hij met ons ten strijde trekken? Begrijpt u dan niet, dat het bloed kruipt, waar het niet gaan kan? Dat hij straks, als de strijd heet wordt, met zijn eigen volk gemene zaak maakt? Dat hij nooit beter bij zijn heer in de gunst zou kunnen komen, dan door hem de hoofden van ons en onze soldaten uit te leveren? 't Zou wat fraais zijn: is deze David niet de man, van wie bij de reidans in beurtzang gezongen werd:

„Saul versloeg zijn duizendtallen,
David deed tienduizenden vallen!" — ?

Neen, dat zou nu 't dolste zijn, dat ge zoudt kunnen doen!"

6, 7 Aan deze sterke tegenstand kon Achis geen weerstand bieden. Hij gaf aan hun eis toe, liet David bij zich ontbieden, en zeide tot hem: „Het spijt mij, maar ik heb geen prettige boodschap voor u. Zo waar Jahweh leeft, gij zijt

[1]) Goslinga (K.V., blz. 340) vermoedt, dat David heel in de achterhoede is opgetrokken, en zijn aanwezigheid nog niet was opgemerkt. Onmogelijk is dit niet, maar erg aannemelijk schijnt het mij niet toe.

een betrouwbaar en oprecht man, en ik heb het volste vertrouwen in u. Wat mij betreft, ik zou er niet het minste bezwaar tegen hebben, dat gij in het leger met mij uittrokt en terugkeerdet: al die tijd, dat gij mij gediend hebt, van de eerste dag af dat gij bij mij gekomen zijt tot vandaag toe, heb ik niets op u aan te merken gehad; maar ja, de stadsvorsten, mijn generaals, hèbben het niet op u en wantrouwen u. Ik weet maar één oplossing: dat ge terugkeert, in vrede. Er zit niets anders op. Maar ik geef u dit advies: doe niets wat de stadsvorsten der Filistijnen mishagen zou!"

8 Voor de vorm ging David zich toen als de beledigde onschuld aanstellen: „Maar mijn heer de koning, wat heb ik toch misdreven? Heb ik u niet trouw gediend, tot op heden toe? Kunt u één aanmerking op mij maken? Wat reden is er dan, dat ik niet met u zou mogen meegaan, om te strijden tegen de vijanden van mijn heer?"

9, 10 Haast met zichzelf verlegen antwoordde Achis hem: „Werkelijk, het ligt niet aan mij! Ik waardeer u immers ten zeerste: in mijn ogen zijt ge een engel der goden! Maar ja, mijn generale staf wil niet, dat gij tegelijk met ons ten strijde trekt. Dus blijft er niets anders over, dan dat gij vroeg in de morgen met al uw manschappen opbreekt en wegtrekt. Wacht daar nu niet mee: gaat heen, zodra het begint te lichten".

11 Met een verongelijkt gezicht trok David af. De volgende morgen stond hij bij dag en dauw op, en aanvaardde met zijn mannen de terugtocht naar het Filistijnse land [1]).

Na zijn vertrek rukten de legers van Achis op, in een omtrekkende beweging, naar Jizreël.

30 : 1, 2 In de dagen, dat David en zijn mannen weg geweest waren, had de HERE een mateloos-diepe beproeving over hen doen komen, die zij pas te weten kwamen, toen zij op de derde dag van hun terugtocht hun woonplaats Ziklag naderden: de Amalekieten hadden namelijk een grote

---

[1]) Hoe dankbaar zal David geweest zijn, dat God hem op deze manier verloste uit de impasse, waarin hij zichzelf door zijn veinzen en zijn verloochening van zijn volk gebracht had. Want hoe benauwd moet hij 't gehad hebben onder het dilemma: òf met de Filistijnen tegen zijn eigen volk strijden, òf dit weigeren, maar dan zelf als verrader te worden neergeslagen.

strooptocht op touw gezet naar het Zuiderland, met het speciale doel, wraak te nemen op Ziklag, op „de bende van die David"! Ze hadden de stad veroverd en platgebrand; de vrouwen en kinderen, die er waren, hadden zij niet gedood, maar meegevoerd, om hen als slaven te kunnen verkopen. Niemand van hen was vermoord, maar met hun buit: mensen en vee, kleding en sieraden [1]), waren ze weggetrokken, één rokende ruïne achterlatend.

3, 4 Die rookwolken verrieden David en zijn getrouwen al van verre, dat er een ramp moest gebeurd zijn: zij verhaastten hun marstempo, kwamen bij de stad, en ontdekten, dat de ramp nog groter was dan zij aanvankelijk vreesden: smeulende puinhopen, en verder niets dan stilte, stilte. Doordat zij geen lijken vonden, moesten ze wel tot de conclusie komen, dat al hun geliefden waren meegevoerd, bestemd tot slavernij. Geen wonder, dat een luid weeklagen opsteeg, en radeloosheid de harten beving: had nu de HERE hen verlaten? Stom-geslagen zaten zij snikkend neer, tot er geen kracht meer in hen was om te wenen....

5 De slag trof ook David heel zwaar, want hij miste zijn beide vrouwen, Ahinoam uit Jizreël en Abigaïl uit Karmel, zij, die eerst Nabals vrouw geweest was.

6 Toen de eerste verdoving echter begon weg te trekken, kreeg David één van de meest-benauwende ogenblikken van zijn leven te doorstaan: zó bitter, zó opstandig werden de mannen, die al hun dierbaren kwijt waren, dat ze onderling gingen mompelen, en vloeken, en woedend op David aandrongen. „Dat is úw schuld! — nu plukken wij de vruchten van uw bedrog!" De ongure elementen onder hen [2]) schreeuwden zelfs: „Laat hem gestenigd worden!" Sommigen namen al stenen ter hand....

In dit bange ogenblik zag David, daar staande bij de smeulende sintels van Ziklag, hoe dwaas hij al die tijd van zijn verblijf in het Filistijnse land gehandeld had: vléés had hij tot zijn arm gesteld, in bedrog na bedrog geleefd... hoe was hij in de zonde van Verbondsverlating gevallen. Maar in dat eigen ogenblik sprong zijn hart terug naar de oude wijkplaats van de Naam des HEREN; toen vreesde hij niet

[1]) Zie vs 19, 20.
[2]) Vgl. vs 22.

meer, doch sterkte zich in de HERE, zijn God, met een kort gebed.

7, 8 Nu zag David ook aanstonds, welke weg hem alleen nog openstond: de HERE te raadplegen. Hij beval Abjathar, de zoon van Achimelech, de efod te brengen, wat deze aanstonds deed, en liet hem de HERE vragen: „Moet ik de bende, die Ziklag overvallen heeft, najagen? Zal ik ze inhalen?" Direct ontving hij een klaar en vertroostend antwoord: „Jaag hen na, want stellig zult ge hen inhalen en de u ontroofden bevrijden!"

9, 10 Hoe vermoeid zij ook waren — ze lieten geen moment verloren gaan, maar begaven zich aanstonds op weg, het spoor van de vijand volgende, dat hen in zuidelijke richting voerde. Reeds waren zij gekomen aan de beek Besor [1]). Maar daar bleken tweehonderd mannen volkomen uitgeput te zijn en niet verder te kunnen. Zij bleven daar achter; de overige vierhonderd staken de beek over, en zetten de vervolging voort.

11, 12 In de woeste steppe het spoor volgend, troffen zij opeens een man aan, die — naar zijn kleding te oordelen — een Egyptenaar moest zijn. De stakker lag halfdood in het zand. Davids mannen droegen hem naar hun heer. Op diens bevel gaven zij de man te eten en te drinken: eerst wat brood en wat water, en vervolgens een schijf van een vijgenklomp en twee rozijnenkoeken. Hierdoor keerden de levensgeesten in hem terug: de man bleek in drie dagen en drie nachten niets gegeten en gedronken te hebben; geen wonder, dat hij de dood nabij was.

13, 14 Toen kon David hem een verhoor afnemen. Hij begon met te informeren, wie hij was en waar hij weg kwam. Openhartig antwoordde de man: „Ik ben een Egyptische jongeman, slaaf van een Amalekiet. Mijn meester heeft mij echter drie dagen geleden achtergelaten, omdat ik ziek werd. Ik moest mee op de tocht, die de Amalekieten ondernamen, in het Zuiderland, in de steppe der Kerethieten, in het gebied van Juda, en in de steppe van Kaleb. Ja, wij hebben Ziklag platgebrand".

15 Daarop vroeg David hem, of hij bereid was, hem als

---

1) De beek Besor stroomde zuidwestelijk van Gaza in zee.

gids te dienen, en te brengen naar de woonoorden van de bende, waarvan hij deel had uitgemaakt. De jongeman antwoordde hem: „Zeker, dat wil ik wel, maar dan moet u mij bij de goden zweren, dat gij mij niet zult doden, en mij ook niet aan mijn meester zult uitleveren". David was aanstonds daartoe bereid.

16 Hen voorgaande, leidde de Egyptische jongeling hen op de goede weg, want in de morgenschemering nog stieten zij op de plaats, waar de Bedoeïnen halt hadden gehouden, om een groot feest te houden, vanwege hun overwinningen en de rijke buit, die zij geroofd hadden uit het land der Filistijnen en uit het Judese grondgebied. In wijde omtrek hadden zij zich verspreid, na het feest van brasserij en brooddronkenheid; nu lagen zij hun roes uit te slapen.

17 Zo konden David en zijn mannen hen gemakkelijk in de pan hakken. En dat deden ze grondig ook: heel die dag, tot aan de avond toe, waren zij bezig, om deze roofzuchtige stam neer te houwen en te doden; slechts vierhonderd jonge mannen wisten de kamelen te bereiken en op deze snelle rijdieren te ontkomen.

18-20 Het was wel een wondere beschikking Gods, dat David allen kon bevrijden, die de Amalekieten hadden meegevoerd, en alles ten buit maken, wat zij geroofd hadden. Niemand der mensen werd gemist: alle vrouwen en kinderen troffen David en zijn mannen levend aan. Ja, zelfs werd er geen stuk vee, en niet het kleinste voorwerp, dat geroofd was, vermist: alles kwam David weer in handen. Bovendien veroverde hij ook de buit, van welke de Amalekieten zich buiten Ziklag om hadden meester gemaakt: een grote troep schapen en geiten en runderen. Met algemeen goedvinden werd dit bestemd als Davids persoonlijk aandeel in de buit; en te zijner eer werd dat alles aan de spits gesteld en vóór datgene wat aan de manschappen behoorde, uitgedreven; men zeide: „Dit is Davids buit!"

21 Zo werd in blijde stemming de terugtocht aanvaard, in de richting van de beek Besor. Toen de tweehonderd mannen, die David bij die beek had moeten achterlaten, omdat zij te uitgeput geweest waren, om verder aan de expeditie deel te nemen, hen zagen aankomen, gingen zij David en het volk, dat bij hem was, tegemoet, in gespannen verwach-

ting: hoe zou het alles afgelopen zijn? David begroette hen vriendelijk, en informeerde, hoe zij 't maakten, en of ze er weer bovenop waren.

22 Dat was evenwel niet naar de zin van de rauwe en boosaardige lieden, die tot Davids troep behoorden en deel uitmaakten van de vierhonderd, met wie hij de tocht had voortgezet. Wel begrijpend, dat hun commandant van zins was, ook de achtergeblevenen in de buit te doen delen, protesteerden zij bij voorbaat: „Neen, David, dat is niet billijk: zij zijn niet met ons mee opgetrokken — dan hebben zij ook geen recht op enig aandeel in de buit, die wij behaald hebben! Zij kunnen hun vrouwen en kinderen meenemen, natuurlijk — maar daarmee is het uit. Laten zij tevreden zijn, en heengaan!"

23, 24 David antwoordde hun echter: „Neen, mijn broeders, dat is niet recht, zoals gij handelen wilt! Vergeet toch niet, dat de HERE ons al deze buit in handen heeft gegeven, en dat Hij het is, Die ons allen heeft willen sparen, zodat wij niemand vermissen, en ons onze vijanden, die de stad overvielen, in de macht gegeven heeft! Wie zou u hierin gehoor geven? Het is wel zeer onbillijk, wat gij wilt. Neen, de regel is: wie bij de bagage blijft, deelt gelijk op met wie ten strijde trekt. Er mag geen verschil gemaakt worden!"

25 Naar deze waarlijk-koninklijke beslissing is er onder Israël van die dag af gehandeld: onder het volk is dat tot op deze dag toe de rechtsnorm gebleven.

26 Zo kwamen David en zijn getrouwen dankbaar en verheugd te Ziklag terug. Deze dank heeft David ook willen uiten door een edelmoedige daad: hij zond aanstonds een deel van de buit aan de oudsten van Juda, met wie hij bemind was, met de boodschap er bij: „Dit is een geschenk voor u uit de buit, op de vijanden des HEREN behaald!"

27-31 De oudsten, die daarin deelden, woonden in verschillende plaatsen, alle steden of dorpen, waarin David met zijn troep had rondgezworven; onder meer: Bethel, Ramoth (in de Negeb gelegen), Jattir, Aroër, Sifmoth, Estemoa, Rachel, de steden der Jerahmeëlieten en die der Kenieten, Horma, Bor-Asan, Athach, Hebron.

Zo werd de band aan zijn Judese stamverwanten weer versterkt!

p. *Het oordeel des HEREN aan Zijn van-het-koningschap-vervallen-verklaarde gezalfde voltrokken.* 31 : 1-13.

31 : 1 Terwijl in Ziklag over David de gunst des HEREN lichtte, viel over Saul bij Jizreël de nacht van Gods gericht. Want de Filistijnen waren de slag tegen het Israëlietische leger begonnen. Zij drongen zo onstuimig op, dat de Israëlieten zich niet staande konden houden en volkomen verslagen werden. In doodsangst trachtten degenen, die in de vlakte niet gesneuveld waren, te ontkomen in het gebergte Gilboa. Maar ook daar vielen er velen, daar de Filistijnen direct een hete achtervolging inzetten.

2 In het bijzonder hadden zij het gemunt op de lijfgarde van Saul: die zaten zij op de hielen. Reeds waren Sauls zonen, die ook bij deze gevechtsgroep behoorden, gevallen: Jonathan, Abinadab en Malkisua lagen dood ter neer.

3 Nog verdedigde Saul zich met heldenmoed. Maar op een bepaald moment kwam hij in het trefveld der vijandelijke boogschutters, die van verre op zijn hoge gestalte mikten. Toen nu de pijlen om hem heen suisden, kreeg Saul het benauwd, en begon te beven van angst.

4 Nu gaf hij zijn wapendrager het bevel: „Het is afgelopen; trek uw zwaard en doorsteek mij daarmee — dat is beter dan dat deze onbesnedenen komen en mij doorsteken, om mij dan tot het mikpunt van hun spot en mishandeling te maken". Maar dat durfde de man niet aan: zou zijn hand de gezalfde des HEREN doden? — daar schrok hij van terug. Toen nam Saul zijn zwaard en stortte zich er in, zodat hij stierf.

5 Zijn wapendrager, bemerkende dat zijn heer dood was, volgde diens voorbeeld, stortte zich ook in zijn zwaard, en stierf, samen met zijn koning.

6 Welk een tragisch einde van het huis, waaruit de HERE de eerste koning over Zijn Bondsvolk geroepen had: Saul en zijn drie zoons, zijn wapendrager, en allen, die tot zijn familie behoorden [1]), omgekomen in de strijd! Hoe vreselijk is het gericht Gods. . . .[2]).

7 Natuurlijk verwekte deze nederlaag een panische

1) Vgl. 1 Kron. 10 : 6: „zijn gehele gezin. . . .".
2) Vgl. 1 Kron. 10 : 14: „Daarom doodde Hij (de HERE) hem. . . .".

schrik onder het volk, dat in het oosten van de vlakte van Jeruzalem en aan de overzijde van de Jordaan woonde: het leger verslagen, de restanten op de vlucht gedreven, Saul en zijn zoons gesneuveld — welk een ramp! Op het alarm „De Filistijnen komen!" vluchtten zij uit de steden. Nog diezelfde dag kwamen de Filistijnen hun steden bezetten, en vestigden zich daarin.

8-10 De volgende dag gingen de vijanden het slagveld afzoeken, om de verslagenen te plunderen. Zo vonden zij ook, op het gebergte Gilboa, de lijken van Saul en zijn drie zoons liggen, herkenbaar aan de vorstelijke wapenrusting. Ah, zij zouden met Israëls koning op dezelfde wijze handelen als er indertijd met hun grote held, Goliath, gehandeld was: ze sloegen zijn hoofd van het lijk af, en lieten dat, samen met zijn wapenrusting, door boden ronddragen in heel het Filistijnse land, tot in de tempels van hun afgoden toe, om aan deze en aan gans hun volk, hun schitterende overwinning en de ondergang van koning Saul bekend te maken. De wapenrusting [1]) werd als trofee neergelegd in de tempel van Astarte [2]), en zo aan de goden gewijd.

11-13 Om het overwonnen volk der Hebreeën te smaden, hadden de bezetters de onthoofde lijken van Saul, Jonathan, Abinadab en Malkisua aan de muur van de stad Beth-San genageld. Het bericht daarvan drong ook door tot de burgerij van Jabes in Gilead. Daar was men Sauls daad aan het begin van zijn koningschap, toen hij zo moedig het belegerde Jabes was te hulp gekomen en het bevrijd had, nog niet vergeten. Daarom besloten alle weerbare mannen, uit piëteit voor hun gestorven koning, tot het volgende: In de avondschemering begaven zij zich op weg, liepen de gehele nacht door [3]), en haalden in de prille ochtend de lijken, zowel van Saul als van zijn zoons, van de muur te Beth-San. Met deze droeve resten begaven zij zich op de terugweg. Te Jabes aangekomen, verbrandden zij de verminkte lijken aldaar. Het gebeente, dat overig was, begroeven zij onder de tamarisk, die te Jabes was. Voorts

---

1) Volgens 1 Kron. 10 : 10 werd Sauls hoofd gehecht aan de muur van de tempel van Dagon, waarschijnlijk te Asdod.

2) Waarschijnlijk te Askelon staande.

3) Het was zeker enige uren lopen van Jabes naar Beth-San.

schreven zij een rouw van zeven dagen uit, gedurende welke heel de stad vastte.

Aldus heeft de HERE Saul het koningschap ontnomen, omdat hij naar Zijn Woord niet had willen luisteren [1]).

---

[1]) Vgl. I Kron. 10 : 13, 14.

INHOUD

Pag.

Ter inleiding 5

De wegbereiding tot het koningschap. 1 : 1—7 : 17 . . 7

a. Hanna's worstelingen om de komst van Israëls Grote Koning. 1 : 1-28 7

b. Hanna's lofzang op de advent van de Gezalfde Gods. 2 : 1-10 12

c. Het verval der Kerk toont de noodzaak van reformatie. 2 : 11-36 14

d. De HERE gaat de reformatie inzetten door de roeping van Samuël. 3 : 1—4 : 1a 20

e. Het gericht des HEREN over de afval in de Kerk. 4 : 1b-22 23

f. „Toen ontwaakte de HERE. . . .". 5 : 1-12 . . . 27

g. „De HERE neemt gaven van weerspannigen". 6 : 1-18 30

h. Het Bondsvolk struikelt in ongehoorzaamheid. 6 : 19—7 : 1 34

i. Samuëls reformatorisch optreden begint vruchten te dragen. 7 : 2-17 35

De vestiging van het koningschap. 8 : 1—12 : 25 . . . 39

a. Het volk begeert een koning, maar niet als drager der theocratie. 8 : 1-22 39

b. Israëls eerste koning door Samuël gezalfd en van de HERE door het lot aangewezen. 9 : 1—10 : 27 . . 42

c. De gekozen koning treedt door de Geest Gods als redder op, en wordt door de natie aanvaard. 11 : 1-15 51

d. De laatste richter draagt het leiderschap aan de gekozen koning over. 12 : 1-25 55

De verwording van het koningschap. 13 : 1—31 : 13 . . 59

a. In de proef des HEREN kiest Saul het autocratisch koningsideaal, en. . . . wordt verworpen. 13 : 1-15a 59

b. Met voorbijgang van de ongehoorzame vader geeft de HERE uitredding door de godvruchtige zoon. 13 : 15b—14 : 23a 62
c. Saul laat zich drijven door vleselijke zelfhandhaving. 14 : 23b-52 67
d. Saul van het koningschap vervallen verklaard. 15 : 1-35 71
e. De Ware Koning Israëls roept Zich Zijn vader-naar-het-vlees op de troon. 16 : 1-13 78
f. De verkoren koning dient de verworpene. 16 : 14-23 . 80
g. De HERE openbaart het geheim van het theocratisch koningschap onder Israël. 17 : 1—18 : 4 . . . 82
h. De verwording van het koningschap openbaart zich in Sauls haat tegen de gezalfde des HEREN. 18 : 5-30 . 90
i. De breuk tussen het verworden koningschap en de gezalfde des HEREN wordt definitief en openbaar. 19 : 1—20 : 43 93
j. In de vervolging van de gezalfde des HEREN blijkt Sauls voortgaande verharding. 21 : 1—22 : 5 . . 103
k. In het bloedbad te Nob toont Saul zich de volkomen-autocratische koning. 22 : 6-23 107
l. De theocratische gezalfde „gejaagd als een veldhoen op de bergen", maar door de HERE beveiligd. 23 : 1—26 : 25 111
m. De theocratische gezalfde wankelend in zijn zonde van Verbondsverlating. 27 : 1-12 129
n. Het laatste appèl des HEREN op Zijn verworpen gezalfde. 28 : 1-25 132
o. Door kastijding bekeert de HERE Zijn verkoren gezalfde van diens zonde van Verbondsverlating. 29 : 1—30 : 31 137
p. Het oordeel des HEREN aan Zijn van-het-koningschap-vervallen-verklaarde gezalfde voltrokken. 31 : 1-13 144